

1. נידאל מוגרבי ת.ז. 023474612

2. כאלד דיסי ת.ז. 080102510

3. מועתז ביוז ת.ז. 023474752

4. יהושע בנאים ת.ז. 035888981

ע"י ב"כ עוה"ד מירי נחמיאס יסף ו/או אורלי
 ארז-לחובסקי ו/או אורי נרוב ו/או ניקול מאור
 ו/או נעמי קסל ו/או נועה דיאמונד
 שכתובתן לצורך המצאת כתבי בית-דין :
 המרכז הרפורמי לדת ומדינה
 רחוב דוד המלך 13, ירושלים ת.ד. 31936
 טל': 02-6203335 פקס: 02-6256260
 נייד: 054-7791102 דוא"ל: miri@irac.org

וכן ע"י ב"כ עו"ד אסף פינק ו/או שני ארזי ואח'
 שכתובתם לצורך קבלת כתבי בית-דין
 אסף פינק, משרד עורכי-דין
 דרך חברון 101, ירושלים 9348001
 טלפון: 02-5021829; פקס: 02-5632244
 דוא"ל: asaf@asafplaw.co.il

המבקשים

- נגד -

1. ג'יטי גטאקסי סרוויס בע"מ ח.פ. 514486547

2. מרק אלון און, ת.ז. 033631722

3. שחר (דייב) סמירין (וייסר), ת.ז.: 309349371

שלושתם מרחוב הברזל 19 תל אביב, 6971025

המשיבים**בקשה לאישור תובענה ייצוגית**

לפי חוק תובענות ייצוגיות, תשס"ו-2006

בית המשפט הנכבד מתבקש כדלקמן:

1. לאשר את התובענה הייצוגית המצורפת לבקשה זו כנספח A לבקשה (להלן: "התובענה") כתובענה ייצוגית, בהתאם להוראות חוק תובענות ייצוגיות, תשס"ו-2006 (להלן: "חוק תובענות ייצוגיות"), לפי פרט 7 בתוספת השנייה לחוק התובענות: "תביעה בעילה לפי חוק איסור הפליה במוצרים, בשירותים ובכניסה למקומות בידור ולמקומות ציבוריים, התשס"א-2000" (להלן: חוק איסור הפליה) וכן לפי פרט 1 בתוספת השנייה לחוק תובענות ייצוגיות: "תביעה נגד עוסק, כהגדרתו בחוק הגנת הצרכן, בקשר לעניין שבינו לבין לקוח, בין אם התקשרו בעסקה ובין אם לאו.", ובכל שינוי שביהמ"ש הנכבד יחליט עליו ביחס לבקשה.
2. לקבוע לפי סעיף 10(א) וסעיף 14(א) לחוק התובענות הייצוגיות כי התובענה הייצוגית תנוהל בשם שתי קבוצות:

- א. כל נהגי המוניות הערבים הפועלים באזור ירושלים, העושים שימוש בשירות גט טקסי או היו מעוניינים להשתמש בשירותי גט טקסי, ואשר הופלו בשל שירות גט טקסי מהדרין.
- ב. כל הנוסעים היהודים והערבים באזור ירושלים, אשר משתמשים בשירותי גט טקסי, אשר נפגעו מהאפליה שנוקטת המשיבה בשירות גט טקסי מהדרין, וכן כל ציבור הנוסעים אשר היו מעוניינים להשתמש בשירותי גט טקסי אילולא היתה גט טקסי נוקטת בהפליה.
- כל זאת מיום שהתחילה גט טקסי להפעיל את שירות "גט מהדרין" בחודש מרץ 2015 ועד ליום אישור הבקשה כייצוגית.
3. לקבוע, בהתאם לסעיף 14(א)(2) לחוק התובענות הייצוגיות, כי המבקשים יהיו התובעים הייצוגיים וכי באי-כוחם בבקשה זו יהיו באי-כוח הקבוצה הכללית המוצעת לייצוג.
4. לקבוע, לפי סעיף 14(א)(3) לחוק התובענות הייצוגיות, כי עילות התובענה הינן:
- א. עוולה לפי חוק איסור הפליה.
- ב. הטעיה לפי סעיף 15 לחוק החוזים (חלק כללי), תשל"ג-1973 (להלן: "חוק החוזים");
- ג. הפרת חובת תום הלב, לפי סעיפים 12 ו-39 לחוק החוזים;
- ד. רשלנות לפי פקודת הנזיקין [נוסח חדש];
- ה. הטעיה לפי חוק הגנת הצרכן, תשמ"א-1981;
- ו. הפרת חוקי היסוד;
5. לקבוע בהתאם לסעיף 14(א)(4) לחוק התובענות הייצוגיות כי הסעד בתביעה ייצוגית זו יהיה בדרך של מתן צו המורה למשיבים לחדול מאפליית נהגי מוניות ערבים ולבטל את שירות גט מהדרין וכן להורות למשיבים על פיצוי כספי לחברי הקבוצה כפי שיפורט.
6. לקבוע כי ההחלטה בבקשה תפורסם באופן שייקבע ע"י ביהמ"ש בהתאם לסעיף 25 לחוק התובענות.
7. לחייב את המשיבים בהוצאות התובענה, בגמול למבקשים ובשכר טרחה לבאי כוחם.
8. לפי בדיקת ב"כ המבקשים בפנקס התובענות הייצוגיות, נכון ליום הגשת הבקשה לא נרשמה בקשה או תביעה המעלה שאלות מהותיות בעובדה או במשפט הדומות לשאלות נשוא תובענה זו בפנקס התובענות הייצוגיות בנוגע למשיבה.
9. בהתאם להוראות ס' 3(א) לתקנות התובענות הייצוגיות, מועבר עותק מהבקשה ומהתובענה ליועץ המשפטי לממשלה ולממונה על הגנת הצרכן.

תוכן העניינים

4	א. מבוא
4	ב. רקע עובדתי
4	הצדדים להליך
8	השתלשלות עובדתית:
15	נסיעות בחינה עם נהגי גט טקסי
20	ממצאי החוקר הפרטי
20	נסיעות המוניות מיום 24.8.2018
22	29.10.2018 פגישה במשרד גט טקסי עם הרצל משה
23	8.11.2018 פגישה שנייה במשרדי גט בירושלים עם הרצל משה ועם נהג גט
25	11.12.2018 שיחת טלפון בין החוקר הפרטי למצי שבתאי
27	ממצאי הסקר
28	ג. הטיעון המשפטי – עילות התביעה
28	עקרון השוויון
29	האיסור להתחשב בהעדפות מפלות של לקוחות
30	עוולה לפי סעיפים 3-4 לחוק איסור אפליה
35	חזקות ההפליה
36	קביעת תנאים שאינם ממין העניין
38	לא מתקיים החרג של אופיו ומהותו
40	אחריות המשיבים 2-3
41	הטעיה לפי סעיף 15 לחוק החוזים
42	חוסר תום לב לפי סעיפים 12 ו-39 לחוק החוזים
43	עוולת הרשלנות
43	הטעייה לפי חוק הגנת הצרכן
44	עוולות חוקתיות
44	הפרת חוק יסוד חופש העיסוק
44	הפרת חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו
45	הפרת חובה חקוקה בשל הפרת חוקי היסוד
49	חישוב הקבוצה ונזקיה
52	ד. התאמת התובענה כתביעה ייצוגית
52	ה. הגדרת הקבוצה והשאלות המשותפות
54	ו. הסעדים המבוקשים
55	ז. סיכום

א. מבוא

1. המשיבה 1 (להלן: "המשיבה") חולשת על שוק המוניות בארץ ומספקת שירותי תיווך וסליקה לנהגים ולנוסעים באמצעות אפליקצית Gett. המשיבה מפגישה המשיבה בין נוסע המעוניין במונית לנהג מונית המעוניין בהסעת נוסעים. במקרים רבים (לפי בחירת הלקוח) מספקת המשיבה שירותי סליקה וגובה את התשלום מהנוסע באמצעות פרטי כרטיס אשראי שמסר תוך העברת התשלום (לעתים בניכוי עמלה) לנהג. המשיבה גם שולחת לנוסע חשבונית עבור הנסיעה.
2. האפליקציה מציעה לנוסעים שירותים שונים (כגון גט אקספרס וגט פרימיום), המאפשרים להם להזמין מונית באופן מיידי או להזמין מונית העומדת בדרישות איכות שונות (כגון דגם רכב).
3. במרץ 2015 השיקה המשיבה שירות חדש לציבור הנוסעים בשם "גט מהדרין" שמתיימר להציע בכל ימות השבוע שירות של מונית שאינה נוסעת בשבת – קרי שנהגה מתחייב להשביטה בשבת.
4. הנימוק עליו מבוסס השירות חסר בסיס (רכב אינו יכול לחלל שבת וערבים אינם יכולים לחלל שבת ולפיכך אין כל הצדקה לדרוש מהם להשביט את רכבם בשבת) השירות מהווה אצטלה להפליית נהגים ערבים ויוצר שירות לנהגים ונוסעים יהודיים בלבד. המשיבה מציעה שירות של "מוניות יהודיות" – על טהרת הנהגים היהודיים – שירות גזעני ומפלה העומד בניגוד לחוק.
5. הוראות חוק איסור אפליה ברורות – אין להפלות בהספקת מוצר או שירות ציבורי – ובכלל זה שירותי תחבורה, תקשורת ותיירות מחמת גזע, דת או קבוצה דתית ולאום. המשיבה רומסת ברגל גסה את הוראות החוק, מאז תחילת הפעלת שירות גט מהדרין לפני כחמש שנים.
6. ההפליה פוגעת לא רק בנהגים ערבים – שנחסמת בפניהם האפשרות להציע את שירותם ללקוחות רבים – אלא גם בנוסעים. המשיבה חולשת על שוק המוניות בארץ וקשה לנסוע במונית מבלי להיזקק לשירותיה. נוסעים שמתנגדים להפליה ולגזענות, בהן נוקטת המשיבה במסגרת שירות גט מהדרין, נאלצים להשתמש בשירות מפלה וגזעני. הבקשה מוגשת גם בשםם.
7. התנהלותה המפלה של המשיבה יש בה גם התנהלות העומדת בניגוד לחוק החוזים וכן התנהלות רשלנית לפי פקודת הנזיקין והטעיה צרכנית והיא מפרה חובות הקבועות בחוקי היסוד.
8. מטרתה של תובענה זו היא לגרום למשיבה לחדול לאלתר מההפליה הפסולה הנוהגת בחברה כלפי נהגי מונית ערבים, לבטל את שירות גט מהדרין לאלתר ולפצות הן את קבוצת נהגי המוניות הערבים שהופלו והן את ציבור הנוסעים והנוסעות שנפגע כתוצאה מהפליה זו.

ב. רקע עובדתי

הצדדים להליך

המבקשים

9. המבקש 1, נידאל מוגרבי, הינו נהג מונית משנת 1995 ולקוח המשיבה מספר 2543, מספר מונית 16689. המבקש 1 החליף מספר כלי רכב לאורך השנים וכיום נוהג במונית קיה, לפני כן נהג המבקש במכונית מסוג מרצדס ולפניה ברכב מסוג קיה.
10. המבקש 2, כאלד דיסי הינו נהג מונית משנת 1987 ולקוח המשיבה מספר 2511, מספר מונית 20845 והחליף מספר רכבים לאורך השנים – כיום נוהג במונית קיה אופטימה ולפני כן במונית מסוג מרצדס.
11. המבקשים 1-2 היו מנהגי המוניות הראשונים שהצטרפו לשירות גט טקסי בירושלים.

12. ביום 12.12.2012 קיימו המבקשים 1-2 פגישה אצל מר הרצל משה (נציג המשיבה בירושלים) ביחד עם עובדת המשיבה בשם סיגל, אשר סיפרה להם לראשונה על שירות גט טקסי.
13. כבר בשיחה עם סיגל, ציין המבקש 1 כי חשוב לו שלא תהיה בשירות הבחנה בין נהגים יהודים לערבים. זאת על רקע הפליה ממושכת ממנה סבלו נהגים ערבים רבים בעיר אשר לא התקבלו לעבודה בתחנות מוניות שונות, או משהוענקה קדימות בהקצאת נוסעים לנהגים יהודים ואכן הוצג להם מצג כי השירות בגט טקסי יהיה שוויוני.
14. למיטב זכרונם, עוד באותו יום הצטרפו המבקשים 1-2 לשירות גט טקסי.
15. המבקשים סברו כי יתרונה של האפליקציה שהיא מייצרת שקיפות ומספקת תחושת בטחון לנוסעים שכן הנהגים ופרטיהם רשומים בשירותי המשיבה באופן המאפשר מעקב אחרי הנסיעה. המבקשים ראו בה מנוע לקידום שוויון ודו קיום בעיר. וכך היה בשנותיה הראשונות.
16. בשנת 2013 השתתפו המשיבים 1-2 בכנס במכון לרנר בגבעה הצרפתית בהשתתפות מנכ"ל המשיבה דאז. בכנס הוצגה מצגת על כוונותיה של המשיבה להתפתח והמבקשים הרגישו שבניגוד לקשיים שהם חוו עת עבדו בחלק מתחנות המוניות בירושלים, הם יוכלו להשתלב כנהגי מוניות במסגרת גט טקסי. למרבה הצער וכפי שיפורט, לא כך קרה.
17. המבקשים 1-2 לא רק הצטרפו לשירות גט טקסי אלא אף נרתמו לסייע בגיוס נהגים לאפליקציה מימיה הראשונים, וזאת בתקופה בה השירות היה אטי ולא פעם הביא נהגים לנסוע ליעד מרוחק רק כדי לגלות שהלקוח אינו שם. המבקשים 1-2 היו מוכנים לסבול חבלי לידה אלו מתוך אמונה בשירות שוויוני עוד קודם לתקופה בה הפך השירות לפופולרי ולחלוש על שוק המוניות בישראל. המבקש 1 אף סבל מנזקים עקב בחירתו להצטרף לשירות וזאת במספר מקרים בהם הסירו ממוניתו את השלט של גט טקסי בשל התנגדות תחנות מוניות לגט טקסי.
18. **המבקש 3**, מועתז ביד, הינו נהג מונית משנת 2000 ולקוח של המשיבה מס' 2957 אשר הצטרף לשירות גט טקסי ביום 16.11.2014.
19. בחלק מהתקופה פעל המבקש 3 כעוסק מורשה ואילו בחלקה כחברה, אז העסיק מספר נהגים אשר היו כולם לקוחות של המשיבה (והחברה שילמה את חשבונותיהם למשיבה). כיום פועל המבקש 3 כנהג עצמאי מול המשיבה.
20. המבקש 3 עשה שימוש רב בשירות גט טקסי בעבר, אולם בתקופה האחרונה, בשל הקמת שירות "גט מהדרין" שדחק אותו, כמו נהגים ערבים נוספים, ומנע מהם פלח אוכלוסייה גדול, הפחית את עבודתו עם גט טקסי ועיקר עבודתו נעשת באופן עצמאי.
21. כיום מנוי המבקש 3 על מסלול סופ"ש ללא הגבלה (מבין מספר מסלולים אפשריים שהמשיבה מאפשרת) ומשלם עמלה עבור הסעת נוסעים מזדמנים במהלך השבוע. בהמשך ינתן פירוט אודות המסלולים השונים שמציעה המשיבה. כבר עתה יצוין כי נוכח ההפליה בה נוהגת המשיבה, ובהינתן שלנהגים הערבים בירושלים קשה עד מאוד לקבל עבודה בימות החול, רבים מהם נאלצו בעל כורחם לעבור למסלול זה.
22. לאחר הקמת שירות גט מהדרין, ביקשו המבקשים מהרצל משה (נציג המשיבה בירושלים), להצטרף לשירות והסבירו כי למעשה, בהיותם ערבים, אין כל אפשרות לראות בהם כמי שמחללים שבת, ועל כן אין הגיון בכך שלשם הצטרפות לשירות גט מהדרין נדרש מהם להשבית את המונית בשבת.

23. המבקש 2 ציין בפני נציגי המשיבה שאין לו בעיה להשבית את "הקופסא" ולא לבצע נסיעות עבודה בשבת באמצעות גט טקסי, אולם הוא נדרש להשבית את הרכב לחלוטין, לרבות לנסיעות פרטיות. זאת למרות שכלל לא מדובר בחילול שבת מאחר שלא יהודי אינו יכול לחלל שבת.
24. מר הרצל משה עמד על כך שעל המבקשים להשבית לחלוטין את המונית בשבת, ואף הדגיש בפני המבקש 2 שבטריס יסכים לקבלו לשירות גט מהדרין, ירצה לראות כי הוא משבית את רכבו בשבתות וזאת במשך חודש תמים.
25. בשיחה שקיים המבקש 1 עם מר משה הוא ציין בפניו שלדעתו גט טקסי אמורה להיות מענה נגד גזענות והוא לא מבין מדוע כערבי הוא צריך להשבית את רכבו בשבת ואף סיפר כי שוחח עם אנשים דתיים שנסעו במונית ושאל אותם על כך ונענה שאין לדעתם שום בעיה הלכתית לנסוע עם ערבי שאינו שומר שבת. אדרבה, עדיף במקרים בהם יש צורך של פיקוח נפש בשבת לנסוע עם נהג ערבי שכן הוא לא מצווה לשמור שבת והדבר דומה לגוי של שבת.
26. המבקשים 1-3 מציינים כי לא מעט פעמים ארע להם שאנשים דתיים או חרדים פנו אליהם טרם שבת וסיכמו עמם כי במידת הצורך יבצעו עבורם נסיעות דחופות בשבת כגון הובלת יולדת לבית חולים. באותם מקרים, על מנת להימנע מחילול שבת, התשלום מתבצע טרם שבת או אחריה. המבקש 1 מעיד כי הוא מתגורר בשכונת מעלות דפנה ורבים משכניו הם יהודים לרבות חרדים. כאשר שכניו זקוקים לנסיעה בשבת, למשל על מנת להבהיל יולדת לבית חולים, הם פונים אליו בידיעה כי נסיעה שלו, כנהג ערבי בשבת, אינה מהווה חילול שבת.
27. זאת ועוד, המבקשים 1-2 עבדו בעבר בתחנת "מוניות ישראל" ונתנו שירות, בין היתר, לבית החולים "ביקור חולים" באופן קבוע לצורך הסעת אחיות ואנשי צוות רפואי מבתיים לבית החולים וחזרה בתחילת וסיום משמרת וכן הסעת צוות רפואי בכיר שמוזעק לבית החולים במקרה חירום. בחלק מהמקרים, היו המבקשים 1-2 אף פותחים את דלת המונית ואת הדלתות החשמליות ומזמינים את המעלית עבור הנוסעים (אנשי צוות רפואי) על מנת שאלו לא יחללו שבת. המבקשים 1-2 היו מקבלים מביקור חולים סידור עבודה קבוע לכל שבת וחג והמבקש 1 זוכר שהסיע בשבתות מנתחים באופן דחוף לבית החולים מבית אל, פסגות ומקומות נוספים.
28. המבקשים, מציינים כי לקוחות יהודיים רבים מזמינים נהגים ערבים לנסיעות הסמוכות למועד כניסת שבת כדי להבטיח שלא יהיה חילול שבת אם הנהג יחזור מהנסיעה לאחר כניסת השבת.
29. נוכח זאת, המבקשים לא רואים כל הצדקה לדרישה להשבתת המונית בשבת ומשוכנעים כי מדובר בהתנאות תנאי שלא מן העניין שמטרתו להסוות הפליה ולמנוע מהם, כערבים, לקבל שירות שוויוני לזה שמקבל נהג יהודי.
30. המבקשים מציינים על סמך ניסיונם, כי במקרים בהם הם פותחים את האפליקציה ורואים כי בסביבה קיימות מוניות מהדרין פנויות, הם יודעים כי הזמנות עבודה עבורם באפליקציה יהיו פחותות. מנגד, כשמוניות המהדרין תפוסות, מתפנה עבודה. דהיינו, הנוסעים שמעדיפים נסיעה עם מוניות מהדרין, אינם מהססים לנסוע עם המבקשים כעדיפות שניה כשאין מונית מהדרין פנויה והדבר מעיד שאין מדובר במניעה הלכתית (שאם כך היה הרי שבכל זמן היו מקפידים עליה), אלא בהעדפה גזענית. הדבר מדגיש את הנזק הממוני שנגרם להם משירות מפלה זה.
31. מאז החל שירות גט מהדרין, נפגעה פרנסת המבקשים והם מקבלים פחות נסיעות, ובעיקר פחות נסיעות ליעדים מרוחקים שמשלמות יותר מבחינה כלכלית. הפגיעה חלה באופן הדרגתי: ככל שיותר נהגים יהודיים הצטרפו לגט מהדרין, כך פחתה כמות הנסיעות שהם קיבלו.

32. מעבר לפגיעה בפרנסתם, סובלים המבקשים נזק בלתי ממוני כתוצאה מההפליה כמפורט להלן ובתצהיריהם. המבקשים חשים פגועים מכך שלמעשה סווגו על ידי המשיבה כנהגים סוג ב' – וזאת מעבר לפגיעה הכלכלית הנגרמת למבקשים.

33. המבקש 1, כבן 50, מציין כי הוא אוהב לעבוד כנהג מונית. מאז הכנסת גט מהדרין, בשל התנהלותה המפלה של המשיבה 1, שגורמת לו לאובדן הכנסה ולתחושה שהוא סוג ב', הוא מרגיש תחושת תסכול וכעס ואף החמרה בלחץ בעיניים, דבר הגורם לו לאי נוחות פיזית וקשיים רפואיים של ממש. המבקש 1 מרגיש כעס, עלבון, עוגמת נפש ותחושת אפליה בשל כך שקולגה שלו יהודי הרשום בגט מהדרין מקבל שירות שהמבקש 1 אינו מקבל.

מסמכים רפואיים המעידים על בעיות עיניים של המבקש 1 מצ"ב כנספח א'

נספח א'

34. המבקש 2 מתאר במילותיו שלו עצבים, הרגשה לא טובה בעבודה שכן הפרנסה נפגעת ויש לו תחושה שהוא סוג ב'.

35. המבקש 3 מציין כי הוא חש תסכול שכן הוא השקיע ברכבים חדשים ומטופלים היטב ולמרות זאת, גט טקסי מונעת ממנו נסיעות רק בשל גזעו.

36. **המבקש 4**, יהושע בנאים, תושב ירושלים ולקוח קבוע של המשיבה מאז שהציעה את שירותיה בירושלים. בהעדר רישיון נהיגה, המשיב 4 משתמש במוניות באופן תדיר. המבקש 4 נחשף לשירות המפלה של גט מהדרין ואף פרסם פוסטים בנושא. השירות גרם לו לתחושות קשות.

37. המבקש 4 מתאר כי לאור העובדה שאיינו מעוניין לשתף פעולה עם שירות גזעני, אך בהיעדר רכב וחוסר יכולת לבחור מי הנהג שיגיע בעת הזמנת מונית באפליקציה, הוא נקלע למצבים בהם הוא מזמין גט "רגיל" ומגיע נהג שמספק שירות "מהדרין". הוא מרגיש כי שיתוף הפעולה שנכפה עליו עם שירות זה מכתים אותו כנגד רצונו בתמיכה לכאורה בעמדות, דעות, ומדיניות שאיננו שותף להן ומתנגד אליהן באופן פעיל. הוא מתאר כי הוא חש בושה כל פעם שהוא עולה למונית מהדרין. בהינתן שהמשיבה הפכה לכמעט מונופול באזור ירושלים, הוא מרגיש אנוס להשתמש בשירות גזעני זה.

38. המבקש 4 מעיד כי מאז שהחל לפעול שירות גט מהדרין, השתדל, ככל יכולתו ובהליך הדרגתי, לצמצם את השימוש באפליקציית גט, דבר הפוגע באיכות חייו. עוד מתאר המבקש 4 כי כבוגר החינוך הדתי ויודע ספר וכמי שלימוד תורה מהווה חלק משמעותי בחייו, הוא נפגע מהניצול הציני של שימוש ברטוריקה דתית כדי לאפשר שירות גזעני.

39. בפוסטים שפרסם, תיאר המבקש 4 שיחות שקיים עם נהגי מונית שונים שאישו את חשדותיו כי מדובר בשירות שנועד להדיר נהגים ערבים וכי בעקבות זאת נפגעו הכנסותיהם של הנהגים הערבים. המבקש 4 הביע תרעומת על כך.

40. **המשיבה 1**, חברת ג'י טי גטאקסי סרוויס ישראל בע"מ, מספקת לציבור אפליקציה (יישומון) לטלפון הנייד שהושקה בשנת 2010. המשיבה מהווה פלטפורמה להזמנת שירותי תחבורה בין לקוחות (פרטיים או עסקיים), לבין ספקי שירותי תחבורה. החברה פועלת ב-4 מדינות, במעל ל-100 ערים, ומספקת שירות למעל 10,000 לקוחות עסקיים ומאות אלפי אם לא מיליוני לקוחות פרטיים. בפלטפורמה של החברה פעילות מעל ל-50,000 מוניות בעולם.

41. החל ממרץ 2015 מספקת החברה שירות "גט מהדרין", בו רשאים להשתמש רק נהגי מונית אשר משביתים את רכבם במהלך השבת, ובפועל משמש הדבר כסות להצעת שירות שמסופק על ידי נהגים יהודים בלבד. מסמכי המשיבה מרשם החברות מצ"ב **נספח ב'**.

נספח ב'

42. **המשיב 2**, שימש כמנכ"ל המשיבה מאז 2013 ועד תחילת שנת 2019 וכיום הוא דירקטור בה.

43. **המשיב 3**, מבעלי ומקימי המשיבה משמש לפי פרסומים כמנכ"ל המשיבה ואף שימש דירקטור.

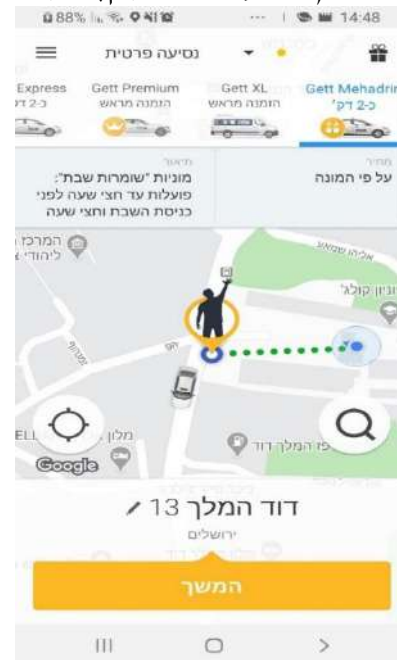
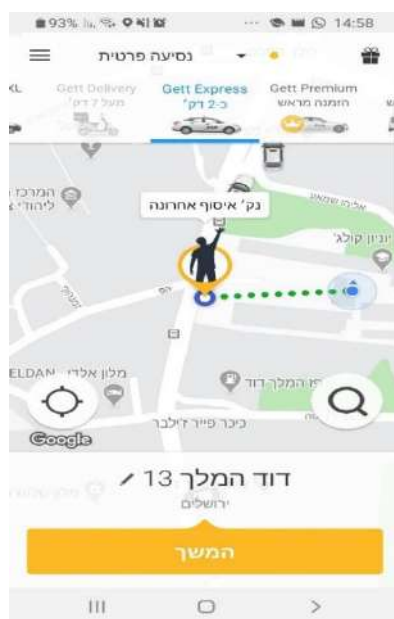
השתלשלות עובדתית:

44. המשיבה, התאגדה באוגוסט 2010, והשיקה בנובמבר 2010 את אפליקציית Gett, שבאותם ימים נקראה GetTaxi (להלן: "**האפליקציה**" ו/או "**היישומון**"), ותיווכה בין נהגי מוניות לנוסעים פרטיים ועסקיים. היישומון מאפשר לנהגי המוניות ולנוסעים להתקשר זה עם זה ישירות, לתאם נקודת איסוף ולבצע תשלום. בנוסף, היישומון מאפשר לנוסעים לצפות בפרטי הנהגים ולהעניק להם משוב. המשיבה מספקת אפוא שירות הן לנהגי מוניות והן לציבור הרחב.

45. האפליקציה צברה פופולריות בישראל ובשנת 2013 הייתה "תחנת המוניות" הגדולה ביותר בארץ. לדוגמא בחודש נובמבר של שנת 2013 בוצעו דרך האפליקציה 375,000 נסיעות¹. במרץ 2014 כבר היו רשומים לאפליקציה 3,500 נהגים – כחמישית מכל המוניות שהיו רשומות בישראל באותם ימים, ובוצעו דרכה 536,000 נסיעות במרץ 2014 בלבד!² בהמשך אותה שנה, החלה החברה להתרחב לקהלי יעד שונים והשיקה את שירותי Gett Premium ו-Gett Kids, המאפשרים להזמין דרך האפליקציה רכבי יוקרה או רכבים בהם יש מושב בטיחות לילדים.

46. במרץ 2015, כאשר כבר למעלה מ-5,000 נהגי מונית היו רשומים ליישומון, השיקה החברה את שירות Gett Mehadrin, השירות נשוא בקשה זו (להלן: "**גט מהדרין**" ו/או "**השירות**").

להלן צילומי מסך מהאפליקציה המראים את מגוון השירותים שיכול לבחור נוסע בירושלים (משמאל, המסך כפי שנחזה בעת פתיחת האפליקציה. מימין, לאחר גלילת החלק העליון של המסך שמאלה, מופיע גט מהדרין). שירות המהדרין, לא יופיע בפני נוסע המצוי מחוץ לירושלים.

¹ <https://www.globes.co.il/news/article.aspx?did=1000903276>

² <https://www.globes.co.il/news/article.aspx?did=1000934103>

47. שירות גט מהדרין הוצג כשירות שמטרתו לתת מענה לציבור החרדי והדתני וכתנאי להצטרפות לשירות, נדרשים נהגי המוניות לחתום על מסמך במסגרתו הם מתחייבים כי המונית שברשותם אינה נמצאת בשימוש בשבתות ובמועדי ישראל.

ראו בעניין זה כתבה מאתר כיכר השבת <http://www.kikar.co.il/165457.html> ובאתר בסרוגים מיום 4.3.15: <https://www.srugim.co.il/109400-> גט-טקסי-משיקה-שירות-מיוחד-לציבור-הדתני

העתק הכתבות מכיכר השבת ומאתר סרוגים מיום 4.3.15 **מצ"ב כנספח ג'**

נספח ג'

48. עם השקת השירות הצהירה המשיבה כי השירות יהיה זמין בפריסה ארצית אולם בפועל השירות זמין רק בירושלים. השירות הוצג כנותן מענה לצרכים של נוסעים שומרי מצוות **אלא שכפי שיפורט להלן, הוא אינו משרת כל צורך דתי ובפועל מדובר במנגנון מפלה שמטרתו לסנן נהגים ערבים מהשירות**, דהיינו מדובר ב"פרוקסי" לדרישה להעסיק נהגים יהודים בלבד.

49. כך למשל צוין בכתבה מיום 28.4.15 באתר רדיו קול חי תחת הכותרת "אפליית ערבים? • גט טקסי: אפשר להזמין מונית 'מהדרין' ששובתת בשבת ומועדי ישראל":

"אפשרות הזמנת מונית 'מהדרין' מוכיחה כי ישנו ציבור חרדי גדול שמשתמש בשירותי המוניות של החברה, בין היתר באמצעות האפליקציה שמופיעה גם בסמארטפונים המוגנים של חברת נתיב ושאר חברות הסיוע.

עם זאת, טוענים נוסעים כי באמצעות שירות הזמנת מונית ה'מהדרין' מאפשרת למעשה החברה פתרון להזמנת נהגים יהודיים בלבד – זאת בשל הרצון של נוסעים רבים שלא לנסוע עם נהגים ערביים מסיבות שונות, כאשר כיום הזמינות של נהגים ערביים בחברת גט טקסי היא גבוהה. "נהג ערבי כנראה לא יצהיר שהוא לא עובד בשבת ובחגי ישראל, ולכן למעשה מי שרוצה להמנע מנסיעה עם נהג ערבי יכול כיום לבחור באפשרות מונית מההדרין שבאפליקציה" אומר אחד המשתמשים.

משתמש אחר אמר כי "בגט טקסי ראו שהרבה פעמים נוסעים מבטלים הזמנות שלהם כאשר הנוסעים מגלים כי זה נהג ערבי, ולכן זה כנראה נועד לעקוף את הבעיה." <http://www.93fm.co.il/radio/191845>

העתק הכתבה מרדיו קול חי מיום 28.4.2015 **מצ"ב ומסומן כנספח ד'**

נספח ד'

50. בכתבה באתר החדשות וואלה מיום 10.3.15, תחת הכותרת "גט טקסי" השיקה שירות "מהדרין"; גולשים זעמו: "זו גזענות" צוין כך:

"אף שכאמור יש ציבור שפנה בדרישה לחברת 'גט טקסי' לפתוח צי מונית 'מהדרין', אחרים ביקרו את המהלך. בפוסט בפייסבוק כתב הגולש יובל דריאר-שילה: "רואים את סימן נרות השבת מצד ימין למעלה? זה לכאורה שירות 'מהדרין' לשומרי מסורת של 'גט טקסי', שמבטיח שהמונית המוזמנת היא של נהג שלא עובד בשבת", כתב והוסיף: "לא רק שלא הייתה עד עכשיו הוראה הלכתית כזאת, וגם כנראה לא תהיה, נהגי 'גט טקסי' שאני ואחרים דיברנו איתם יודעים לספר שהמטרה היא לספק נהגים יהודים בלבד למי שמעוניין - ובכך לצמצם את תופעת ביטולי הנסיעות של נוסעים שסירבו לקבל נהג ערבי."

דריאר-שילה הוסיף וציין כי מבחינתו, אם כך המצב, "זה עצוב במיוחד". לדבריו, מדובר ב"קומבינה שנועדה לרצות רגשות גזעניים ולפייס אותם", על חשבון הנהגים הערביים של החברה ועל חשבון המסורת היהודית שעושים בה שימוש ציני. "גרוע מכל, נהגים ערבים היו יעד למספר עצום של תקיפות גזעניות מאז הקיץ הנורא האחרון, ומהלך כזה עלול לספק לגיטימציה גם לתופעה הזאת", הזהיר. <https://tech.walla.co.il/item/2836374>

העתק הכתבה באתר החדשות וואלה מיום 10.3.2015 **מצ"ב ומסומן כנספח ה'**

נספח ה'

51. בכתבה באתר דה מרקר מיום 9.3.15 תחת הכותרת "שירות המהדרין של גט טקסי גזעני:

"המטרה היא שיהיו נהגים יהודים בלבד" צוין כך:

"גט טקסי אמנם טוענים כי כל נהג יכול להצטרף לשירות, אך ביקורת כבר נמתחת ברשתות חברתיות כי זהו כיסוי דק לאפשרות, גזענית, להזמין נהג יהודי. הרי נהגים שאינם יהודים לא ירצו לוותר על הכנסה בשבת, ולהשבית באותו יום את המוניות שברשותם. בגט טקסי אומרים כיום יש נהגים בודדים בצי המהדרין שאינם יהודים.

את המחאה ברשת החל הגולש יובל דרייר שילח, שכתב כי "זה לכאורה שירות 'מהדרין' לשומרי מסורת של גט טקסי, שמבטיח שהמונית המוזמנת היא של נהג שלא עובד בשבת. עכשיו, לא רק שלא היתה עד עכשיו הוראה הלכתית כזאת, וגם כנראה לא תהיה, נהגי גט טקסי שאני ואחרים דיברנו איתם יודעים לספר שהמטרה היא לספק נהגים יהודים בלבד למי שמעוניין בכך, וכך לצמצם את תופעת ביטולי הנסיעות של נוסעים שסירבו לקבל נהג ערבי (שם הנהג מופיע על המסך בכל הזמנה של גט טקסי לפני האיסוף). זה עצוב במיוחד, כי רק לפני כמה חודשים גט טקסי ענו בנימוס ללקוחות כאלה שהם פשוט לא יספקו להם שירות". שילח ממשיך וכותב כי בעקבות זאת יפסיק להשתמש בשירותי החברה" <https://www.themarker.com/dynamo/cars/1.2584994>

העתק הכתבה באתר החדשות דה מרקר מיום 9.3.2015 מצ"ב כנספח ו'

נספח ו'

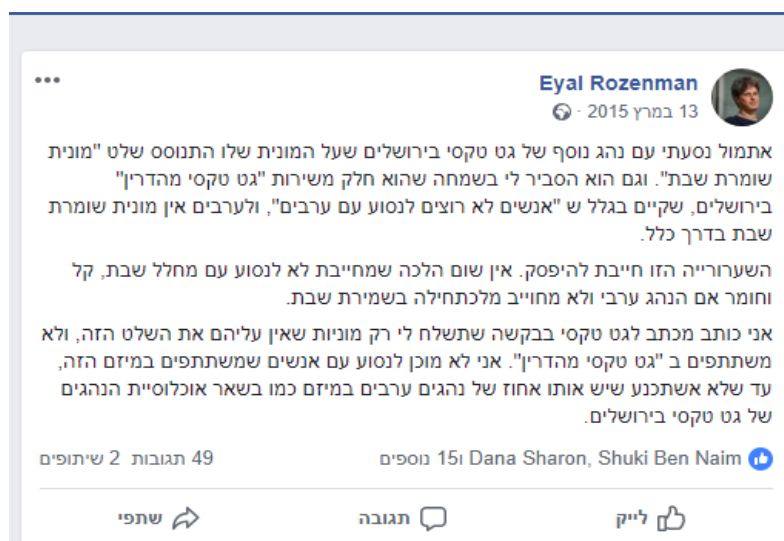
52. דברים אלו עולים בברור גם מעדויות של נוסעים ונהגים שפורסמו ברשתות החברתיות.

53. עם השקת השירות של גט מהדרין, נדהם המבקש 4 ללמוד על השירות החדש, שמבוסס על

טעמים גזעניים. ביום 8.3.2015 כתב המבקש 4 בחשבון הפייסבוק שלו:

54. ביום 13.3.2015 כתב אייל רוזנמן (שתצהירו מצורף לבקשה זו) בחשבון הפייסבוק שלו:

55. הואיל ומר רוזנמן התרעם על הפעלת שירות גט מהדרין, הוא פנה אל המשיבה באותו יום ודרש כי כשהוא מזמין מונית באמצעות גט, המשיבה תוודא שנשלחת אליו מונית רגילה ולא מונית גט מהדרין, כדי שיימנע משיתוף פעולה עם שירות גזעני ומפלה. המשיבה השיבה כי אין אפשרות טכנית לעשות זאת וכי היא עומדת מאחורי השירות, שלטענתה אינו מפלה.

...

Gett

Eyal Rozenman

13 במרץ 2015

1

6 תגובות

שיתף

תגובה

לייק

הישן ביותר

Gett

היי איל, תודה על פנייתך. בעת הזמנת מונית, לקוחות גט טקסי בוחרים עצמאית את הצי הרלבנטי להם, במסגרת פועלת המונית. לרשותך עומדים 3 צי'ים שאינם "גט מהדרין" ומהם תוכל לבחור את המונית בנוסעתך הבאה: גט אקספרס, גט קידס, גט פרימיום. (שים לב כי ישנה תוספת של 5.20 ש"ח, דמי הזמנה, בכל נסיעה בשני הצי'ים האחרונים). מעבר להנ"ל, "גט מהדרין" הוא צי' שנפתח עבור קהל שומר המסורת בישראל ובמסגרתו פועלים גם נהגים שאינם יהודים. אנחנו מזמינים כל נהג, ללא הבדל דת, גזע ומין, להצטרף לשורות הצי' כל עוד הוא מצהיר ומתחייב כי מוניתו אינה פעילה בשבת ובמועדי ישראל. המשך יום נעים.

לייק · השיבי · 4 ש'

Eyal Rozenman

גם בשירות "גט מהדרין". אני רוצה נהג בלי שלט "מונית שומרת שבת", אלא אם כן תשכנעו אותי שיש אותו אחוז של נהגים ערבים בשירות מהדרין. משיחות אישיות שלי ושל אחרים עם נהגים שלכם, שירות מהדרין הוקם כדי לאפשר לאנשים להימנע מקבלת נהג ערבי, גם אם זה לא נאמר במפורש.

לייק · השיבי · 4 ש' · נערך

Eyal Rozenman

שומר שבת, כך שלטעון הזה אין כל תוקף

לייק · השיבי · 4 ש'

Gett

אייל, בניגוד למה ששמעת השירות לא הוקם כדי לאפשר לאנשים להימנע מקבלת נהג ערבי. הסברנו לך קודם לכן את הרציונל שעומד מאחורי השירות. אתה יכול לקבלו או לא. בצי' גט מהדרין כמו שצי'ים עובדים גם נהגים שאינם יהודים. בכל מקרה, אין לנו דרך טכנית להיעתר לבקשתך. יום נעים.

לייק · השיבי · 4 ש'

Eyal Rozenman

בהחלט יש לכם אפשרות, תקימו שירות "גט מונית לא צריכות לשמור שבת"

לייק · השיבי · 4 ש' · נערך

Chen Moshkowitz

יהודי ישובות בשבת. יותר מזה, אסור לו לשמור שבת

לייק · השיבי · 4 ש'

11

56. ביום 26.3.2015 פרסמה ענבר וייס את הפוסט הבא :

 Inbar Weiss
26 במרץ 2015 · ירושלים

פנצ'ר באופניים. מאחרת לילדים.
מזמינה גט טקסי.

- תגיד, את מכירה את השירות החדש שלנו?
- שירות הטענת אייפון בנסיעה? מגניב!!
- קחי מטען, אבל לא. יש שירות חדש, גט טקסי מהדרין.
- אה, לא לא אני לא צריכה מהדרין תודה. אני סבבה כמו שאני.
- לא, זה שירות מוניות בלי נהגים ערבים.
- מה?
- יש לזה ביקוש אדיר.
#מגיע_לנו_אסטרואיד

33 תגובות · 3 שיתופים

Shuki Ben Naim, Adi Levison 94 נוספים

 לייק תגובה שתפי

57. ראו גם פוסט נוסף שפורסם לפני מספר חודשים :

 Lea Paserman-Jozefov
20 בספטמבר 2019

ירושלים תמיד מלמדת אותי דברים חדשים. הופתעתי לגלות מונית גט מהדרין. על המונית היה שלט שזו מונית שומרת שבת. הנהג לא חבש כיסה ולכן הרשיתי לעצמי להגיד לו בבדיחות הדעת שלא ידעתי שגם מכוניות מצוות על שמירת שבת. הנהג השיב לי שהוא לא שומר שבת ונוסע במונית שלו בשבת. הרעיון של גט מהדרין נועד לאפשר לנשים חרדיות לוודא שלא יעלו למונית של נהג ערבי. גועל נפש.

3 תגובות

27 🤔 😡 👍

 לייק תגובה שתפי

58. יצוין כי השקת גט מהדרין הפחיתה את כמות הנסיעות של הנהגים הערבים. כך למשל ציין המבקש 4 בחשבון הפייסבוק שלו :

Shuki Ben Naim
27 באפריל 2015

לחובבי הדרמה היומית "גט טאקסי מהדרין": נסעתי אתמול עם נהג ערבי, הוא הראה לי את גרף הנסיעות השנתי שלו, מאז ההשקה של שירות מהדרין העבודה שלו נחתכה בחצי 😞

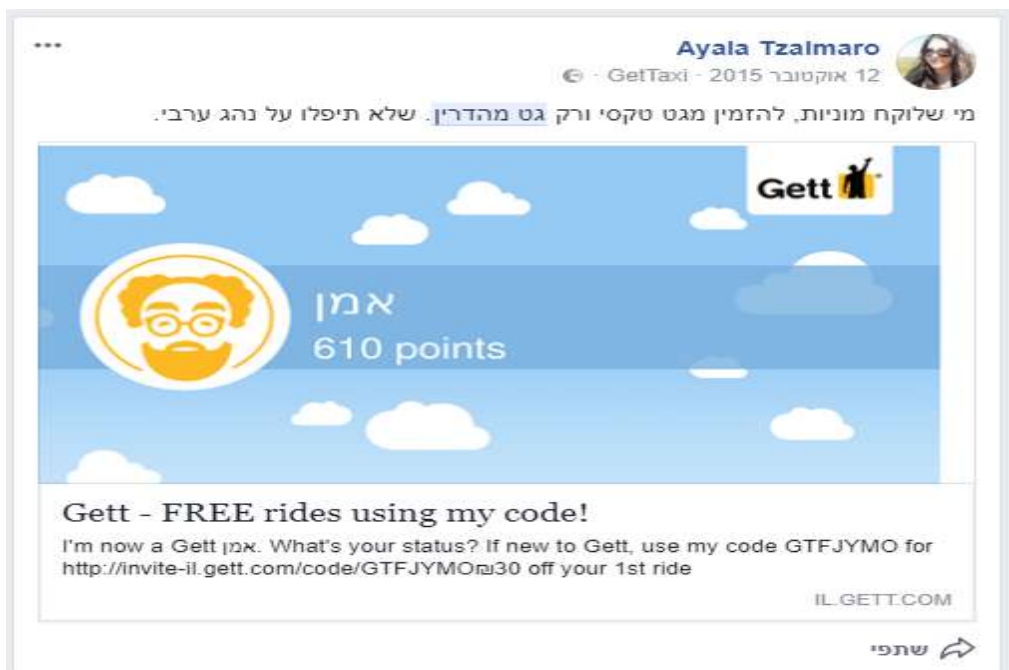
59. ביום 14.5.2015 פורסם בעמוד הפייסבוק של ארגון ועד נהגי המוניות פרסום על השקת גט מהדרין בירושלים :

60. ביום 16.5.2015 נכתב בדף הפייסבוק של ועד נהגי המוניות על השקת גט מהדרין בירושלים פוסט המלמד על כך שועד נהגי המוניות (בראשות יו"ר הועד מצי שבתאי – כפי שעוד יפורט להלן) היה מהיוזמים של שירות גט מהדרין:

61. ביום 12.10.2015, כתבה איילה צלמארו בחשבון הפייסבוק שלה: "מי שלוקח מונית, להזמין מגט טקסי ורק גט מהדרין. שלא תיפלו על נהג ערבי".

62. ביום 23.3.15 פנתה ב"כ המבקשים למשיבה במכתב בו צוין כי כיוון שאין איסור הלכתי על יהודים באשר לנסיעה ביום חול ברכב בו נוהג אדם שאינו שומר שבת או אינו יהודי או ברכב שאינו מושבת בשבת, נראה שמדובר במסווה לאפליה גזענית נגד נהגי מוניות ערבים, המאפשרת לציבור הנוסעים לבחור נהג יהודי מבלי לומר זאת מפורשות.

63. עוד ציינה ב"כ המבקשים כי על אף שהמשיבה הצהירה כי כל נהג שירצה להצטרף לשירות יוכל לעשות זאת, הרי שבפועל הדרישה להשבית את המונית בשבת כתנאי קבלה לשירות, פוגעת בפרנסתם של הנהגים הערבים. לבסוף, ציינה ב"כ המבקשים כי הדרישה שלא לנהוג בשבת אינה עומדת בתנאי החריגים לחוק איסור הפליה כיוון שהשביתת המונית אינה מתחייבת מאופיו או ממהותו של השירות. לפיכך נתבקשה המשיבה להפסיק את שירות גט מהדרין.

העתק מכתב ב"כ המבקשים מיום 23.3.15, **מצ"ב כנספח ז'**

נספח ז'

64. ביום 30.3.15 השיבה המשיבה באמצעות בא כוחה כי היא דוחה את הטענות שהועלו במכתב, בין היתר כיוון שחוק איסור הפליה אינו חל על הנהגים היות שהם אינם צרכני השירות אלא מעניקיו. עוד השיבה כי היא מתנגדת באופן נחרץ לאפליה, וכי שירות גט מהדרין פתוח לכל נהג שיתחייב כי מוניתו לא תהיה פעילה בשבתות ובמועדי ישראל, תהא דתו אשר תהא. לבסוף, ציינה המשיבה כי בדומה לנהגים, כל נוסע רשאי לבחור אם לנסוע במונית רגילה או במונית מהדרין.

תשובת המשיבה מיום 30.5.15 **מצ"ב כנספח ח'**

נספח ח'

65. חרף תשובתה המתחמקת והמתנערת מאחריות של המשיבה, משיחות שנערכו עם נהגי מוניות רבים בירושלים לצורך הכנת בקשה זו, עולה באופן ברור כי מטרת השקת השירות היא **להבטיח שירות של נהגים יהודים בלבד** וכך אכן קורה בפועל.

66. ביום 4.4.2017, ערכו גב' מיטל ארבל, שהיתה באותה שעה מתמחה במרכז הרפורמי לדת ומדינה וכיום משמשת כעו"ד במרכז, וגב' יהודית ברוזה, שהיתה באותו זמן רכזת שטח במרכז הרפורמי לדת ומדינה, נסיעות ברחבי העיר ירושלים. מטרת הנסיעות היתה לבדוק מהי תכלית שירות גט מהדרין. גב' ארבל הזמינה 3 מוניות של שירות גט מהדרין ו-2 מוניות רגילות של גט באמצעות האפליקציה (במקרה אחד שהוזמנה מונית רגילה הגיעה מונית גט מהדרין) וגב' יהודית ברוזה הזמינה 3 מוניות גט רגילות ומונית גט מהדרין אחת.

67. מהשיחות שערכה גב' מיטל ארבל עם נהגים בשירות גט מהדרין עלה כי המשמעות של גט מהדרין היא שהנוסע יקבל נהג מונית יהודי וכי רק יהודים יכולים להתקבל לשירות גט מהדרין וכי נהג ערבי לא יכול להצטרף לגט מהדרין, גם אם הוא משבית את המונית בשבת. הנהגים סיפרו לה שזו דרישה שעלתה מהשטח לגט, מציבור הלקוחות שחושש לנסוע עם נהגים ערבים. כך נאמר לה ע"י הנהגים:

"מיטל: מה זה הגט מהדרין הזה בעצם? ... (לא ברור)
נהג: ליהודים בלבד

...
מיטל: מה ואם נניח נהג ערבי אומר אני בשישי שבת לא נוהג הוא יכול להיות מהדרין?
נהג: אההה. תשובה אמיתית או תשובה לא אמיתית?
מיטל: רק אמיתית

...
נהג: התשובה ידועה לא?
מיטל: לא השאלה אם הגט טקסי נותנים לו?
נהג: לא.

בנסיעה אחרת נאמר:
"מיטל: אז מה זה בעצם הגט מהדרין הזה? חברות שלי אמרו לי...
נהג: רק יהודים

...
מיטל: ונהג ערבי לא יכול להיות...
נהג: לא, מהדרין לא.
מיטל: גם אם הוא אומר שהוא... לא יודעת, לא נוסע בשבת?
נהג: אין דבר כזה. זה לא עניין של נוסע בשבת. תסעי (לא ברור) בשבת, זה בעיה שלך, העיקר שאתה יהודי.

...
נהג: לא משנה מי. תראי יש פה, לדוגמא, אני מכיר נהג אחד עובד (לא ברור). הוא לא ערבי, הוא לא נוצרי, הוא ארמני.

...
מיטל: אז הוא לא יכול להיות גט מהדרין?
נהג: הוא לא יכול להיות גט מהדרין, זה אוכל אותו.
מיטל: אה הוא רוצה?
נהג: תראי זה יש איזשהו יתרון מסוים, יש איזשהו יתרון מסוים.
מיטל: מה אבל שינסה אם הוא לא מוסלמי. הוא ניסה?
נהג: השם שלו מסגיר, לא יודע אה ג'ורג'י, ג'ורג'י משהו כזה, אני לא יודע מה הוא אמר. סתם פגשתי אותו במוסך. אז אמרתי לו למה... הוא אמר לי תראה השם שלי זה מסגיר אותי, הדברים האלה זה עצוב אבל לא רוצים להרוס את הצי הזה של המהדרין שזה כשר... כאילו זה באמת מהדרין כאילו אין פה משחקים, יהודי זה יהודי. את מבינה?"

68. בנוסף, הנהגים סיפרו למיטל כי לנהגי מהדרין יש יתרון מובהק על פני נהגים ערבים, כיוון שאם למשל יש באזור 5 מוניות של נהגים ערבים ועוד מונית של נהג יהודי של גט מהדרין, הוא יזכה לקבל את כל הקריאות של גט מהדרין באותו אזור.

מיטל: ואתה כאילו, כאילו איך זה עובד? אתה או רגיל או גט כאילו...

נהג: לא. אני כאילו גם רגיל. מי שמהדרין אז יש לו יתרון כאילו.
מיטל: יתרון למה? כאילו....
נהג: כאילו מי שרוצה מהדרין, אז זה רק הוא. נגיד **אם אני באזור נגיד יש פה חמישה ערבים ואני, ואת עכשיו עשית מהדרין, אז זה יגיע רק אליי.** הבנת איך זה עובד?
מיטל: כן אבל באמת יש לזה ביקוש?
נהג: בטח, מלא.
מיטל: מלא?
נהג: מלא מלא. את לא מבינה כמה.

69. לשאלתה מהו שירות גט מהדרין היא נענתה כי זה **שירות מיוחד שחברת גט יצרה בשביל**

חרדים אשר אינם מוכנים לנסוע עם נהג מונית ערבי. בנוסף, סיפר לה אותו נהג כי הרוב הגדול של נהגי גט מהדרין אינם שומרי שבת, וכי אפילו הוא בעצמו נוסע במוניתו בשבת, אם כי לא לצורכי עבודה. לשאלתה האם ישנו פיקוח מטעם גט על נהגי גט מהדרין ועל כך שהמוניות שבשירות גט מהדרין מושבתות במהלך השבת, ענה לה הנהג בשלילה:
"מיטל: מה זה הגט מהדרין הזה? איזה חברה אמרה לי שזה טוב..."

נהג: לא זה לא משנה (לא ברור), אני אסביר לך מה זה יש אזור חרדי שלא מוכנים לנסוע כאילו עם... אם הם נוסעים עם נהגים ערבים

מיטל: אוקי
נהג: אז עשו להם את זה כאילו... מי שרוצה כאילו להיות בזה (לא ברור) אז שמו אותו בגט מהדרין
מיטל: מי שם אותו? לא הבנתי
נהג: גט גט טקסי החברה
מיטל: כן

נהג: הם פתחו כאילו שגם האוכלוסיה החרדית תוכל לנסוע ב... בשירות שלהם. ועוד פעם הם יש להם דברים שהם זה זה הם מה לעשות הם לא רוצים לנסוע **כאילו שלא יבוא נהג ערבי**
מיטל: למה זה לא כ... זה לא כשר לנסוע עם נהג ערבי?
נהג: כנראה תשאלו אותם אני יודע... כאילו הם אומרים

נהג: (לא ברור) אומרים הם אומרים כאילו נהג ערבי הוא מחלל שבת

מיטל: אההה
נהג: עכשיו הם לא יודעים שתשעים אחוז מהנהגי המוניות הם לא... לא שומרי שבת
מיטל: אההה
נהג: זה כל העניין
מיטל: אז כאילו מונית ש... שלא עובדת בשישי שבת אז היא... (לא ברור)
נהג: בדיוק

נהג: אני לא, אני כעקרון לא עובד בשבת. בלי שום קשר לדת, לא דת. אני לא עובד בשבת.
מיטל: כן, צריך חופש

נהג: יש לי יום מנוחה אחד, אני עובד יום שישי עד 12 וזהו עד יום ראשון.
מיטל: כן

נהג: אבל יש הרבה נהגים שעובדים בשבת. יש המון נהגים. אני יודע...
מיטל: מה שגם במהדרין הזה?
נהג: כן

נהג: סוגר להם את ה... אז עשו את זה כאילו גט מהדרין כזה... ו...
מיטל: הבנתי

נהג: הם שואלים כאילו אם אתה רוצה... אם לשים אותך בזה? ... למה לא יש הרבה יש אני עובד באזור יש הרבה, יש הרבה הזמנות שם.
מיטל: כן. מה והם לא מפקחים על זה הגט טקסי כאילו?
נהג: גט טקסי זה לא מעניין אותם."

70. מהשיחות שערכה גב' ארבל עלה כי **רק יהודים יכולים להתקבל לשירות גט מהדרין וכי נהג**

ערבי לא יכול להצטרף לגט מהדרין, גם אם הוא משבית את המונית בשבת.

העתק תמלולי השיחות בין מיטל ארבל לבין נהגי המוניות ביום 4.4.2017 מצ"ב **כנספח ט'**

נספח ט'

תצהירה של גב' מיטל ארבל מיום 17.2.2020 **מצורף לבקשה זו.**

71. מהשיחות שערכה גב' יהודית ברוזה עולה כי השירות של גט מהדרין מאפשר ללקוח להזמין רק נהגים יהודים וכי המוניות של גט מהדרין אינן בהכרח מושבתות בשבת. הנהגים הערבים סיפרו עוד כי הם אינם יכולים להצטרף לשירות משום שאינם יהודים, גם אם יתחייבו להשבית את המונית שלהם בשבת. לדבריהם חברת גט עצמה אינה מאפשרת להם להצטרף לשירות ואין בנמצא בירושלים נהגים ערבים ששייכים לשירות גט מהדרין.

72. הנהג היהודי עמו נסעה גב' ברוזה סיפר כי כאשר לקוחות מזמינים מונית גט מהדרין האפשרות היחידה הינה לקבל נהג יהודי ואין אפשרות לקבל נהג ערבי באמצעות גט מהדרין. הנהג חידד ואמר כי גם אם נהג ערבי יחתום שהוא משבית את המונית שלו במהלך השבת, לא יחתימו אותו לשירות כי לדבריו "אין דבר כזה בגט מהדרין נהגים ערבים". כך ממש!

73. עוד נאמר לה כי כשחרדים נוסעים במונית והנסיעה עלולה לגלוש לתוך שבת הם מבקשים רק נהג ערבי כי אסור להם לנסוע עם נהג יהודי מחשש לחילול שבת. הדבר מחדד את העובדה ששירות גט מהדרין אינו מבוסס כלל מבחינה הלכתית. להלן מספר ציטוטים מהנסיעות:

"יהודית: תגיד, מה זה, ראיתי שם באופציה של הזה. מה זה גט מהדרין?
נהג: גט מהדרין זה כאילו יש נוסעים שהם מזמינים רק נהגים אהה יהודים.
יהודית: זה רק ליהודים? כאילו רק נהגים יהודים?
נהג: אההה כן, כן. כאילו אני יכול להגיד שאלו שלא נוסעים בשבת, זה נהגים שלא נוסעים בשבת. כאילו, אבל כולם נוסעים בשבת.

בנסיעה אחרת נאמר:

יהודית: ראיתי שם ב... סתם כשחיפשתי את המונית, יש שמה באפשרויות גט מהדרין. מה זה?

...

נהג: אההה מהדרין זה.... כאילו לנהגים יהודים.
יהודית: מה זאת אומרת לנהגים יהודים? רק ליהודים?
נהג: מי ש... כן. מי שרוצה רק נהג יהודי.
יהודית: קצת גזעני לא?
נהג: לא קצת הרבה, אבל אין מה לעשות, זה ככה כולם עושים ו... "
ובעוד נסיעה אמר לה נהג ערבי:

יהודית: מה ואם אתה תנסה להצטרף הם לא יתנו לך? לשירות הזה
נהג: לא יתנו, מה זאת אומרת? אני לא...
יהודית: כאילו אם אתה בא ואומר אני עכשיו לא נוסע בשבת, לא יתנו לך להצטרף? זה לא רק נהגים יהודים?
נהג: אההה כן כן

בנסיעה נוספת עם עוד נהג ערבי:

יהודית: כאילו אם אתה תנסה להצטרף לא יתנו לך?
נהג: לא

יהודית: ניסית?

נהג: לא נותנים, (מלמול לא ברור) אין זה... אמרו לך זה רק לנהגים יהודים.
יהודית: והם אומרים שזה רק לנהגים יהודים?

נהג: כן

יהודית: איזה מוזר

נהג: ומי שרוצה נהג יהודי שהוא יכול להזמין, אפילו אנחנו לא רואים את ההזמנות הזאת.
האלה.

יהודית: כאילו זה מופיע רק אצלם?

נהג: כאילו עכשיו, אהה כן. את מזמינה ממהדרין, אני לא רואה את ההזמנה שלך.

יהודית: וזה רק לנהגים היהודים

נהג: כן. זה רק אהה נותן אצלם

ובנסיעה נוספת:

"יהודית: לא כאילו נהג ערבי שאומר שאני, כאילו אמרת הם חותמים, הוא מופ... הוא חותם שהוא לא מפעיל את המונית בשבת
נהג: ערבי לא יחתום לא יחתימו אותו. אין דבר כזה. הוא לא יכול להיות מהדרין.

...
 יהודית: אז נגיד יש נהג ערבי שאומר לא
נהג: לא מכיר דבר כזה בגט
 יהודית: אבל אם, אם כאילו יהיה, לא יתנו לו להיכנס?
נהג: לא יתנו לו מה **פתאום**
 יהודית: כאילו זה רק כדי שמי שרוצה לנסוע רק עם נהגים יהודים?
נהג: כן

העתק תמלול השיחות בין יהודית ברוזה ובין נהגי המוניות ביום 4.4.2017, מצ"ב **כנספח י'**
נספח י'

תצהירה של גב' יהודית ברוזה מיום 10.4.2019, **מצורף לבקשה זו**

74. עובר להגשת בקשת האישור ביצעה עמית מזרחי, סטודנטית המועסקת במרכז הרפורמי לדת ומדינה, עוד 4 נסיעות על מנת לוודא כי האפליה ממשיכה להתקיים. בשתי הנסיעות שביצעה עם גט מהדרין, סיפרו לה הנהגים היהודים כי **המשמעות של גט מהדרין היא שהנוסע יקבל נהג מונית יהודי וכי מדובר בשירות שקיים רק בירושלים בשל הגזענות ובשל הרצון של הנוסעים לנסוע עם נהג מונית יהודי**. נהג יהודי נוסף סיפר לה שהמהדרין זה על מנת לא להישמע כאילו יש כאן גזענות. בנסיעה שביצעה בשירות גט רגיל עם נהג ערבי, אמר לה הנהג שהוא לא יכול להצטרף לשירות גט מהדרין וכי בגט מהדרין ניתן להזמין נסיעות עתידיות (כמו בשירות גט פלטינוס) – אופציה שלא קיימת בשירות גט הרגיל.

העתק תמלול השיחות בין עמית מזרחי ובין נהגי המוניות ביום 13.2.2020 מצ"ב **כנספח י'**
נספח י'1

תצהירה של גב' עמית מזרחי מיום 18.2.2020 **מצורף לבקשה זו**

75. מהאמור עולות הנקודות הבאות:

- **השירות של "גט מהדרין" נועד להבטיח שירות של מוניות בהם נוהגים יהודים בלבד.**
- **בפועל לנהגים ערבים אין אפשרות להצטרף לשירות, ולכן השירות מפלה נהגים ערבים (מעבר לעובדה שהם נדרשים להשבית את המונית ביום שכלל אינו יום המנוחה שלהם).**
- **הנימוק ההלכתי עליו לכאורה מבוסס השירות הינו "כסות"/פרוקסי חסר שחר שכן העסקת נהגים יהודים בלבד משוללת היגיון הלכתי. לראיה כשדתיים מבקשים לא לחלל שבת ונאלצים לנסוע במקרה חירום רפואי דוגמת לידה, הם מבקשים נהג ערבי, שכן הוא אינו יכול לחלל שבת מפאת שאינו יהודי. גם בהתכתבויות עמה לא העלתה המשיבה נימוק הלכתי למעט טענה סתומה שיש דרישה למונית שאינה פעילה בשבתות ובמועדי ישראל או ל"מונית כשרה". לא ניתן להתמודד עם טענות מופרכות אלה ללא ביסוס ומכל מקום ביקוש לשירות מפלה או העדפות מפלות של לקוחות אינם מצדיקים הפליה. ברור כי אין מדובר בנימוק אמיתי אלא בניסיון שימוש בדת היהודית על מנת להפלות את הציבור הערבי.**

76. יוצא כי חרף הצהרותיה של המשיבה ששירות "גט מהדרין" פתוח לכל מי שיתחייב להשבית את המונית שלו בשבת, בפועל השירות נבנה כך שנהגים ערבים לא יצטרפו לשירות מאחר שהם נדרשים להשבית את רכבם ביום שאינו יום המנוחה שלהם, כשבנוסף קיימות אינדיקציות ברורות לכך שהמשיבה מונעת מנהגי מוניות ערבים להצטרף לשירות החברה ובכך פוגעת בפרנסתם ופועלת באופן מפלה, גזעני ובניגוד לדין. כך למשל, המבקש 2 מתאר כי נדרש ממנו להשבית את מוניתו בשבתות במשך חודש ימים כתנאי מקדים לצירוף לשירות גט מהדרין,

דרישה שהיא ללא ספק בלתי סבירה וכל מטרתה להערים עליו קשיים ולמנוע צירופו לשירות. **ברור אפוא שמטרת השירות היא מפלה וגזענית וכך גם האופן בו הוא מיושם בפועל.**

77. בטרם הוגשה בקשה זו ולנוכח בדיקות עובדתיות שביצעו, פנו ב"כ המבקשים פעם נוספת למשיבים בהתראה שנשלחה ביום 25.6.19. במכתב צוין כי שירות גט מהדרין פוגע בשוויון, בכבוד ובחופש העיסוק של הנהגים הערבים. עוד צוין כי האפליה איננה רק כנגד הנהגים הערבים אלא היא מהווה אפליה כלפי כלל צרכני גט טקסי באזור ירושלים שמעוניינים בקבלת שירות שוויוני ושאינו מפלה. עוד צוין כי התניית ההצטרפות לשירות גט מהדרין בהשבתת המונית במהלך השבת הינה הצבת תנאי לשימוש בשירות שלא ממין העניין בניגוד לדין וכי הדרישה מנהגי מונית ערבים להשבתת את המונית שלהם בשבת לא מבוססת על צידוק הלכתי. המשיבים התבקשו לחדול לאלתר מלהפעיל את שירות גט מהדרין, לפצות את נהגי המוניות הערבים שנפגעו מהשירות המפלה, לפרסם התנצלות פומבית לכלל הציבור בגין המדיניות הגזענית בה נקטו ולהרים תרומה כספית משמעותית למטרה ציבורית של מלחמה בגזענות.

העתק מכתב ב"כ המבקשים למשיבים מיום 25.6.19 מצ"ב **כנספח י"א**

נספח י"א

78. ביום 4.9.19 השיבו המשיבים במכתב בו שבו וטענו כי חוק איסור הפליה לא חל על השירות שהם מספקים וכי הם פועלים כדין וללא הפליה שכן העניין נכנס לגדר החריג הקבוע בסעיף 3(ד)(1) לחוק שכן הוא עונה על צורך של הציבור החרדי שמנוע מלהזמין מונית שאינן "כשרות". במכתב צוין כי השירות זמין לכל מי שמתחייב לא להפעיל את המונית בשבת ובחג וכי צי גט מהדרין כולל גם נהגים שאינם שומרי שבת.

העתק תשובת המשיבים מיום 4.9.19 מצ"ב **כנספח י"ב**

נספח י"ב

79. נעמוד על שתי נקודות נוספות שצוינו במכתב התשובה האמור :

- במכתב הובהר כי שירות גט מהדרין פועל בירושלים בלבד. תמוה מדוע אין השירות זמין בריכוזים חרדיים דוגמת בני ברק שהרי גם שם אמור להיות לגרסת המשיבים צורך של הציבור החרדי למוניות שאינן נוסעות בשבת. התשובה הברורה – שלא צוינה במכתב – טמונה במניע הגזעני שביסוד השירות - **בירושלים מספר נהגי המוניות הערבים גבוה ביותר – ומכאן הצורך ביצירת שירות של נהגים יהודיים בלבד.**
- במכתב נטען כי הדרישה שלא להפעיל את המונית בשבת כתנאי להצטרפות לשירות מחמירה עם נהג לא יהודי ועם נהג יהודי באותה מידה – **אלא שהמשיבים מתעלמים מכך שיום שבת הוא יום המנוחה של הנהג היהודי – ואילו יום השבת אינו יום המנוחה השבועי של נהגים ערבים.** מכאן שמדובר בתנאי שלא רק שהוא גזעני אלא שיש בו כדי לפגוע בפרנסת הנהגים הערבים, שהרי ממה נפשך – אם הם לא מצטרפים לשירות מהדרין – יפסידו נוסעים רבים שבחרים בשירות זה במהלך ימות השבוע. ואם יצליחו להצטרף לשירות מהדרין (דבר שאינו מתאפשר להם) – יפסידו יום עבודה. למה הדבר דומה? לנהגים יהודיים שהמשיבה היתה דורשת מהם שלא להפעיל את המונית שלהם ביום שלישי מדי שבוע! וזאת כמובן בנוסף לכך שאף מבחינה הלכתית מי שאינם יהודיים אינם מצווים בשמירת שבת.

ממצאי החוקר הפרטי

80. על מנת לבחון את הראיות באשר להפליית נהגים ערבים ולבססן, נעשה שימוש בחוקרים פרטיים אשר ערכו מספר פגישות ושיחות עם נהגי מוניות וכן עם מר מצי שבתאי, יו"ר ועד נהגי המוניות בירושלים שהוא אחד מיוזמי שירות גט מהדרין, ועם מר הרצל משה, שהוא הגורם המגייס וממייין נהגים לצי גט וגט מהדרין בירושלים מטעם המשיבה.

- **ביום 24.8.2018 בוצעו שתי נסיעות של חוקר פרטי עם שני נהגי מוניות (להלן: נהג מונית א', נהג מונית ב').**
- **ביום 29.10.2018 נערכה פגישה ע"י חוקרים פרטיים במשרדי גט טקסי בירושלים עם הרצל משה.**
- **ביום 8.11.2018 נערכה חקירה נוספת בכיסוי ע"י חוקרים פרטיים במשרדי גט טקסי בירושלים עם הרצל משה.**
- **ביום 10.12.2018 נערכה חקירה בכיסוי בין חוקר פרטי למצי שבתאי.**
- **ביום 11.12.2018 נערכה שיחת טלפון בכיסוי בין חוקר פרטי למצי שבתאי.**

81. נסקור את הפגישות ועיקרי הדברים שעלו בשיחות:

נסיעות המוניות מיום 24.8.2018

82. ביום 24.8.2018 ביצעו חוקרים פרטיים מטעם המבקשים שתי נסיעות מונית בשירות גט מהדרין: נסיעה במונית א' ונסיעה במונית ב'.

83. משיחת החוקר הפרטי עם נהג מונית א' עולה כי **רק נהגים יהודים יכולים להצטרף לגט ואין אפשרות לנהג ערבי להצטרף לשירות, כי תכלית השירות הינה לספק לנוסעים שרוצים לנסוע עם נהגים יהודים, נהגים יהודים בלבד**. עוד עלה כי היוזמה היתה של נהגי מוניות שפנו למשיבה והסבירו לה שהיא מפסידה נסיעות משום שאנשים מבטלים נסיעות כאשר מגיעים נהגים ערבים. עוד עולה כי ההצעה לצי מוניות הופנתה מהנהגים אל המשיב 2, כשהיה מנכ"ל חברת גט, המצוי בסוד העניינים וכי בעזרת עורכי הדין של חברת גט, ניסו "להכשיר" את השירות, לכאורה. להלן קטעים מהשיחות עם הנהגים:

שיחה עם נהג א' דקה 10:43:00:

"חוקר: יאללה. יפה...מה אבל מה מה זה השירות הזה בעצם?

נהג: זה רק יהודים

חוקר: רק יהודים?

נהג: רק יהודים

חוקר: וואלה

נהג: (מדבר לא ברור...) יש תלונות אתה יודע שהמהדרין הזה זה רק בירושלים?

חוקר: זהו נכון אני יודע. אמר לי...

נהג: על גט מהדרין הזה, זה אד ורק עשו בירושלים

חוקר: אוקי

נהג: למה?

חוקר: נו

נהג: בגלל המצב, בגלל המצב, יש פה מצב לא נעים.. (ממלמל) לפני שבועיים... לפני איזה שבוע ילדה בת 11, אני מקבל כתובת מבית וגן ל....קטמון לא משנה...

נהג: [...] האמא (לא ברור) אומרת לי אני יכולה לשלוח ילדה בת 11 עם ערבי? בוא אני שואל

אותך?

חוקר: תכלס

נהג : אני לא גזען !
חוקר : נכון
נהג : הוא ישלח ילד שלו, עם נהג (ממלמל) הוא ישלח? בוא אני שואל אותך?
חוקר : לא לא לא, נכון
נהג : אתה מבין? הוא גם הוא לא ישלח, בסדר. אז מה. עכשיו בגט הם הבינו בגט פה יש בעיה. זו בעיה מורכבת. אתה מבין זה לא פשוט.
חוקר : למה?
נהג : זה לא פשוט. אתה מבין זה לא פשוט. זה לא פשוט לקחת היום... אנשים לא רוצים לנסוע עם ערבי..
חוקר : אהה זה כן בסדר
...
נהג : אתה מבין? יש פה בעיה שכאילו אנשים מפחדים לקחת מונית ערבית. לא רוצים.
חוקר : כן? בסדר גמור...
נהג : עכשיו מי המציא את זה? אנחנו הנהגים המצאנו את זה.
חוקר : אה וואלה?
נהג : בטח. התקשרנו לגט ואמרנו שמעו חבר'ה אנחנו פה בבעיה. יש לנו פה בעיה קשה מאוד חוקר : וואלה.
נהג : אנשים לא רוצים להזמין את הגט חבל לכם אתם מפסידים מפסידים הזמנות.
חוקר : וואלה
נהג : חשבו חשבו ושמה יושב המנכ"ל...סגן אלוף היה בשייטת
חוקר : וואלה. מי זה?
נהג : מארק און
חוקר : איך?
נהג : מארק מארק..
חוקר : מארק?
נהג : מארק. היה בשייטת. ישב חשב חשב (לא ברור). אבל רק בירושלים אנחנו בכל הארץ היינו
חוקר : וואלה.
נהג : עכשיו,
חוקר : גדול
נהג : למה הוא לא מפרסם? תראה הוא לא מפרסם בחיים גט. גט מפרסמים בכל העולם. גט מהדרין לא מפרסמים
חוקר : לא מפרסמים?
נהג : (מניד את ראשו לשלילה) יש פה עניין של גזענות.
חוקר : ש?
נהג : גזענות.
חוקר : אה...למה, לא זה? אה, יענו אין נהגים ערבים. או שיש?
נהג : אין
חוקר : אין?
נהג : אתה מזמין מהדרין אתה מקבל מהדרין וימות העולם.
חוקר : אלוף. אליפות.
נהג : ימות העולם תקבל מהדרין.
חוקר : גדול
נהג : אין לשנות את זה
חוקר : יפה...
[...]
נהג : אני כזה סמוי בשקט לא עושים מזה עניין
חוקר : כן. יפה
נהג : משחקים אותה, איך אומרים? פוליטיקה, בעדינות. ככה ב... והערבים יודעים את זה.
עכשיו מה היה?
חוקר : נו
[...]
חוקר : ואם עכשיו יבוא לו נהג ערבי ירצה להצטרף?
נהג : ימות. אין דבר כזה... זה. אין.
חוקר : אבל אז אתה יודע הוא יכול לעשות לו בלגן.
נהג : לא. למה?
חוקר : כמו שאתה אומר, גזענות.
נהג : איזה גזענות? למה גזענות?
חוקר : אתה יודע
נהג : אם אנשים מבקשים רק יוצאי צבא ואתה לא יוצא צבא
חוקר : אה. אה יש כאילו קריטריונים למי זה?

נהג: נו מה חשבת זה מטומטמים שמה? הם עם עורכי דין הכי טובים בעולם.
חוקר: (צוחק) טוב מאוד.
נהג: הם מביאים את זה בהפוך על הפוך. "

84. מהשיחה בין החוקר לנהג בנסיעה במונית ב' עולה כי נהג מונית יכול לעבוד בגט מהדרין ולחתום על כך שאינו נוהג בשבת וכי המונית שלו מושבתת, כאשר בפועל הוא עובד בשבת, במסגרת אחרת שאינה בגט מהדרין, כלומר מבצע נסיעות עבודה כמונית רגילה, ללא קשר לאפליקציה. באופן הזה הוא למעשה מרוקן מתוכן את ההתחייבות ללקוחות לפיה המונית מושבתת בשבת.

שיחה עם נהג מונית ב' דקה: 11:30:52:

חוקר: "עכשיו תגיד לי, אבל עזוב רגע זה זה, זה מעניין אותי יותר, למה אנחנו היהודים אחי...
איך, איך השירות הזה של הגט מהדרין הזה? איך זה עובד?
נהג: אני אסביר לך איך זה עובד. עכשיו אני, חתמתי בחברה,
חוקר: נו

נהג: שאני לא עובד בשבת.

חוקר: אוקיי. אה אז זה, כאילו יש להם תנאים?

נהג: כן. עכשיו ערבי, אין לו שבת.

חוקר: אוקיי

נהג: וואלה זה קומבינה

חוקר: אה. אבל הוא יכול להגיד שהוא גוי של שבת

נהג: אין דבר כזה. או שהוא חותם או שהוא לא חותם. אם הוא חותם שהוא לא עובד שבת, מביאים מהדרין (לא ברור)

חוקר: אה.

נהג: יש גם יהודים שעובדים בשבת ולא חתמו מהדרין, אבל רוב המהדרין זה יהודים, תדע לך זה...

חוקר: אבל איך הם יידעו? הוא חתם והוא עובד, מי יודע?

נהג: אי אפשר, המערכת נועלת את זה, אי אפשר

חוקר: איזה מערכת?

נהג: פה, בטלפון.

חוקר: לא לא הבנת, של הגט. אבל אם הוא עובד פרטי?

נהג: שיעבוד פרטי, אז מה?

חוקר: אה,

נהג: בגט

חוקר: לא בגט, הבנתי, אוקיי. ואם עכשיו יבוא לנו איזה זה... ערבי אחי,

נהג: למהדרין?

חוקר: ירצה להיות במהדרין, מי יחתום? מי יגיד אני חותם? ייתנו לו?

נהג: חותמים כן

חוקר: וואלה?

נהג: אבל זה לא קורה כי לא... אין להם שבת, זה המשחק עם הדבר הזה. אבל אם אתה תראה עכשיו ברחוב יבוא לך ערבי, תבטל אותו מה הבעיה. יבוא לך חדש.

חוקר: טוב. לא אבל יש אה זה?

נהג: מה?

חוקר: יש כאילו נהגים במהדרין שהם ערבים?

נהג: אני לא ראיתי"

29.10.2018 פגישה במשרד גט טקסי עם הרצל משה

85. ביום 29.10.2018, נפגשו חוקרים פרטיים מטעם המבקשים עם הרצל משה - האחראי על גיוס הנהגים לגט ולגט מהדרין בירושלים, מטעם חברת גט, במשרדי המשיבה בירושלים. הרצל משה הינו עובד של המשיבה וכאשר נהג העובד באזור ירושלים מעוניין להצטרף לשירות גט בכלל או גט מהדרין הוא מופנה על ידי מוקד המשיבה לפגישה עם מר הרצל משה. במהלך הפגישה הציג הרצל משה לחוקרים הפרטיים שהגיעו עם נהג מונית, את האופן בו עובדת האפליקציה.

86. במהלך השיחה הבהיר הרצל משה לחוקרים הפרטיים כי נהג ערבי לא יעבוד בשירות גט מהדרין. דקה 12:22:24 בסרטון

חוקר פרטי: תקשיב, יש לו גם נהג ערבי
הרצל משה: אה?
 חוקר פרטי: יש לו גם נהג ערבי שם.
הרצל משה: נו?
 חוקר פרטי: נו? הוא יכול לעבוד שם?
הרצל משה: מי?
 חוקר פרטי: המונית שלו. הנהג שלו ערבי.
הרצל משה: מה איפה הוא רוצה לעבוד?
 חוקר פרטי: עם הדתיים, מה שהוא אמר...
הרצל משה: אמא שלהם עם זה... תקשיב הוא לא הוא (לא ברור), מה הוא? אשכנזי?
 חוקר פרטי: אבל איך הוא, מה איך אתה עובד עם ה...?
הרצל משה: הוא לא יכול, הוא יכול לעבוד, לא יזמינו אותו בצי מהדרין.
 חוקר פרטי: הבנתי
הרצל משה: יש צי מהדרין, הוא לא יהיה ב הוא לא יהיה בצי מהדרין"

87. החוקר מקשה שב ושואל את הרצל משה לגבי הנהג הערבי שעובד עמם, דקה 12:23:54 בסרטון:

חוקר פרטי: "נו פתרתי לך את הבעיה. אם הנהג שלך שם באמצע השבוע הוא יכול לעבוד.
הרצל משה: הוא לא יעבוד! היה במהדרין. נקודה.
 חוקר פרטי: אבל למה אבל אם המונית לא עובדת בשבת
הרצל משה: הוא לא יהיה."

88. לקראת סוף השיחה (דקה 12:29:55 בסרטון) שיתף הרצל משה את החוקרים בסוד כדבריו. לשאלתו של החוקר כמה ערבים יש בגט מהדרין עונה הרצל משה:

חוקר פרטי 2: "כמה ערבים מותר לו? (לא ברור)
הרצל משה: ..אסור אני לא אחתים\לא לוקחים (לא ברור) אותו, אני לא אחתים אותו (מלמול לא ברור ברקע). אתה (לא ברור) בוא עכשיו אני אגלה לך משהו סוד, סוד. הגט מהדרין זה לא בשביל הדתיים.
 חוקר פרטי 2: נו?
הרצל משה: זה בשביל שלא רוצים נהג ערבי.
 חוקר פרטי 2: אה, אוקי (לא ברור)
הרצל משה: אני, הבת שלי היום רוצה ליסוע מזמין לה גט מהדרין. לא אכפת לה דתי או לא דתי.
 החוקר: בגלל שלא יהיה נהג ערבי?
הרצל משה: (מלמול לא ברור) היא\אני (לא ברור) רוצה נהג יהודי. עכשיו אני לא יכול לכתוב קבוצה (לא ברור) נהג יהודי"

89. הגורם המקצועי מטעם חברת גט, המגייס נהגי מוניות לשירות גט ושירות גט מהדרין בירושלים, מודה בפה מלא כי אין שום עניין הלכתי בצי מוניות גט מהדרין וכי מטרת השירות היתה למנוע מערבים להצטרף לשירות. הרצל משה הודה כי כאשר נוסע אינו מעוניין לנסוע עם נהג ערבי הוא מזמין גט מהדרין משום שאין ערבים בשירות וגם לא יכולים להיות נהגים ערבים בשירות כי הוא נמנע מלכתחילה מלגייס אותם. עוד מציין מר הרצל משה מפורשות כי המשיבה לא תקבל נהג ערבי לשירות גט טקסי.

8.11.2018 פגישה שנייה במשרדי גט בירושלים עם הרצל משה ועם נהג גט

90. ביום 8.11.2018 נפגשו החוקרים הפרטיים מטעם המבקשים לפגישה נוספת עם הרצל משה במשרדי גט טקסי בירושלים. בתחילת השיחה החוקר משוחח עם אחד הנהגים מגט שנכח במקום ושמיסייע למר הרצל משה:

דקה 12:41:20
 חוקר: "תגיד לי מה זה שרשום פה רק מהדרין?"

נהג של גט: מהדרין? מהדרין, יש צי מהדרין. יש לקוחות שמזמינים באפליקציה ממהדרין. אלה שבגט הרגיל האקספרס לא יקבלו את הנסיעה.
 חוקר: למה?
נהג של גט: כי מהדרין, אתה תחתום אצלו על טופס שאתה לא עובד בשבת (נאמר משהו לא ברו).
 חוקר: **ואם יש לו אם יש לו נהג ערבי?**
נהג של גט: לא יודע, זה...
 חוקר: **בעיה**
נהג: תדבר עם הרצל מה קורה עם דבר כזה. אבל כעיקרון, אתה מקבל יותר נסיעות שאתה במהדרין, למה?
 חוקר: הבנתי
נהג: חרדים, זה, כאלה שרוצים ליסוע רק עם יהודים... רוצים מהדרין, אם הם מכירים את זה. יש לקוחות שאני הסברתי להם על זה."

91. הנהג אף מסביר לו שהאפליקציה של גט אקספרס נותנת שירות מוניות זמין יותר ושהאפשרות של גט מהדרין מוסתרת באפליקציה וכי היא נועדה לאפשר לנוסע להזמין מוניות עם נהג יהודי. עוד הוא מסביר שנהג ערבי לא יהיה בשירות מהדרין:

נהג של גט: "...הנה זה של הלקוח (מראה לו). שניה. כשאתה פותח, אוטומטית מופיע קודם... קודם כל האקספרס. למה? זה המוניות הכי זמינות.
 חוקר: הבנתי.
נהג של גט: עכשיו, לא רואים את זה בזה... צריך להזיז את ה... שנייה, אני אראה לך. סתם דוגמה. אה... בוא נראה סתם, ככה הכנסתילחצתי (לא ברור) איזה כתובת שיש לי פה. עכשיו בגלל שאני מזמין... הנה. גט אקספרס, אתה רואה?
 חוקר: אה אוקיי.
נהג של גט: פחות משתי דקות. עכשיו, את המהדרין לא רואים, זה פה
 חוקר: הבנתי
נהג של גט: זה היה מוסתר, זה פה, הנה גם פחות משתי דקות. שאני לא תופס במהדרין אז אני מזמין עם האקספרס. ואז זה במקרה נותן לך (לא ברור) לי או איזה אחמד מוחמד, או יהודי. שלא במהדרין. או כי ש... שהוא התחיל בגט שעוד לא היה מהדרין כי הועד וועד הנהגים הוא ירושלמי, הקים את המהדרין.
 חוקר: אה הבנתי.
נהג של גט: ישבו שם אז עם הבעלים של ה... (לא ברור)
 חוקר 2: **ותגיד, מהדרין זה רק של הדתיים?**
נהג של גט 12: 43: 28: לא, גם מפה מהאזור מזמינים לפעמים מהדרין. כל אה.. זה אם יהודי בוחר שהוא... הוא שיש דבר כזה מהדרין, הוא מעדיף שיבוא נהג יהודי, הוא ילחץ מהדרין.
 חוקר 2: בסדר. חייב להיות נהג יהודי (לא ברור)
נהג של גט: אבל אה... פחות זמין. אבל אם אני מהדרין, ויש פה עוד עשרה מוניות לא מהדרין, רק אני אקבל את הנסיעה.
 חוקר 2: בסדר גמור
 חוקר: כי מעדיפים לנסוע איתך כאילו?
נהג של גט: כי לחצו מהדרין. תראה, שאתה לוחץ...

92. בהמשך הפגישה, הרצל משה מגיע לשוחח עם החוקרים הפרטיים על תנאי העסקה ומדגיש שוב כי בגט מהדרין אין ולא יהיו נהגים ערבים (אותם הוא מכנה בני דודים): דקה 13: 02: 55:
הרצל משה: "לא. יבואו עכשיו הבני דודים פה רוצים לעבוד מהדרין, אולי (לא ברור) אין לי אף, יש לי פה 1500 נהגים ערבים, אפילו אחד מהם אין לו מהדרין.
 חוקר 3: באמת?
הרצל: אחד, אחד אחד לא יהיה לי. גם לא יהיה!
 חוקר 3: הבנתי
הרצל: אני אומר גם לא יהיה לי. אני לא יכול פה לרמות את ה... את הציבור החרדי. מה מחר יגמרו אותי. לא יכול.
 חוקר 3: (מהנהן) בסדר.
הרצל: מהדרין. תחתום לי שהוא א – לא מניע את רכבו בשבת, לא מניע את רכבו בשבת. יש לי טופס מיוחד.
 חוקר 3: בטח. את המונית."

93. כלומר מהשיחות עם נהג גט טקסי ועם הרצל משה במשרדי גט טקסי בירושלים עולה כי אין נהגים בשירות גט מהדרין, כי יש הנחייה ברורה שלא להחתים נהגים ערבים וכי אף שלכאורה יש חובה להשבית את המונית בשבת וכי חותמים על כך, האיסור אינו נאכף.

10.12.2018 פגישה של החוקר הפרטי עם מצי שבתאי

94. ביום 10.12.2018 קיים החוקר הפרטי פגישה עם מצי שבתאי – יו"ר ועד נהגי המוניות אשר היה מיוזמי שירות גט מהדרין. בפגישה הבהיר מצי שבתאי במפורש כי גט מודעת לכך שנהגי מהדרין נוסעים במונית במהלך השבת ואף מודיעים לנהגים שעליהם להסיר את השלטים והדגלונים של "מהדרין" לפני כניסת שבת:

"מצי שבתאי": פה אין מדבקות בירושלים.

דורון: אוקיי

מצי שבתאי: יש שלט נשלף

דורון: אוקיי

מצי שבתאי: וגט דגל. גם דגל עם הברגה.

דורון: אוקיי

מצי שבתאי: כן?

דורון: כן.

מצי שבתאי: יום שישי, לפני שסוגרים את המשרד, שולחים הודעה לכולם, להוריד את השלטים.

דורון: וואלה.

מצי שבתאי: להוריד את הדגלים.

דורון: תזכורת יענו.

מצי שבתאי: עכשיו

דורון: אבל איך הם עושים את זה עם המונה?

מצי שבתאי: מה?

דורון: עם המונה שלו?

מצי שבתאי: אני אה...

דורון: סגור הכול?

מצי שבתאי: יש לך מונה.

דורון: לא, אבל כאילו מול גט, זה לא, אין לא מופיע לגט?

מצי שבתאי: זה לא שייך למונה, זה לא שייך למונה, המונה עובד. זה לא שייך למונה, הדגל ושלט לא קשורים לזה..."

11.12.2018 שיחת טלפון בין החוקר הפרטי למצי שבתאי

95. ביום 11.12.2018 נערכה שיחה טלפונית בין החוקר הפרטי למר מצי שבתאי בעקבות הפגישה שנערכה בין השניים יום קודם. בשיחת הטלפון הביע החוקר הפרטי התעניינות באפליקציה שתאפשר לנוסעים לא לקבל נהג ערבי כאשר הם מזמינים מונית. זאת לכאורה בשל דרישת רבנים מהמגזר החרדי שלא יהיו נהגים ערבים בשירות המוניות.

96. מר שבתאי הסביר לחוקר בשיחה שיש לו פתרון לכך, שהוא השתמש בה באפליקציה אחרת:

חוקר: "הבעיה שלי, הבעיה שלנו, זה שיש להם איזשהו תנאי, ורציתי להתייעץ איתך עליו הם אמרו שהם לא רוצים נהגים ערבים.

מצי שבתאי: ש...

חוקר: לא לא ערבים

מצי שבתאי: הבנתי

חוקר: העניין הוא אתה יודע אני לא יודע איך לאכול את זה ואיך לאכול את זה

מצי שבתאי: אז אני אגיד לך אני אתן לך רעיון יש לי רעיון אה.. מאפליקציה אחרת אבל יש לזה פתרון

חוקר: או קיי

מצי שבתאי: יש לי פתרון

חוקר: אז זהו אני מה שאז דיברנו אתמול על החרדים אמרתי בואנה איך שמה

מצי שבתאי: כן אחי יש לזה פתרון. יש לזה פתרון בלי שתהיה שיהיה לך בעיה של גזענות. אני...נעשה משהו כזה...יאכלו אותך בלי מלח. ישימו אותך על האש
 חוקר: לא הבנתי?
מצי שבתאי: אם אתה תפרסם אפליקציה שהיא מקבלת רק נהגים יהודים
 חוקר: לא - ברור
מצי שבתאי: יחסלו אותך.
 חוקר: ברור
מצי שבתאי: התקשורת הזאתי תחסל אותך
 חוקר: נכון. זהו, בגלל זה אמרתי אתה עם הניסיון שלך עם המהדרין מה שאמרתי לי השאלה איך
מצי שבתאי: יהיה לך פתרון אל תדאג
 חוקר: כן? אני סומך עליך
מצי שבתאי: פתרון, פתרון נחמד פתרון טוב פתרון זהב
 חוקר: כן?
מצי שבתאי: כן
 חוקר: הבנתי וזה אתה יודע שלא אח"כ באמת עם כל השמאלנים והאלה
מצי שבתאי: אחי אני אומר לך אחלה פתרון השתמשתי בו ב... בוא יש לי פתרונות.
 חוקר: מה בזה במהדרין שמה
מצי שבתאי: מה?
 חוקר: במהדרין מה שהיום קיים?
מצי שבתאי: כן נו השתמשתי בזה. עשיתי את כבר פעם
 חוקר: הבנתי או קיי מעולה. אז אם יש פתרון אני יעלה להם את זה ואני אגיד להם שבעניין הזה אנחנו מסודרים. מעולה
מצי שבתאי: אתה יכול להגיד להם שאתה החודש אתה מסודר
 חוקר: מעולה אחלה מצי
מצי שבתאי: אתה צריך להגיד להם דבר כזה. אתה יכול לייצר מצב כן? שהנוסע לא יקבל נהג ערבי. זה מה שאתה יכול לייצר לו.
 חוקר: אתה יכול לדאוג לי לזה?
מצי שבתאי: אני יכול לדאוג לך...שהנוסע בדיוק. לא.. הנוסע לא יקבל נהג ערבי
 חוקר: הבנתי מעולה.
מצי שבתאי: כן
 חוקר: מעולה
מצי שבתאי: אבל למנוע מנהג להירשם, נהג ערבי להירשם לך תוך האפליקציה. זה לא תמנע
 חוקר: זה מה?
מצי שבתאי: אתה לא תצליח למנוע את זה.
 חוקר: לא זה ברור כי אחכ זה... אתה יודע
מצי שבתאי: זה אמאמא של גזענות
 חוקר: כן, טוב אבל אם יש לך את הפתרון
מצי שבתאי: אבל את הצד השני כן. כן כן כן בהחלט"

97. מהשיחה עולה כי מצי שבתאי שהיה מיוזמי שירות גט מהדרין מכיר "פתרונות" למקרים בהם נוסעים רוצים לקבל רק נהג יהודי וכי יש לו ניסיון מהעבודה שלו עם גט מהדרין בעניין זה. בשיחה אומר שבתאי בפירוש לחוקר כי הוא יכול לייצר מצב בו נוסע לא יקבל נהג ערבי.

98. עולה בבירור שהקמת שירות גט מהדרין בירושלים לא נועדה לתת מענה לבעיה הלכתית, כי אם לתת מענה להעדפות המפלוגות של לקוחות החברה שאינם מעוניינים לנסוע עם נהג ערבי.

99. השיחות עם הרצל משה, המגייס נהגי מוניות עבור חברת גט, ועם מצי שבתאי שהיה מיוזמי שירות גט מהדרין, כמו גם עם נהגי המוניות בירושלים, מציגות תמונה ברורה לפיה:

- א. אין כיום נהגי מוניות ערבים בשירות צי גט מהדרין בירושלים.
- ב. אין לנהגי מונית ערבים יכולת להצטרף לשירות כיוון שמסננים אותם בהיותם ערבים.
- ג. תכלית הקמת שירות גט מהדרין היתה לייצר שירות מוניות ללא ערבים.
- ד. הדרישה להשבתת המונית בשבת היא אצטלה דתית וסיפור כיסוי למניעת הצטרפות נהגים ערבים לשירות מתוך הבנה שהם לא ישביתו את מוניתם ביום שאינו יום מנוחתם.

ה. בפועל נהג מונית יהודי המשתייך לשירות גט מהדרין יכול לנסוע במכונית שלו בשבת לצורך נסיעות פרטיות או לצורך הסעת לקוחות מבלי להפעיל את האפליקציה של גט מהדרין ובפועל לא למלא אחר התנאי של השבתת המונית בשבת.

התקן נייד/תקליטור ובו סרטונים והקלטות שביצעו החוקרים הפרטיים והקלטות נסיעות מיטל ארבל יהודית ברוזה ועמית מזרחי מצ"ב כנספח י"ג

נספח י"ג

תמלולי שיחות שביצעו החוקרים הפרטיים מצ"ב כנספח י"ד

נספח י"ד

דו"ח החוקר הפרטי מצורף לבקשה זו.

ממצאי הסקר

100. המבקשים פנו למכון שריד – שירותי מחקר והדרכה, לצורך ביצוע סקר בקרב ציבור הנוסעים במוניות בירושלים על מנת לברר את עמדת הציבור ביחס לשירות גט מהדרין.

101. בחודש ינואר 2019 נערך סקר טלפוני שכלל מדגם מייצג של 454 נשאלים ובהם יהודים ולא יהודים, נשים וגברים מעל גיל 18, המתגוררים בירושלים וביושבים הסמוכים. הנשאלים מהווים מדגם מייצג מהאוכלוסייה.

102. ביחס לשאלה האם בפעמים שנסעת במונית גט מהדרין נסעת עם נהג ערבי השיבו 85% מהנשאלים שמשתמשים באפליקציה ומכירים את האופציה של גט מהדרין כי לא זכור להם נהג ערבי או שלא נסעו עם נהג ערבי.

103. ביחס לשאלה אילו תחושות מעוררת בך העובדה שלא מאפשרים לנהגי מוניות ערבים לתת שירות בגט טקסי מהדרין, השיבו 35.6% מהנשאלים כי הדבר מעורר אצלם תחושות שליליות.

104. ביחס לשאלה באיזו מידה מפריע לך (או לא מפריע לך) שאין כמעט נהגים ערבים בשירות גט מהדרין, 22% מהנשאלים ציינו שהדבר מפריע להם במידה רבה ובמידה רבה מאד.

105. ביחס לשאלה - בהנחה שאין איסור הלכתי, באיזו מידה מפריע לך (או לא מפריע לך) שמונעים מנהגים ערבים לתת שירות במסגרת גט מהדרין, ענו 26% מהנשאלים שהדבר מפריע להם במידה רבה או במידה רבה מאד.

106. ביחס לשאלה באיזו מידה אתה מרגיש.ה (או לא מרגיש.ה) שיש אפליה בכך שכמעט ואין נהגים ערבים בגט מהדרין, ענו 33% מהנשאלים כי הם מרגישים שיש אפליה במידה רבה או במידה רבה מאד.

107. ביחס לשאלה באיזו מידה אתה מסכים.ה (או לא מסכים.ה) שיש צורך לשנות את המצב הנוכחי, כך שישלבו בשירות גט מהדרין גם נהגים ערבים, ענו 27% מהנשאלים שיש צורך לשנות את המצב ולשלב בשירות נהגים ערבים.

108. יוצא כי 33% מהנשאלים בסקר חשו שיש הפליה בשירות שניתן על ידי גט מהדרין בכך שנמנע מנהגים ערבים להצטרף לשירות, כ-35% אמרו שהעובדה שלא מאפשרים לנהגים ערבים להצטרף לשירות מעוררת אצלם תחושות שליליות ו 26% מהנשאלים סברו שיש לשנות את המצב.

ממצאי הסקר וחוות דעתו של ד"ר יוסף שריד מצורפים לבקשה זו.

ג. הטיעון המשפטי – עילות התביעה

109. התנהלותה של המשיבה מהווה הפרה של חוק איסור הפליה – הן כלפי הנהגים הערבים, שנמנע מהם להצטרף לשירות בשל מוצאם וגזעם - והן כלפי ציבור הנוסעים, המקבל שירות מפלה.

110. להלן נעמוד על עקרון השוויון, על האיסור להתחשב בהעדפות מפלות של לקוחות ועל האופן שבו המשיבים מפלים את חוק איסור הפליה. לאחר מכן נעמוד על עילות התביעה החוזיות, הצרכניות הנזיקיות וכן על העוולות לפי חוקי היסוד.

עקרון השוויון

111. על חשיבותו של עקרון השוויון נאמר: "אין לך גורם הרסני יותר לחברה מאשר תחושת בניה ובנותיה, כי נוהגים בהם איפה ואיפה. תחושת חוסר השוויון היא מהקשה שבתחושות. היא פוגעת בכוחות המאחדים את החברה. היא פוגעת בזהותו העצמית של האדם" (בג"ץ 953/87 פורז נ' ראש עיריית תל אביב - יפו, פ"ד מב(2) 309, 332-333).

112. לפני 25 שנה ציינה השופטת דורנר ביחס לאפליה גזעית שאמנם לא כל פגיעה בשוויון כרוכה בהשפלת אדם, אבל "לא כך הדבר בסוגים מסוימים של הפליה לרעה על רקע קבוצתי, ובתוכם הפליה מחמת מין, כמו גם הפליה מחמת גזע. ביסודה של הפליה כזו עומד ייחוס מעמד נחות למופלה, מעמד שהוא פועל יוצא ממהותו הנחותה כביכול. בכך טמונה, כמובן, השפלה עמוקה לקורבן ההפליה." (בג"ץ 4541/94 מילר נ' שר הביטחון, פ"ד מט(4) 94, 132). עוד נאמר שם:

"סגירת מקצוע או תפקיד בפני אדם מחמת מינו, גזעו או כיוצא באלה, משדרת מסר כי הקבוצה שעמה הוא נמנה היא נחותה, ובכך נוצרת לבנות הקבוצה ולבניה תדמית נמוכה. כך מתהווה מעגל קסמים המנציח את ההפליה. התדמית הנמוכה, שיסודה בשונות הביולוגית או הגזעית, גורמת להפליה, וההפליה מאששת את הסטריאוטיפים המשפילים בדבר נחיתות המופלה. על-כן, היסוד המרכזי בהפליה מחמת מין, גזע או הפליה דומה הוא השפלת הקורבן."

113. בית המשפט העליון הדגיש כי "הפליה על בסיס השתייכותו של אדם לקבוצה מסוימת נושאת מסר של דחייה כלפי מאפיין הטבוע בזהותו של האדם ומשכך פוגעת בכבודו...הפליה זו קמה במקום בו עצם החלוקה לקטגוריות משקפת הנחת מוצא מפלה. הנחת מוצא זו הינה כי ישנה הומוגניות בקרב חברי וחברות כל אחת מהקטגוריות, מקום בו אין סיבה להניח הומוגניות שכזו...מצב בו קבוצה מסוימת מאופיינת כהומוגנית, באופן שמייחס לכל חברי הקבוצה ערך שלילי (אף אם סטטיסטי בלבד) הוא מצב שאינו מכבד את הפרטים בקבוצה, ועומד בסתירה לזכות הפרטים בקבוצה לשוויון" (רע"א 8821/09 פרוז'אנסקי נ' לילה טוב הפקות, להלן – עניין פרוז'אנסקי).

114. עקרון איסור ההפליה נועד למנוע את הנזק הפסיכולוגי הכרוך באות הקלון והסטיגמה המוטבעת על מצחו של המופלה רק בשל השתייכותו לקבוצה מסוימת. עצם הטלת אות הקלון על האדם המופלה - יהא זה נהג ערבי, אישה, אדם יוצא אתיופיה, אדם מזרחי - מסמנת אותו כחריג, בלתי רצוי ולא כבן אנוש שווה ערך. אותו סימון מצדיק לכאורה את הסגרציה וההדרה מהחברה. סגרציה זו, מעבירה מסר של נחיתות כלפי הקבוצה המופרדת והמופלת. כפי שכבר נפסק ב **Brown v. Board of Education**, 347 U.S. 483 (1954), אין נפרד אבל שווה.

115. באותו אופן המשיבה אינה יכולה לטעון כי היא פועלת בשוויון ואינה מפלה כשהיא מפרידה בין נהגים יהודים לערבים ויוצרת שירות מוניות "נקיי" מערבים, קל וחומר כשברי שהשירות שניתן לנהגים היהודים עדיף על זה שניתן לערבים - שכן בעוד שנהג יהודי יכול להצטרף לשירות גט

מהדרין ולהסיע את כלל הנוסעים, נהג ערבי, המשלם אותו סכום ממש עבור שירותי המשיבה, נאלץ להסתפק בציבור נוסעים מצומצם יותר.

116. גם אם המדיניות של חברת גט נחזית לכאורה כניטרלית, השלכותיה המפלות על קבוצת הנהגים הערבים שהינה קבוצה מוחלטת, מצביעה על אפליה. שורה של פסקי דין קבעה כי הוכחת כוונה אינה תנאי הכרחי לצורך ביסוסה של טענת הפליה (ראו, למשל בג"ץ 721/94 אל על נתיבי אוויר לישראל בע"מ נ' דנילוביץ' שם נקבע כי "אכן, ההפליה אינה נקבעת אך על-פי רצונו ומחשבתו של יוצר הנורמה המפלה. היא נקבעת גם על פי האפקט שיש לה הלכה למעשה" וראו גם בבג"ץ 153/87 שקדיאל נ' השר לענייני דתות, פ"ד מב(2) 221, 239).

117. כעולה מהפירוט בחלק העובדתי לעיל - בעניין זה הוכחה באופן ברור הכוונה הגזענית שמאחורי השירות של גט מהדרין, ולכן לפנינו לא רק תוצאה מפלה אלא שירות שכל מהותו היא גזענית.

האיסור להתחשב בהעדפות מפלות של לקוחות

118. תוצאת המדיניות של המשיבה, אשר איננה מאפשרת לנהגים ערבים להימנות על צי המוניות של גט מהדרין, היא העצמת דעות קדומות, סטריאוטיפים והשקפות גזעניות כלפי ערבים בכלל ונהגי מוניות ערבים בפרט וזאת בשל הבאה בחשבון של העדפות מפלות של לקוחות.

119. במאמרו של פרופ' משה כהן-אליה מתייחס המחבר להעדפותיהם המפלות של לקוחות ומבהיר כי קבלת טענות המתחשבות בהעדפה מפלה של לקוחות חותרת תחת הפילוסופיה הבסיסית העומדת ביסודו של איסור האפליה.³

120. בדומה, כך ציין בית המשפט בת"צ 8214-05-14 מירב נ' אי.די.איי. חברה לביטוח בע"מ (להלן: "עניין אי.די.איי.") "לעוסק מותר כמובן למקד את מאמצי השיווק שלו במגזר אוכלוסייה מסוים, ואולם עוסק שהחוק חל עליו...אינו רשאי, בחסות מאמצי השיווק הללו, להפר את הוראות חוק איסור הפליה".

121. גם בהחלטה בבקשת האישור בעניין קול ברמה צוין "העדפותיהם של מאזיני או מאזינות התחנה כלל לא הוכחו...ואולם גם אם אכן אלה היו פני הדברים, אין בכך כדי להצדיק קיום הסדרים שיש בהם משום הפליה אסורה." (ת.צ. 23955-08-12 קולך פורום נשים דתיות נ' רדיו קול ברמה, החלטה מיום 9.9.14, ס' 70).

122. כך גם בענייננו, אין המשיבה יכולה להתחשב בהעדפות מפלות של לקוחות. חלף לשמש דוגמה ולקבוע מדיניות של אפס סובלנות לגזענות, היא נענתה לדרישות מפלות של לקוחותיה, שיתפה פעולה עמן ויצרה שירות ופלטפורמה למוצר גזעני ומפלה.

123. יוצא אפוא כי אף אם שירות מוניות עם נהגים יהודים בלבד נוצר כמענה להעדפות מפלות של לקוחות החברה (אשר ביטלו נסיעות כשגילו כי מדובר בנהגים ערבים), המדובר בהתנהלות בלתי חוקית כאשר דרישת הלקוחות אינה מצדיקה זאת. עמידה בתנאי החוק ובכלל זה שמירה על עקרון השוויון, היא עניין שאין להתפשר עליו. המשיבה צריכה לפעול לפי החוק, ולכן גם אם רצונם של חלק ממשתמשי שירותי החברה הוא להימנע מנסיעה עם נהגים ערבים אין בכך כדי להצדיק את ההפליה הפסולה כלפיהם.

³ משה כהן-אליה "על היסוד הנפשי שבבסיס איסור ההפליה בפסיקת בית המשפט העליון: כוונה? תוצאה? אדישות?" משפט וממשל יז תשע"ה, עמוד 23.

עוולה לפי סעיפים 3-4 לחוק איסור אפליה

124. בדברי המבוא להצעת חוק איסור הפליה במוצרים, בשירותים ובכניסה למקומות ציבוריים, התש"ס-2000, ה"ח 370 צוין: **"בסירוב לאפשר לאדם כניסה למקום ציבורי או לספק לו שירות או מוצר, רק בשל השתייכותו לקבוצה, ובמיוחד קבוצה שיש לגביה היסטוריה של הפליה בעבר, יש משום פגיעה קשה בכבודו של האדם."** בהצעת החוק נאמר גם שהיא נועדה "להקנות לכלל האוכלוסייה הזדמנויות שוות בהנאה ממוצרים, משירותים וממקומות המיועדים להיות פתוחים לציבור הרחב."

125. סעיף 2 לחוק איסור אפליה מגדיר "שירות ציבורי" ככולל בין היתר **שירותי תקשורת, שירותי תחבורה, שירותי תיירות ושירותים פיננסיים המיועדים לשימוש הציבורי**. שירותי האפליקציה שמספקת המשיבה נכללים בגדר שירותי תקשורת, שירותי תחבורה ואף שירותי תיירות וכן מהווים שירותים פיננסיים שכן המשיבה אף נותנת שירותי סליקה ובכלל זה מתן אשראי (המשיבה גובה את התשלום מהנוסע באמצעות כרטיס אשראי ומזכה בהתאם את הנהג, לעתים בניכוי עמלה), וככאלה הינם בגדר שירות ציבורי.

126. בתי המשפט עמדו על כך שיש לתת פרשנות מרחיבה למונח "שירות ציבורי" באופן שיכלול את **מכלול השירותים שמספק נותן השירות ללקוחותיו** (עניין אי.די.אי., סעיף 24 לפסה"ד).

127. ודוק: המשיבה מספקת שירות בשני רבדים – הן לנהגי המוניות והן לציבור הנוסעים. המשיבה מתווכת אפוא בין שני סוגי קבוצות, ששתיהן מקבלות ממנה שירות.

128. בנוסף, מהווה האפליקציה מוצר (ראו סעיף 21 לת"צ 39672-01-16 ואכ"מ ואח' נ' שופרסל בע"מ וכן את פסק דינו של השופט מזוז ברע"א 10011/17 מי-טל הנדסה ושירותים בע"מ נ' סלמאן – שם צוין כי משמעות המונח "מוצר" לצורך חוק איסור הפליה הוא בין היתר "בתחום השיווק, מוצר הוא כל דבר אשר ניתן להציע לשוק ואשר יספק את צורכי השוק").

129. בנוסף, האפליקציה עצמה וכן המוניות בהן ניתן השירות מהוות מקום ציבורי.

130. סעיף 3 לחוק איסור הפליה קובע את איסור ההפליה:

"מי שעיסוקו בהספקת מוצר או שירות ציבורי או בהפעלת מקום ציבורי, לא יפלה בהספקת המוצר או השירות הציבורי, במתן הכניסה למקום הציבורי או במתן שירות במקום הציבורי מחמת גזע, דת או קבוצה דתית, לאום, ארץ מוצא, מין, נטייה מינית, השקפה, השתייכות מפלגתית, מעמד אישי או הורות" (הדגשות של הח"מ).

131. סעיף 3(ג1) לחוק קובע כי "רואים כהפליה גם קביעת תנאים שלא ממין העניין."

132. זאת ועוד, העובדה שבאפליקציה מצוין "גט מהדרין" וכן הדבר מצוין באופן פיזי על המונית באמצעות שלט או דגלון – פירושה כי מדובר במודעה מפלה בניגוד לסעיף 4 לחוק, הקובע "מי שעיסוקו בהספקת מוצר או שירות ציבורי או בהפעלת מקום ציבורי, לא יפרסם מודעה שיש בה משום הפליה אסורה לפי סעיף 3".

133. על המשיבה העוסקת במתן שירות לציבור הנהגים והנוסעים, חל איסור להפלות בהספקת השירות הציבורי והמוצר או להתנות תנאים שאינם ממין העניין בהספקת השירות או המוצר.

134. כפי שפורט לעיל, מדיניות המשיבה מפלה נהגים ערבים לרעה לעומת נהגים יהודים ועל כן מדובר בהפליה מחמת גזע, דת ולאום, שכן לנהג שאינו יהודי אין אפשרות כלל להצטרף לשירות

(לעומת האפשרות של נהג יהודי) וההצטרפות חסומה בפניו. בנוסף, המשיבה מפלה את ציבור הנוסעים בכך שהיא מעניקה שירות גזעני, על טהרת הנהגים היהודים.

135. האפליה והפגיעה בעניין זה היא כפולת פנים :

א. עוולה כלפי נהגים ערבים :

- החברה מסרבת לאפשר לנהגים ערבים להצטרף לשירות ו/או מערימה עליהם קשיים להצטרף לשירות גט מהדרין, כל זאת בשל דתם, גזעם ולאומם.
- **קביעת תנאי שלא ממין העניין** : החברה מציבה תנאי קבלה לשירות גט מהדרין - השבתת המונית במהלך שבתות וחגים – שכפי שיפורט להלן אינו ממין העניין שכן אין לו כל בסיס.
- בעוד שיתכן שלגבי נהג יהודי השבתת מונית בשבת היא ענין סביר שכן זהו יום המנוחה השבועי של דתו, לגבי נהג ערבי – יום המנוחה שלו אינו יום שבת ולפיכך אין מדובר בדרישה סבירה אלא בדרישה שאינה ממין העניין ואשר באופן מובהק פוגעת בפרנסתו.
- יתירה מכך נהג יהודי השייך לשירות גט מהדרין יכול שלא לעבוד במונית בשבת אך עדיין לעשות במונית שימוש פרטי מבלי שניתן יהיה לעקוב אחר הדבר ובכך הוא מרוקן מתוכן את התנאי להצטרפות לשירות.

ב. עוולה כלפי נוסעים :

136. ההפליה בה נוקטת המשיבה פוגעת גם בציבור הנוסעים וזאת מעצם אספקתו של שירות מפלה, גזעני ופוגעני. המשיבה מחויבת להעניק לנוסעים שירות שוויוני. עצם העובדה שהמשיבה מציעה לציבור הנוסעים שירות על טהרת הנהגים היהודיים, פירושו שהיא מפרה את חובתה להציע להם שירות ללא הפליה.

137. בעניין קול ברמה (רע"א 6897/14 רדיו קול ברמה בע"מ נ' קולך – פורום נשים דתיות) קבע בית המשפט העליון כי יש "לדחות פרשנויות [של חוק איסור הפליה] אשר משמעותן היא הותרת מופעים של הפליה על כנם" ועמד על "רצונו של המחוקק לפרוש באופן נרחב את יריעת החוק על מופעים של הפליה" (סעיף 49 לפסק הדין).

138. בהחלטה לאשר את הבקשה כתביעה ייצוגית בעניין קול ברמה (ת.צ. 12-08-23955), החלטה מיום 9.9.14 ציין בית המשפט המחוזי דברים היפים לעניינו :

"יש לפרש את החוק כבא למנוע כל סוג של אפליה ע"י עוסק בהתייחס למכלול ההיבטים של השירות הציבורי המסופק על ידו.... הפליה כזו, הנעשית על בסיס השתייכותו של אדם לקבוצה מסוימת, פוגעת פגיעה קשה בכבודו של המופלג ומקבעת תחושות של נחיתות חברתית... הפליה כזו פוגעת בציבור הנשים בכללותו, ומעבירה מסר שלילי באשר למעמדן של נשים בחברה. עוד היא פוגעת בדמותה של החברה כולה כחברה המבוססת על ערכים של שוויון, צדק וסובלנות."

בית המשפט המחוזי הדגיש את הנפגעים מהדרה זו :

"בהערת אגב יוסף, כי המבקשת עותרת בבקשת האישור לייצג את קבוצת מאזינות התחנה וכן את כל הנשים אשר היו מעוניינות להאזין לתחנה אך נמנעו מלעשות כן עקב הפליית הנשים בתחנה. ואולם, למעשה, יש בהפליה המגדרית הנדונה כדי לפגוע לא רק במאזינות התחנה אלא גם במאזיני התחנה, ובציבור הישראלי בכללותו." (סעיף 74 להחלטה בבקשת האישור)

139. בבית המשפט העליון באותו עניין נאמרו דברים נכוחים אלה :

"גלי ההדף" של הדרה כמו זו שבפנינו משפיעים באופן פוטנציאלי לא רק על הנשים המאזינות לשידורי "קול ברמה" ועל אלה מביניהן שנחסמה דרכן להשתתפות בשידורים. מניעת השתתפותן של נשים בשידור תורמת לעיצוב ול"שיתוק" של השקפת העולם המכוננת אותה – מבחינת כלל המאזינים של תחנת הרדיו, נשים כגברים. ולא מן הנמנע שישנן השלכות נרחבות יותר... הדרתה של קבוצה מסוימת מהשיח הציבורי פוגעת לא רק בקבוצה המודרת אלא גם בשיח עצמו. "שוק הרעיונות", על החשיבות הרבה הנובעת לו, אינו מבטא את כלל העמדות והגוונים השונים של החברה כאשר ההשתתפות בו מוגבלת מראש, או כשנחסמת הדרך האפקטיבית לעשות כן. מכך יוצאת נפסדת החברה כולה. לנוכח השלכות בלתי רצויות אלה של ההדרה גם על קבוצות נוספות – מעבר לקבוצה שנכללת בתובענה הייצוגית – דומה שהשימוש בכלי של תובענה ייצוגית מתאים כאן במיוחד. (סעיפים 7-8 לפסק דינה של השופטת ברק-ארז)

140. כשם שתחנת רדיו ללא נשים לא פוגעת רק בציבור הנשים אלא בחברה כולה הואיל והיא מעבירה מסר לפיו מעמדן של נשים הוא נחות, כך בענייננו שירות מוניות ללא ערבים לא פוגע רק בנהגים ערבים אלא משפיע על הנוסעים ועל החברה כולה, שכן הוא מעביר מסר שלילי באשר לציבור הערבי. גלי ההדף של ההפליה פוגעים לא רק בנהגים הערבים שמודרים מהשירות אלא בציבור הלקוחות העושים שימוש באפליקציה של גט ואשר מתנגדים להפליה. התנהלותה של המשיבה אף מאלצת את הנוסעים להיות שותפים בעצמם להפליה.

141. בתי המשפט עמדו על כך שבמקרים בהם יש יחס שונה לגברים ולנשים (גם אם לכאורה היחס השונה מיטיב עם הנשים) המדובר בהפליה שממנה נפגעים לא רק גברים אלא גם נשים, שכן היא מבוססת על סטריאוטיפים פסולים שפוגעים בשני המינים. כך ציין השופט גיוראן בענין פרוז'אנסקי (שעסק בהבדלים בגיל המינימום של גברים ונשים בכניסה למועדון):

"אף שהפגיעה הנחזית במקרה שלפנינו היא בגברים, הרי שהפגיעה העמוקה יותר המגולמת במדיניות המועדון היא בנשים...מדיניות ההפליה על פיה פועלת המשיבה לא יכולה להתקיים, וזאת, לא בשל הפגיעה הנגרמת לגברים, אלא בשל הפגיעה החמורה המגולמת במדיניות המשיבה, היא הפגיעה בנשים."

142. ובעניין אי.די.איי (שעסק בתשלום עבור החלפת תקר בגלגל – שנדרש מגברים אך לא נדרש מנשים) בסעיף 61(א) לפסק הדין צוין כך:

"ככל שהפגיעה בעקרון השוויון הכרוכה בהתנהלות המפלה בעקרון השוויון חמורה יותר, כך גם יגדל הפיצוי שראוי לחייב בו את העוסק המפלה. חומרת ההפרה יכולה להתבטא בשני מישורים עיקריים: פגיעה ברגשות חברי הקבוצה המופלית לרעה ("הפגיעה האישית") וההשלכות השליליות שיש להפרה על השאיפה ליצור חברה שוויונית ("הפגיעה החברתית")...למדיניות זו, המנציחה תפיסות מגדריות מפלות ופער בין המינים, עלות חברתית רבה...לא למותר לציין, כי הפגיעה הגלומה בתפיסות מגדריות מפלות איננה מתמצה אך ורק בהשפעתן השלילית על נשים. עלולים להיפגע ממנה גם גברים המתקשים לעמוד בציפיות חברתיות הנובעות מתפיסות מגדריות אלו...אחת התכליות החשובות של חוק איסור הפליה הוא לעקור מהשורש סטריאוטיפים המשמשים צידוק להבחנה בין המינים. התנהלות הנתבעת עומדת בניגוד לתכלית מרכזית זו, ומהווה לפיכך פגיעה חברתית משמעותית."

143. בדיוק כפי שנשים נפגעו מההפליה כנגד גברים בעניין אי.די.איי ובעניין פרוז'אנסקי, כך נפגעים הנוסעים מההפליה כנגד הנהגים הערבים. בדיוק כפי שתמחור שירות שונה לשני המינים או קביעת גיל כניסה שונה למועדון בהתבסס על סטריאוטיפים מגלם פגיעה חברתית חמורה – כך גם הצעת שירות על טהרת הנהגים היהודים גורמת לפגיעה נרחבת בציבור הנוסעים המתנגד להדרה ולמדיניות מפלה וגזענית זו. זאת בפרט כאשר המניע להצעת שירות של נהגים יהודים בלבד נבע מתפיסה סטריאוטיפית לפיה כלל הערבים הם מסוכנים או שכלל הלקוחות הם בעלי העדפה מפלה.

"יש לזכור כי לנקיטת מדיניות מפלה יש בדרך כלל השפעה שלילית גם על צדדים שלישיים, בעיקר אלה הנמנים עם הקבוצה שכנגדה ננקטת הפליה. מדובר בפגיעה הנפשית הנגרמת עקב עצם הידיעה על קיומה של הפליה. מדובר על "השפעות חיצוניות", היינו בהשפעה של המדיניות המפלה על מי שאינו צד להתקשרות שבין בעל העסק לבין העובד או הלקוח בכוח... ההשפעה החיצונית השלילית של נקיטת מדיניות מפלה היא משמעותית.. כאשר מדובר באספקת שירות ציבורי או בהפעלת מקום ציבורי. במקרים כאלה גם אם בעל העסק אינו בעל מעמד מונופוליסטי... למדיניות שהוא נוקט עלולה להיות השפעה על צדדים שלישיים, מעבר לפגיעה בלקוח בכוח של בעל העסק. במקרים כאלה, ההנחה היא כי היקף הפעילות של העסק – ומכאן גם מספר המקרים שבהם ייתקלו לקוחות בכוח שלו במדיניות המפלה – הוא גבוה יחסית וכך גם היקף "התפוצה" של ההשפעה השלילית של מדיניותו." (ב' מדינה, "איסור הפליה במגזר הפרטי מנקודת המבט של תיאוריה כלכלית", עלי משפט ג' 37, 58-57).

145. הפגיעה בנוסעים הינה בכמה היבטים:

- א. נוסעים אשר משתמשים באפליקציה ומתנגדים להפליה על רקע גזע, דת, או לאום, נפגעים מקבלת שירות מפלה ומוצר גזעני מחברה שמדירה ציבור שלם, ומעניקה שירות על טהרת הדת והגזע היהודיים. המשיבה מפלה נוסעים המתנגדים להפליה מחמת השקפתם. ניתן לכאורה לומר כי המשיבה אינה אוסרת על נוסעים אלו לעשות שימוש בשירות, אולם, היא מתנה זאת בתנאי שייקחו חלק בהפליה המנוגדת להשקפתם. פגיעה זו חמורה במיוחד בנוסעים ערבים אשר נאלצים לקחת חלק בשירות נטול נהגים ערבים – בדיוק כמו המאזינות בעניין קול ברמה שנאלצו להקשיב לרדיו נטול נשים.
- ב. גם נוסעים הבוחרים להשתמש באפליקציה על מנת לנסוע במונית "רגילה", ולא בוחרים באופציה של "מהדרין", עלולים למצוא את עצמם נוסעים במונית "מהדרין" ללא ידיעתם ומבלי שבחרו בכך, שכן לעיתים כאשר מזמינים מונית גט רגילה עלולים לקבל מונית מצי גט מהדרין (ראו למשל תצהירו של המבקש 4 ושל אייל רוזנמן).
- ג. המשיבה חולשת על שוק המוניות. ראו בענין זה: כתבה "בדרך לשלטון יחיד": כך השתלטה גט טקסי על ענף המוניות בישראל" מיום 24.7.17 בדה מרקר, בה מצוין כי נכון לאותו מועד 8,000 נהגים היו פעילים בשירות המשיבה, כשליש מנהגי המוניות בארץ.⁴ וכן כתבה "חברת המוניות פיקאפ לרשות ההגבלים Gett: מונופול" מיום 27.5.18 בגלובס בה מצוין כי נכון לאותו מועד חלשה המשיבה על למעלה ממחצית משוק המוניות (8,500 מתוך 16,000 מוניות סה"כ) ולפיכך נתבקש להכריז עליה כמונופול.⁵ לנוסעים אין אלטרנטיבה אמיתית והם נאלצים לעשות שימוש באפליקציה של המשיבה גם אם אינם מעוניינים בכך, שכן אלו המוניות הזמינות ביותר. פירוש הדבר שנוסעים המשתמשים באפליקציה של גט הם קהל שבוי הנאלץ לשתף פעולה בעל כורחו עם האפליה והגזענות.
- ד. השירות של גט מהדרין מזהם בגזענות את שוק המוניות כולו – למדיניות של המשיבה עלולה להיות השפעה הרסנית על חברות ואפליקציות אחרות אשר יישרו קו ויכניסו אף הן מוצר גזעני לשוק, המדיר ערבים. בכך נוצרת לגיטימציה נרחבת לפרקטיקה של ההפליה.

⁴ <https://www.themarket.com/dynamo/1.4282077>

⁵ <https://www.globes.co.il/news/article.aspx?did=1001237993>

146. למה הדבר דומה? לבריכת שחייה הפתוחה בפני כלל הציבור, כאשר מסלול שחייה אחד מיועד ליהודים בלבד ויתר המסלולים פתוחים ליהודים וערבים כאחד. לכאורה כלל הציבור - יהודים וערבים - מוזמנים לשחות בכל מסלולי הבריכה למעט המסלול הייעודי ליהודים. בפועל עצם ההקצאה של מסלול ליהודים בלבד גורמת לכך שהבריכה מציעה שירות מפלה לכלל הבאים בשעריה - יהודים וערבים כאחד, אשר נאלצים לשתף פעולה עם התפיסה הגזענית שמותר לייחד מסלול שחייה ליהודים בלבד. עצם קיומו של מסלול מפלה, צובע את כל הבריכה בגזענות ויוצר סביבה פוגענית וגזענית כלפי כלל הבאים לבריכה, גם כלפי אלו שאינם המושא הישיר של ההפליה, שכן נמנע מהם לשחות בבריכה בה ניתן יחס שוויוני לכולם.

147. דוגמא נוספת היא סופרמרקט המצהיר בפני לקוחותיו כי יש לו קו קופות ללא קופאיות ממוצא אתיופי בו ישנן קופאיות לבנות בלבד, כעניין של מדיניות. בשאר הקופות יש קופאיות ממוצא אתיופי וקופאיות "לבנות". לקוח שאינו רוצה שקופאיות ממוצא אתיופי ישרתו אותו, מוזמן לגשת לקו הקופות "ללא קופאיות ממוצא אתיופי". הלקוחות כמובן נפגעים מהאפליה. העובדה שקיימת אפליה בסופרמרקט הנוקט במדיניות מפלה וגזענית, הגם שמדובר לכאורה רק בקו קופות אחד, פוגעת לא רק במעגל הראשון - של הקופאיות המופלות - אלא גם במעגל השני של הלקוחות שעל כורחם משתפים פעולה עם פרקטיקות גזעניות ובכך מופרת החובה של הסופרמרקט להעניק שירות שוויוני.

148. לנוסעים של גט טקסי ישנה זכות לקבל שירות ומוצר שוויוני חף מגזענות ומאפליה. עצם קיומו של המוצר הגזעני והמפלה של גט מהדרין יש בו הפליה ופגיעה בציבור הנוסעים אשר מקבל שירות שהוא במהותו גזעני ומפלה.

149. בית המשפט העליון האמריקאי פירש באופן נרחב את איסור ההפליה ואת הזכאים לפיצוי בגינה, וזאת בהקשר של הפליה בדיור. בית המשפט קבע שבמקרה של תובעים שחורים ולבנים שהגישו תביעה על הפליה בדיור - יש לברר את התביעה שכן לכאורה נגרם נזק לא רק לתובע השחור (שסירבו למכור לו דירה) אלא גם לתובע הלבן (שהסכימו למכור לו דירה) בשל המדיניות המפלה והגזענית שביקשה למנוע מהתובעים מגורים בסביבה רב גזעית. פסק הדין דיבר על -

"Continuing pattern, practice, and policy of unlawful racial steering that deprived them of the important social, professional, business and economic, political and aesthetic benefits of interracial association arising from living in an integrated community free of housing discrimination." *Havens Realty Corp. v. Coleman*, 455 U.S. 363 (1982)

במקרה אחר, נפסק ששני דיירים בבניין מגורים (דייר שחור ודייר לבן) יכלו לתבוע בגין מדיניות של הפרדה גזעית במגורים (racial steering - directing prospective home buyers interested in equivalent properties to different areas according to their race). הנוק שנגרם להם תואר כך:

"(1) they had lost the social benefits of living in an integrated community; (2) they had missed business and professional advantages which would have accrued if they had lived with members of minority groups; (3) they had suffered embarrassment and economic damage in social, business, and professional activities from being 'stigmatized' as residents of a 'white ghetto.'"

Trafficante v. Metropolitan Life Ins. Co., 409 U. S. 205 (1972),

כפי שבאותם מקרים נקבע כי עצם יצירת מרחב מגורים ממנו מודרים שחורים יוצר עילת תביעה של אפליה לתושבים לבנים (שאינם מושא האפליה הישירה), כך גם בענייננו - הצעת שירות ממנו מודרים נהגים ערבים יוצרת עילת תביעה לנוסעים, אשר נפגעים מההדרה.

150. אשר לזהות הזכאים לתבוע בגין הפרת חוק איסור הפליה, בית המשפט המחוזי עמד על כך ש"כל מי שנפגע מעצם ביצוע העוולה [הקבועה בחוק איסור הפליה] זכאי לתבוע פיצוי בגינה" (ע"א (מרכז) 39345-07-12 קיי יזמות אומנות הביולוגי והפנאי בע"מ נ' שרגא). באותו מקרה אדם קיבל פיצוי למרות שלא היה המושא הישיר של ההפליה. כך גם בתא"מ 59229-11-18 גיימס סלטר נ' צוק מנרה בע"מ – שם מדריך תיירים שלא התאפשר לו להיכנס לקרון רכבל יחד עם שתי תיירות שהדריך בשל היותן נשים – קיבל פיצוי בשל הפרת חוק איסור הפליה.

151. לסיום, ראוי להפנות לפסק הדין שניתן בענינו של אתר אינטרנט בשם "עבודה עברית", שאפשר רק לבעלי מקצוע יהודים, ולמי שמעסיק יהודים בלבד, לפרסם את שירותיו באתר. באותו עניין נפסק כי המדובר באפליה העומדת בניגוד לחוק איסור הפליה, שכן "שירות הניתן במרחב הציבורי ליהודים בלבד ונמנע מי שאינם יהודים (תוך שנותן השירות אף נוקט פעולות לוודא כי השירות ניתן ליהודים בלבד), מהווה הפליה כמשמעותה בסעיף 3 לחוק איסור הפליה" (תא"א 9532-10-14 המרכז הרפורמי לדת ומדינה נ' ארז ליברמן, (להלן: עניין ליברמן), יצוין כי ערעור שהוגש על פסק הדין לבית המשפט המחוזי נדחה – ע"א 38722-11-17 ליברמן נ' המרכז הרפורמי לדת ומדינה). גם במקרה זה לא ניתן להסכים עם ההנחה הגלומה בשירות גט מהדריך לפיה יש ללקוחות זכות לקבל רק נהגים יהודים.

152. עקב התנהלותה של המשיבה, קיימים אפוא שני מצבי הדירה ואפליה מרכזיים:

- האפליה בין נהגים יהודים לבין נהגים שאינם יהודים שאינם יכולים להתקבל לשירות ולעבוד בו.
- האפליה והפגיעה בנוסעים שנכפה עליהם לעשות שימוש במוצר גזעני ואשר נמנע מהם לקבל שירות שוויוני. המדובר בנוסעים העושים שימוש באפליקציה וכן משתמשים פוטנציאליים (שהיו רוצים להשתמש בשירותי גט אך נמנעים מלעשות כן בשל האפליה), אשר חשופים למוצר גזעני ומפלה בשירות שהם צורכים מחברת גט, ללא בחירתם ולעיתים ללא ידיעתם.

חזקות ההפליה

153. סעיף 6 לחוק איסור אפליה קובע חזקות שבהתקיימן עובר הנטל לנתבע להוכיח שלא הפליה. בין היתר קובע הסעיף חזקות אלו:

"(2) הנתבע סירב לספק מוצר או שירות ציבורי, מנע כניסה למקום ציבורי או סירב לתת שירות במקום ציבורי, לנמנים עם הקבוצה המאופיינת לפי עילה מעילות ההפליה המנויות בסעיף 3 ולא סירב כאמור, באותן נסיבות, למי שאינם נמנים עם אותה הקבוצה".

(3) הנתבע התנה הספקת מוצר או שירות ציבורי, כניסה למקום ציבורי או מתן שירות במקום ציבורי, לנמנים עם קבוצה המאופיינת לפי עילה מעילות ההפליה המנויות בסעיף 3, בקיום תנאי אשר לא נדרש ממי שאינם נמנים עם אותה קבוצה;

(4) הנתבע עיכב הספקת מוצר או שירות ציבורי, כניסה למקום ציבורי או מתן שירות במקום ציבורי, לנמנים עם קבוצה המאופיינת לפי עילה מעילות ההפליה המנויות בסעיף 3, ולא עיכב כאמור, באותן נסיבות, את מי שאינם נמנים עם אותה קבוצה.

154. המשיבה מפלה נהגים שאינם יהודים בשירות גט מהדריך בכך שהיא איננה מאפשרת קבלת נהגים לשירות באופן שוויוני. בעוד שנהג יהודי המבקש להצטרף לשירות יוכל לעשות כן, נהג ערבי יסורב בשל דתו, מוצאו וגזעו או לכל הפחות ייערמו בפניו קשיים בהצטרפות לשירות. מדובר בסירוב לתת שירות או לכל הפחות בעיכוב מתן השירות ככל שמדובר בנהג ערבי. עיכוב

במתן השירות מתבטא גם בכך שאם לצד נהג מונית ערבי קיימים באזור נהגי מוניות גט מהדרין, נהגים אחרונים אלה יזכו בנסיעות של מזמיני גט מהדרין – ואילו הנהג הערבי יאלץ להמתין זמן רב יותר עד אשר יופנו אליו לקוחות.

155. המשיבה אף התנתה את הספקת השירות לנהגים ערבים בקיום תנאי אשר לא נדרש ממי שאינם נמנים עם אותה קבוצה, קרי נהגים יהודים. לכאורה המשיבה הציבה אותו תנאי לכל הנהגים - השבתת המונית במהלך השבת כתנאי להצטרפות לשירות. בפועל היא דרשה מערבים להשבית את המונית שלהם ביום שאינו יום המנוחה השבועי שלהם, ללא הצדקה הלכתית, באופן שפוגע בחופש העיסוק וחופש הדת שלהם, בעוד שמנהגים יהודים היא דרשה להשבית את המונית שלהם ביום המנוחה השבועי הרשמי של מדינת ישראל עבור יהודים. כלומר, ההשלכות של התניית התנאי על ציבור הנהגים הערבים אינן זהות להשלכות של התניית התנאי על נהגים יהודים. באשר לנהגים הערבים הרי שהם נדרשים להשבית את המונית שלהם ולהפסיד יום עבודה לכל דבר בעוד נהגים יהודים נדרשים להשבית את המונית שלהם ביום המנוחה השבועי.

קביעת תנאים שאינם ממין העניין

156. חברת גט קבעה כי כל נהג המעוניין להצטרף לשירות המהדרין יתחייב בפני החברה כי מוניתו אינה פעילה בשבת או בחג, זאת לכאורה על מנת להעניק שירות מותאם למגזר הדתי-חרדי ולציבור שומר המסורת. אלא שלמעשה על פי היהדות, **אין כל מניעה הלכתית מיהודים לנסוע ביום חול ברכב שפעל במהלך השבת, ואף אין כל מניעה הלכתית לנסוע עם גוי אשר אינו שומר שבת. הדרישה להשבית המונית בשבת – שהיוותה לכאורה את הצידוק ההלכתי לקיומו של השירות – הינה בגדר תנאי שאינו ממין העניין.**

157. המשיבה לא הצביעה על סיבה הלכתית שתצדיק את שירות גט מהדרין שמספקת החברה, למעט אמירות סתומות ועמומות בדבר הצורך ב"מוניות כשרות". הוראות ההלכה בדבר הדינים לשמירת שבת חלות על בני אדם יהודים בלבד, לא על כלי תחבורה ולא על הנוהגים בה באופן כללי אלא אם הם יהודים. ההלכה היהודית מטילה איסורי שבת על בני הדת היהודית ונהג מונית ערבי אינו יכול לחלל שבת שכן חוקי ההלכה אינם חלים עליו. מונית איננה יכולה לחלל שבת או חג. על כן, הדרישה להצהרה לפיה נהג המונית מתחייב שלא לנהוג במונית בשבת בכדי "להכשיר" את המוניות לנסיעה של שומרי מצוות אין לה ולהלכה היהודית דבר.

158. ההיפך הוא הנכון, לו היה עניין הלכתי, הרי שנוסעים דתיים היו מקפידים לנסוע עם נהגי מוניות ערבים בלבד שכן אין האחרונים יכולים לחלל שבת. קונספט "גוי של שבת" - עובדים שאינם יהודים שמבצעים פעולות בשבת עבור יהודים שומרי מצוות כדי שהללו לא יחללו שבת - היא הוכחה לכך שאין כל קושי הלכתי בכך שנהג ערבי ינהג בשבת ויסיע ביום חול שומרי מצוות.

159. כך למשל בבית החולים שערי צדק בירושלים, מעסיק בית החולים כתבני שבת לא יהודים בכל המחלקות, שתפקידם לצמצם חילול שבת.⁶ כך גם בבית החולים מעייני הישועה, המקפיד על שמירת שבת, במחלקת היולדות ישנן כתבניות ועוזרות שאינן יהודיות, וניתן לבקש מהן להדליק או לכבות את האור, להפעיל או לכבות את המזגן כמו גם מפעילי מעליות שאינם יהודים לפי אתר האינטרנט של בית החולים.⁷

⁶ <https://www.szmc.org.il/heb/Patient-And-Visitor/Religious-Services/>

⁷ <https://www.mymc.co.il/article/shabbat-laws-for-the-mother-giving-birth/>

160. כך גם במוקדי רפואה דחופה של קופת חולים מאוחדת נהוג להפעיל מוקדי רפואה עם צוותי רפואה לא יהודים במהלך שבתות וחגים.⁸

161. במוקד רפואת חירום בעיר רחובות מופעל מוקד גם בשבתות ובחגים עם צוות רפואי לא יהודי. כך נכתב באתר האינטרנט של המוקד: "על מנת לתת מענה מקיף ומותאם לכלל האוכלוסיה הרבגונית בעיר רחובות, בשבתות וחגי ישראל המרפאה כולה תופעל על ידי צוות נוכרי שיפעל על פי כללי ההלכה והנחיות הרבנים. בצורה זו גם המגזר החרדי והדתי יוכל לקבל שירות רפואי מקצועי בשבתות וחגים ללא חשש חילול שבת."⁹

ידיעות ופרסומים הנוגעים לשימוש בקונספט "גוי של שבת" מצ"ב כנספח ט"ו

נספח ט"ו

162. וכן ראו את המודעה שלהלן מטעם המועצה הדתית אשדוד, המציעה שרותי הסעה למרפאות בשבת ע"י לא יהודים:

שירות גוי שבת*
בסיוע המועצה הדתית
ייש לבד מיטב ההלכה בין אסירה לנוכרי

עזרה ראשונה
וטיפול במכלול
צרכי רפואה

בפיקוח
ובהשתתפות
קופות החולים

צוות רפואי
מקצועי איכותי

חדש! בדיקת משטח גרון
עם תשובה מיידית

רפואה ותרופה
לשירות מרכזי המועצה

המרפאה פועלת ברציפות
מיום שישי/ערב חג בשעה 16:00 עד מוצאי שבת/חג בשעה 21:45 בדיוק

צוות רפואי מקצועי ואיכותי: עזרה ראשונה, הדלקות, חיסונים, תחנות חירום, עירייה, בדיקת אק"ג, שפוחית טרון, תחנות חירום, קטניות, תחנות נוספות (מסומנות בלילה), פתיחת טבעת הריאה, שירותי שירותי חירום, פינוי באיגוד, ועוד.

שרות גוי שבת לכל הרובעים, הסעה למרפאה או נסיעות לבתי חולים ברחבי הארץ - השירות כחן בתשלום.

חדש! בחסות מעיני הישועה: נסיעה ליוזלוח למרכז הרפואי 'מעייני הישועה' בשבת ללא תשלום

ע"פ הוראת הרבנים בכל פניה למרפאה יש להצטייד בספח תעודת זהות/כרטיס מגנטי

רחוב ר' אליעזר בן הורקנוס 21 ק"א טל 08-8001238 פקס 153-88001238 B8001238@gmail.com

לתרומות ולהנצחות: 050-4122059, 'אגודת הרפואה' ע"ר 580503720 כתובת מייל: B8001238@gmail.com

163. פרקטיקת גוי של שבת – אדם לא יהודי המבצע פעולות עבור יהודים במהלך השבת כדי למנוע חילול שבת ע"י יהודים, היא פרקטיקה מקובלת מאחר ולא יהודים אינם יכולים לחלל שבת. עובדה זו שומטת את הקרקע מתחת לטענות הפסוודו-הלכתיות על מונית מהדרין שומרת שבת.

164. בפסיקה הוגדרה קביעת תנאים שאינם ממין העניין כאפליה עקיפה, האסורה גם היא (ראו דב"ע נו/129-3 פלוטקין נ' אחים אייזנברג בע"מ, פד"ע לג 481; דנג"צ 97/4191 רקנט נ' בית הדין הארצי לעבודה, פ"ד נד (5) 330; ע"ע 99/238 ניב נ' קופת חולים כללית, פד"ע לה 49; בג"צ 00/6845 ניב נ' בית הדין הארצי לעבודה).

⁸ <https://www.kikar.co.il/211555.html>

⁹ <https://www.mrbk.co.il/about/>

165. כך למשל נקבע בכל הנוגע לתנאי של שירות צבאי כתנאי קבלה לתפקיד כי הוא מהווה דרישה מפלה כלפי הציבור הערבי ועל כן אינו לגיטימי. כך נקבע בתפ (תא) 1038/99 **מדינת ישראל משרד העבודה והרווחה נ' תפקיד פלוס בע"מ**, 12.6.2003 :

"עצם הצגת הדרישה לשירות צבאי או לאומי מהווה אפליה עקיפה במובן זה שהיא מהווה אפליה מטעמי לאום ודת, ובכך הפרת ההוראה בסעיף 2(א), כך שעצם הכללת הדרישה הינה תנאי שלא ממין העניין. בנוסף, יישום התנאי הוא בעל תוצאה הפוגעת בשוויון שבין יהודים לערבים ובין יהודים חילוניים ליהודים חרדיים, בשוק התעסוקה".

166. אף בענייננו, המשיבה קבעה תנאי קבלה שאינו ממין העניין. בדומה לתנאי של שירות צבאי, התנאי לפיו על נהגים המעוניינים להצטרף לשירות גט מהדרין להשבית את מוניתם בשבת, נועד להדיר את ציבור נהגי המונית הערבים ולהעניק כסות הלכתית חסרת בסיס לפרקטיקה הגזענית אותה מנהיגה חברת גט.

167. אימוץ תנאי כשירות בעבודה הנראים ניטרליים לכאורה, כדוגמת שמירת שבת, עלולים להיות למעשה תנאים מפלים שאינם ממין העניין. במקרה כזה יש לבדוק האם יש קשר רציונלי בין האמצעים שנבחרו לבין המטרה ובהעדרה המדיניות תיפסל כמפלה (ראו **Griggs v. Duke** (Power Co., 401 U.S. 424 (1971)).

168. בענייננו, תנאי הכשירות - השבתת המונית בשבת - לא קשורה קשר רציונלי למטרה הלכתית ולכן מדובר בתנאי שאינו ממין העניין. למרות שהשבתת מונית בשבת נחזית כתנאי ניטרלי, הרי שבפועל היא משמשת פרוקסי לכך שלא יהיו נהגי מוניות ערבים בשירות. מטרת המשיבה היא לייצר שירות מונית על טהרת הגזע היהודי, כדי לספק את רצונותיהם המפלים של חלק מהלקוחות שאינם רוצים לנסוע עם נהג ערבי. דבר זה הביאה לאפליה בפועל שמפרה את החוק.

169. בעניין **ליברמן צוין**: "דווקא בשוק העבודה שאף המחוקק להטמיע נורמות של שוויון ואיסור הפליה על רקע דת, מין, גזע, לאום וכיו"ב, ובכך הביע דעתו כי שיקולים אלה לא זו בלבד שאינם מתחייבים, אלא אינם ממין העניין בעת בחינת כישורי מועמדים והתאמתם לתפקיד."

לא מתקיים החריג של אופיו ומהותו

170. בפתח הדברים יצוין כי הואיל ומדובר בחריג לחוק – יש לפרשו בצמצום. בענין **קול ברמה** צוין השופט דנציגר כי תכליתו של חוק איסור אפליה "מחייבת לדחות פרשנויות אשר משמעותן היא הותרת מופעים של הפליה על כנם" (פסקה 49).

171. סעיף 3(ד) לחוק איסור אפליה קובע כי: אין רואים הפליה לפי סעיף זה - (1) "כאשר הדבר מתחייב מאופיו או ממהותו של המוצר, השירות הציבורי או המקום הציבורי" הסעיף ביקש לתת מענה למצבים בהם האפליה מתחייבת מאופיו ומהותו של המוצר, השירות הציבורי או המקום הציבורי. קרי במצבים שהשירות שלא יוכל להינתן כלל ללא הפרדה בין קבוצות שונות.

172. בדברי ההסבר להצעת החוק, הובאו מספר דוגמאות להחרגה מהחוק, ביניהן פעילות שנועדה לפנויים ופנויות הסגורה בפני אנשים נשואים, ומתן שעות נפרדות לנשים ולגברים בבריכות שחייה או במועדוני כושר.

173. מהדיונים בוועדת חוקה חוק ומשפט בעניין חוק איסור הפליה עולה בבירור שהחריג מדבר על **אופי השירות המצדיק הפרדה ולא על אופי האוכלוסייה שעושה שימוש בשירות ומבקשת להדיר קבוצה אחרת**. פרשנות זו הינה הגיונית שכן פרשנות המצדיקה אפליה בשל רצונה של אוכלוסיה מסוימת תעקר מתוכן את החוק כולו.

174. **בענייננו אין המדובר בשירות שמהותו קשורה בשייכותם הלאומית של מקבלי, אלא בשירות שמטרתו לחבר בין נהגים לנוסעים.** אין דבר במהות שירות זו שיכול להצדיק אפליה גזעית. כפי שפורט לעיל, העדפותיהם המפלגות של חלק מהנוסעים אינן יכולות להצדיק את האפליה.
175. **יוצא אפוא שבענייננו, האפליה אינה מתחייבת מאופיו או ממהותו של השירות:** אופיו ומהותו של שירות גט מהדרין הוא לספק שירות לנוסעים הזקוקים לשירות הסעה במונית באמצעות אפליקציה ולנהגי מוניות המעוניינים בפלטפורמה לקבלת הזמנות מנוסעים. הפרדה בין יהודים לבין ערבים אינה מתחייבת מאופיו או ממהותו של השירות במקרה הזה. מתן השירות ללא אפליה לא יפגע במהותו של השירות - תיווך בין נהגי מונית לנוסעים לצורך נסיעה.
176. כאמור, ההלכה היהודית מטילה חובות וזכויות רק על בני הדת היהודית ונהג מונית ערבי אינו יכול לחלל שבת שכן חוקי ההלכה אינם חלים עליו. על כן, הדרישה להצהרה לפיה נהג המונית מתחייב שלא לנהוג במונית בשבת בכדי "להכשיר" את המוניות לנסיעה של שומרי מצוות אין לה ולהלכה היהודית דבר.
177. הפסיקה דחתה ניסיונות לעשות שימוש בחריג זה כדי להצדיק אפליה מטעמים דתיים:
- א. בפרשת מקור ראשון, נטען על ידי העיתון כי מותר היה לעיתון מקור ראשון לסרב לפרסם מודעה בעניין קיומו של קו קשר ומידע לחברי הקהילה הגאה בשל העובדה שקהל הקוראים של העיתון הוא קהל דתי שומר תורה ומצוות, המתנגד לקהילה הגאה. טענה זו נדחתה על ידי בית המשפט המחוזי שקבע כי **הסירוב לפרסם מודעה מטעמים דתיים אינו חוסה תחת החריג לחוק בדבר אופיו ומהותו של העניין** והורה לעיתון לפצות את האגודה לשמירת זכויות הפרט אשר ביקשה לפרסם את המודעה בסכום של 50,000 ₪ (עא (ת"א) - 35563-02-12 האגודה לשמירת זכויות הפרט, ע.ר נ' מקור ראשון המאוחד (הצופה) בע"מ).
- ב. בע"א 5116-11-12 **יד השמונה נ' יעקובוביץ'**, צוין ביחס לסירוב בית הארחה לקיים חתונה לזוג לסביות "אין מדובר בעסק דתי המעניק שירותי דת ואין מדובר במקום שהדת מגדירה את אופיו ומהותו, אלא בעסק שאין לו, באופן בו הוא מציג את עצמו כלפי הציבור, כל זיקה לדת כלשהי." לפיכך, נקבע כי החריג אינו חל.
- ג. בעניין **ליברמן** התקבלה תביעה שהוגשה כנגד מפעיל אתר האינטרנט "לוח עבודה עברית", בו התאפשר רק לעסקים שמעסיקים יהודים לפרסם את עצמם, תוך מניעה ממי שאינו יהודי לפרסם באתר. בפסק הדין נקבע כי "הנתבע טען כי יש לפרש את חוק איסור הפליה באופן כזה שהקמת מסגרת שתפקידה לדאוג ליהודים ולהעדיפם על פני אחרים כלל איננה באה בגדר הפליה פסולה...לא ניתן לקבל פרשנותו זו של הנתבע. פרשנות הנתבע עומדת בסתירה ללשונו הברורה והחד משמעית של החוק, האוסר על הפליה במתן שירות ציבורי מחמת גזע, דת או לאום, ואינה עולה בקנה אחד עם תכליתו של החוק לקדם את השוויון ולמנוע הפליה במתן שירותים". בית המשפט ציין דברים היפים לענייננו – "השירות הניתן בענייננו - פרסום עסקים ובעלי מקצוע - הוא כשלעצמו ומעצם טיבו אינו מחייב התייחסות שונה ליהודים ולערבים".
178. בית המשפט העליון נדרש לנושא החריגים בענין קול ברמה (רע"א 6897/14). גם שם נטען על ידי התחנה לתחולת החריג לחוק שכן נטען כי מפאת ציווי הלכתי, נאסר על התחנה להשמיע קול אשה. בית המשפט דחה טענה זו, משני טעמים הרלבנטיים גם לענייננו:

- **ראשית**, נקבע כי כדי שיחול החריג יש לבחון האם הנורמה הדתית מחייבת או לכל הפחות מצדיקה את האפליה וכן לבדוק האם מדובר בנורמה שנמצאת בליבת הציווי ההלכתי והאם משקלה של הנורמה כבד עד כדי כך שהוא מטה את כפות המאזניים לטובתה, חרף הפגיעה בזכויות הפרט. גם בענייננו, כמו בקול ברמה, כאמור אין מדובר כלל באיסור הלכתי שכן נהג ערבי אינו יכול לחלל שבת ולפיכך אין תחולה לחריג.
- **שנית**, נפסק כי כאשר הפגיעה בפרט היא מכרעת, תיתכן פסילה של פרקטיקה דתית או תרבותית גם אם הפרקטיקה המפלה מבוססת על ציוויים דתיים וכביכול נמצאת בליבת התרבות או הדת שכן יש להכפיף פרקטיקות תרבותיות ודתיות לאמות מידה בסיסיות כמו הזכות לכבוד האדם במובנה הגרעיני. במקרים כאלה החריגים לחוק איסור הפליה לא יחולו. בענייננו, נוכח הפגיעה הקשה בשוויון ובכבוד הכרוכה בסגירת השירות הציבורי שמציעה המשיבה בפני ערבים, ונוכח הפגיעה הקשה בנוסעים המקבלים שירות מפלה, ודאי שלא ניתן להצדיק את הפגיעה באמצעות פנייה לנורמה דתית – שכאמור אינה מחייבת ולא נמצאת בליבת הדת. לפיכך, גם לאור ההלכה בענין קול ברמה, לא מדובר במקרה הנכלל בגדר החריג לחוק.

אחריות המשיבים 2-3

179. סעיף 3(ג) לחוק איסור הפליה מגדיר: "בחוק זה, 'מי שעיסוקו' – לרבות בעלים, מחזיק או מנהל של עסק, וכן האחראי בפועל על הספקת המוצר או השירות הציבורי או על הפעלת המקום הציבורי או הכניסה אליו".

180. המשיבים 2-3 שימשו כמנהלים הכלליים בחברה והם אחראים למעשה ההפליה של המשיבה. 1. המשיב 2 דירקטור כיום והמשיב 3 שימש כדירקטור בעבר והוא אף מבעלי המשיבה.

181. המשיבים 2-3 אחראיים להפרת חוק איסור הפליה אף מכח סעיף 8 לחוק איסור הפליה הקובע:

"מקום שהעוולה נעשתה על ידי תאגיד, יהיה אדם אחראי גם הוא לעוולה, אם היה אותה שעה מנהל פעיל בתאגיד, שותף, למעט שותף מוגבל, או עובד בכיר האחראי לנושא הנדון, אלא אם כן הוכיח שניים אלה:

(1) העוולה נעשתה שלא בידיעתו;

(2) הוא נקט אמצעים סבירים בנסיבות העניין כדי למנוע את העוולה."

182. בהצעת חוק איסור הפליה נכתב ביחס לסעיף זה כי "במקרים שבהם העוולה נעשתה על ידי תאגיד, ראוי להטיל אחריות גם על מנהל התאגיד שעיסוקו בהספקת המוצר או השירות או במתן השירות במקום ציבורי, על שותף בתאגיד כזה או על עובד בכיר בו, האחראי לנושא, וזאת כדי שהגנת החוק תהא יעילה יותר, תרתיע ותשיג את מטרתו החברתית."

183. לפיכך, על המשיבים 2-3 להוכיח כי העוולה נעשתה שלא בידיעתם וכי הם נקטו אמצעים סבירים בנסיבות העניין כדי למנוע את העוולה.

184. בענייננו המצב הפוך בתכלית – לא רק שהעוולה לא נעשתה שלא בידיעת מנכ"ל המשיבה אלא שהם אלו שהשיקו את השירות ועמדו על המשך קיומו של השירות מאז 2015 ועד היום.

185. עם השקת השירות צוטט המשיב 2 כך בתקשורת:

"אנחנו נרגשים להשיק צי חדש נוסף במערכת הציים הייעודית שלנו. הצי מופנה, בעיקרו, לנוסעים ממגזר הדתי – חרדי ובא להעניק חוויית שירות מושלמת גם לאוכלוסייה בה השימוש במוניות נרחב, על גבול מחייב המציאות. אנחנו בטוחים כי גט מהדרין ישמש פלטפורמה נוחה ומיטבית לאותם הנוסעים, המעוניינים בחוויית נסיעה נפלאה במונית."

הרי שבכל פעם שנוסע מזמין מונית מהדרין במחשבה כי יש לכך צידוק וללא מודעות להפליה הוא מוטעה. כמו כן, בכל פעם שנוסע מזמין מונית "רגילה" ומקבל מונית מהדרין מבלי לדעת כי מדובר בשירות מפלה, הוא מוטעה. הטעיה זו נוגעת להיבט מהותי ביותר בעסקה – היותו של השירות מפלה והפיכת הנוסע בעל כורחו לשותף להפליה.

חוסר תום לב לפי סעיפים 12 ו-39 לחוק החוזים

195. סעיף 12 לחוק החוזים קובע כדלקמן:

"(א) במשא ומתן לקראת כריתתו של חוזה חייב אדם לנהוג בדרך מקובלת ובתום לב.

(ב) צד שלא נהג בדרך מקובלת ולא בתום לב חייב לצד השני פיצויים בעד הנזק שנגרם לו עקב המשא ומתן או עקב כריתת החוזה, והוראות סעיפים 10, 13 ו-14 לחוק החוזים (תרופות בשל הפרת חוזה), תשל"א-1970, יחולו בשינויים המחוייבים."

196. כמפורט לעיל, טרם הצטרפו המבקשים לשירות הוצגו להם מצגים לפיהם מדובר יהיה בשירות שוויוני. על סמך מצגים אלו גויסו המבקשים לשירותי המשיבה 1 ואף נרתמו לסייע בגיוס נהגים נוספים. ככל שהמשיבים היו מודעים לכוונה להקים שירות מדיר ומפלה כמפורט לעיל, הרי שהתנהלותם זו נעשתה בחוסר תום לב.

197. סעיף 39 לחוק החוזים קובע כדלקמן:

"בקיום של חיוב הנובע מחוזה יש לנהוג בדרך מקובלת ובתום לב; והוא הדין לגבי השימוש בזכות הנובעת מחוזה."

198. כך נאמר בענין זה:

"משמעותה של החובה לקיים חוזה בתום לב ובדרך מקובלת הא, כי הצדדים ליחס החוזי חייבים לנהוג זה כלפי זה ביושר, בהגינות ועל-פי המקובל על בעלי חוזה הוגנים..."

"אין זה מתקבל על הדעת ואין זה צודק, כי רמת ההתנהגות הנדרשת תהא שונה לכל בעל חוזה, והיא תהא פונקציה של אמונתו הסוביקטיבית שלו בדבר הישר וההוגן. המטען הערכי, הניתן ליושר, אמון והגינות, אינו יכול להיות תלוי בשיקולים סוביקטיביים אלה, אלא הוא נקבע על-ידי סטנדרטים הערכיים הראויים של החברה הישראלית, כפי שבית המשפט מבין אותם מעת לעת. מכאן התפקיד הנכבד, המוטל על הרשות השופטת, החייבת מחד גיסא לגבש את הסטנדרטים של התנהגות בתום לב, והצריכה מאידך גיסא להפעיל מדי פעם, על-פי הנסיבות המיוחדות של כל מקרה ומקרה, תוך התחשבות בטבעו ובסוגו של היחס החוזי... נראה לי, כי "תום הלב" לעניין סעיף 39 לחוק החוזים הוא "אובייקטיבי" במובן זה, שעניינו אינו רק במצב פסיכולוגי אלא אף בצורת התנהגות, הנקבעת על-פי סטנדרטים מסוימים הנראים לחברה כראויים."
בג"צ 59/80 שירותי תחבורה ציבוריים באר שבע בע"מ נ' ביה"ד הארצי לעבודה, פ"ד ל"ה 1 828.

199. על כך שהפרת חובת תום הלב יכולה להוביל להטלת פיצויים על הצד המפר, ראו ת"א (שלום רמ') 1571-06-14 עמותת הקרן להנצחת החייל שלמה אלפסי ז"ל נ' עיריית רחובות (פורסם בנבו, 17.05.2018) בו בית המשפט פסק פיצויים על הפרת חובת תום הלב בקיום החוזה.

200. הקמת שירות גט מהדרין הפתוח רק לנהגים יהודיים, הדרת המבקשים וחברי הקבוצה תוך אספקת שירות נחות לנהגים הערבים מזה שניתן ליתר הנהגים, הינו קיום חיוב הנובע מהחוזה בחוסר תום לב.

201. התנהלות המשיבה מהווה גם חוסר תום לב כלפי ציבור הנוסעים הן בשל המצגים המטעים המונעים מהם להבין כי מדובר בשירות מפלה עובר לכריתת החוזה (קרי, הזמנת המונית) וכן בביצוע חיובי המשיבה לפי החוזה, כשהביצוע נעשה באופן מפלה, קרי תוך הדרת נהגים ערבים.

עוולת הרשלנות

202. מדיניותם הגזענית והמפלה של המשיבים עולה גם כדי עוולת הרשלנות בהתאם לסעיף 35 לפקודת הנזיקין.

203. המשיבים חבים חובת זהירות כלפי הנהגים והנוסעים – שתי הקבוצות להם הם נותנים שירות באמצעות האפליקציה. בין היתר, מחויבים המשיבים להעניק שירות שוויוני ומכבד לקבוצות אלה.

204. המשיבים מפריס את החובה לספק שירות שוויוני המוטלת עליהם מכוח חוק איסור הפליה. כידוע, "הסמכות הסטטוטורית ועל אחת כמה וכמה החובה הסטטוטורית, מהוות אינדיקציה משמעותית לעניין סטנדרט ההתנהלות של רשות סבירה וממילא יש בהן כדי להקרין על גיבוש חובת הזהירות מתוך הנחת מוצא כי בעל הסמכות יכול וצריך לצפות כי התרשלות מצדו בקיום חובותיו הסטטוטוריות תגרום נזק..." (ע"א 2906/01 עיריית חיפה נ' מנורה חברה לביטוח בע"מ, פסקה 35).

205. בכך שיצרו שירות גזעני והם ממשיכים לספקו באופן זה למרות פניות המבקשים כי יחדלו, הפרו המשיבים את חובת הזהירות המוטלת עליהם שכן לא פעלו כפי שנותן שירות סביר היה צריך לפעול כלפי מקבלי השירות.

206. המשיבים, כנותני שירות, היו צריכים לצפות כי מדיניות מפלה וגזענית מצד החברה, תגרום נזק לנהגים ולנוסעים בדמות פגיעה ברגשות והשפלה (כמו גם נזק ממוני לנהגים, כפי שיפורט).

הטעיה לפי חוק הגנת הצרכן

207. סעיף 2 לחוק הגנת הצרכן קובע כדלקמן :

2". (א) לא יעשה עוסק דבר – במעשה או במחדל, בכתב או בעל פה או בכל דרך אחרת לרבות לאחר מועד ההתקשרות בעסקה – העלול להטעות צרכן בכל ענין מהותי בעסקה (להלן – הטעיה); בלי לגרוע מכלליות האמור יראו ענינים אלה כמהותיים בעסקה:

(1) הטיב, המהות, הכמות והסוג של נכס או שירות;

(2) המידה, המשקל, הצורה והמרכיבים של נכס;

(3) מועד ההספקה או מועד מתן השירות;"

208. בענייננו, הטעתה המשיבה את צרכניה באשר למהות וטיב השירות הניתן להם.

209. כפי שפורט לעיל, המשיבה מציגה את שירות גט מהדרין כשירות המבוסס על טעמים הלכתיים. זאת, אף שבפועל אין כל הצדקה הלכתית לשירות ומדובר בכסות לשירות מפלה שכל מטרתו הדרת נהגים ערבים. נוכח זאת, ובשל ההטעיה, מוצאים עצמם לקוחות צורכים שלא בידיעתם שירות מפלה שהינו שירות נחות משירות שוויוני ואף הופכים בעל כורחם לשותפים להפליה.

210. אף לקוחות שהתוודעו להפליה מוטעים כשהם מזמינים מונית שלא מצי המהדרין (למשל, מונית "גט אקספרס") ומקבלים מונית עליה מתנוסס שלט "מהדרין". לקוחות אלו, אף שבמודע בחרו שלא לצרוך את שירות המהדרין, למשל משום שהיו מודעים להפליה המתקיימת בשירות וביקשו שלא לתת לה את ידם, מוצאים עצמם מקבלים שירות שאינו שוויוני.

211. סעיף 31 לחוק הגנת הצרכן קובע כדלקמן :

31". (א) דין מעשה או מחדל בניגוד לפרקים ב', ג', ד' או ד' 1' כדין עוולה לפי פקודת הנזיקין [נוסח חדש].

(1א) הזכות לסעדים בשל עוולה כאמור נתונה לצרכן שנפגע מהעוולה, וכן לעוסק שנפגע, במהלך עסקו, מהטעיה כאמור בסעיף 2."

212. הן הנוסעים, צרכני השירות, והן הנהגים הערבים שהם העוסקים המופלים לרעה, זכאים לפיצוי בשל ההטעיה ממנה הם נפגעים בשל העובדה שקיימים לקוחות שמזמינים רק גט מהדרין ובשל העובדה שלקוחות שלא מזמינים גט מהדרין מקבלים לעתים רבות נהג גט מהדרין.

עוולות חוקיות

הפרת חוק יסוד חופש העיסוק

213. חופש העיסוק מוכר כזכות יסוד בשיטת המשפט הישראלית שנים רבות, עוד בטרם חקיקת חוק יסוד : חופש העיסוק. כך, למשל, נקבע בפסיקה :

"כלל גדול הוא, כי לכל אדם קנויה זכות טבעית לעסוק בעבודה או במשלח-יד, אשר יבחר לעצמו, כל זמן שההתעסקות בעבודה או במשלח-יד אינה אסורה מטעם החוק...זוהי זכות; זכות שאינה כתובה על ספר, אך נובעת מזכותו הטבעית של כל אדם לחפש מקורות מחיה ולמצוא לעצמו מלאכה המפרנסת את בעליה" (בג"ץ 1/49 בז'רנו נ' שר-המשטרה פ"ד ב 80, 82-83).

וכן :

"נקודת המוצא המקובלת בחברה חופשית, היא, כי אדם רשאי לעסוק בכל עבודה או משלח-יד, כל עוד לא נקבעו לגביהם הגבלות או איסורים, ואלו האחרונים אין להטילם ולקיימם אלא לפי הוראתו המפורשת של החוק" (בג"ץ 337/81 מיטרני נ' שר התחבורה, פ"ד לז(3) 337, 353 (1983)).

214. עם חקיקת חוק יסוד : חופש העיסוק, קיבלה הזכות לחופש העיסוק מעמד חוקי, המציב אותה במדרג הנורמטיבי מעל לחקיקה רגילה (ע"א 6821/93 בנק המזרחי המאוחד בע"מ נ' מגדל כפר שיתופי, פ"ד מט(4) 221, 401-402, בג"ץ 2334/02 חיים שטנגר נ' יו"ר הכנסת (פורסם בנבו, 26.11.03), בג"ץ 5975/12 חטיבת מפיצי הסיגריות במכונות אוטומטיות נ' משרד הבריאות (פורסם בנבו, 3.7.2013).

215. לפי סעיף 1 לחוק יסוד : חופש העיסוק, משמעותו של חופש העיסוק היא הזכות לעסוק בכל עיסוק, מקצוע או משלח יד. חופש העיסוק נגזר מהזכות של כל אדם לפתח את אישיותו, ולעצב את חייו ואת מעמדו החברתי. חופש העיסוק הוא ביטוי קונקרטי לכבוד האדם וחירותו. **חופש העיסוק חל הן על הכניסה החופשית לעיסוק, מקצוע או משלח יד, והן על הביצוע החופשי שלו** (ראו אהרן ברק "חוק יסוד : חופש העיסוק" משפט וממשל ב 195, 200).

216. מניעת האפשרות מנהגים לא יהודים, להצטרף לצי המוניות של גט מהדרין, מהווה אפוא פגיעה בחופש העיסוק שלהם, כיוון שיש בה מגבלה על יכולתם של נהגים ערבים לבצע את עיסוקם ללא מגבלות.

הפרת חוק יסוד : כבוד האדם וחירותו

217. סעיף 2 לחוק יסוד : כבוד האדם וחירותו קובע כדלקמן :

"אין פוגעים בחייו, בגופו או בכבודו של אדם באשר הוא אדם."

218. סעיף קטגורי זה, המהווה אבן בניין מרכזית בשיטה הדמוקרטית בישראל, מקדש את כבודו של האדם כערך הראוי להגנה חוקית מרבית.

219. התנהלותם של המשיבים, המפלים נהגים ערבים בשל היותם ערבים, פוגעת בגרעין הקשה של הזכות לכבוד ולשוויון.

220. התנהלותם של המשיבים פוגעת אף בזכותם לכבוד ולשוויון של הנוסעים אשר זכאים לקבל שירות חף מגזענות. עצם השימוש של נוסעים באפליקציה (וכאמור פעמים רבות אין לנוסעים מנוס זולת שימוש באפליקציה) פירושו שימוש במוצר גזעני ומפלה.

221. על אף שערך השוויון אינו מצוין במפורש בחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו, הפסיקה העניקה לו תוקף חוקתי מלא, כחלק מהתפיסה הרחבה של עיקרון כבוד האדם וחירותו. ראו לעניין זה דברי כבוד השופט תיאודור אור בבג"צ 5394/92 הופרט נ' "יז ושם", רשות הזיכרון לשואה ולגבורה פ"ד מח(3) 353, 362 (1994).

הפרת חובה חקוקה בשל הפרת חוקי היסוד

222. סעיף 63 לפקודת הנזיקין קובע כדלקמן:

63" (א) מפר חובה חקוקה הוא מי שאינו מקיים חובה המוטלת עליו על פי כל חיקוק – למעט פקודה זו – והחיקוק, לפי פירושו הנכון, נועד לטובתו או להגנתו של אדם אחר, וההפרה גרמה לאותו אדם נזק מסוג או מטבעו של הנזק שאליו נתכוון החיקוק; אולם אין האדם האחר זכאי בשל ההפרה לתרופה המפורשת בפקודה זו, אם החיקוק, לפי פירושו הנכון, התכוון להוציא תרופה זו. (ב) לענין סעיף זה רואים חיקוק כאילו נעשה לטובתו או להגנתו של פלוני, אם לפי פירושו הנכון הוא נועד לטובתו או להגנתו של אותו פלוני או לטובתם או להגנתם של בני-אדם בכלל או של בני-אדם מסוג או הגדר שעמם נמנה אותו פלוני."

223. כאמור לעיל, המשיבים הפרו הן את חוק יסוד: חופש העיסוק והן את חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו. המדובר בחיקוקים אשר על פי פירושם הנכון נועדו להגן על הפרט מפני פגיעה בכבודו.

224. התנהלותם זו של המשיבים, גרמה לנזקים רבים לציבור הנהגים הערבים, הן נזקים בלתי ממוניים בשל עצם ההפליה והפגיעה בכבודם, והן נזקים כלכליים כתוצאה מהפגיעה בחופש העיסוק. התנהלות המשיבים גרמה גם לנזק לנוסעים. נזקים אלו הם מסוג הנזקים אותם ביקשו חוקי היסוד למנוע.

225. לפי פירושם הנכון, לא ביקשו חוקי היסוד לשלול פיצוי בגין אותם נזקים.

226. להרחבה אודות התאמתה של עוולת הפרת חובה חקוקה לאכיפת זכויות האדם המעוגנות בחוקי היסוד ראו אהרן ברק, פרופ' אהרן ברק **פרשנות במשפט** כרך ג – פרשנות חוקתית 686 (תשנ"ד) שם נכתב:

"חוקי היסוד הם בגדר 'דבר חקיקה' אשר נועד לטובתו של הפרט ועל כן פגיעה בזכות אדם חוקתית גוררת אחריה אחריות בנזיקין בעוולה של הפרת חובה חקוקה".

ובהמשך, בע"מ 788:

"עוולה זו מתאימה במיוחד להפרת זכות אדם המוגנת בחוקי יסוד. חוקים אלה מטילים חובות אשר נועדו להגן על האדם, והפרתם מקיימת את יסודותיה של העוולה בדבר היפר חובה חקוקה. הוא הדין לענין חובות המוטלות על רשות שלטונית כלפי הפרט, וכך גם לענין חובות המוטלות על פרט אחד כלפי רעהו. אכן, על-פי הגישה הנראית לי ראויה, זכויות האדם הקבועות בחוקי-היסוד חלות לא רק ביחסים שבין הפרט לשלטון, אלא גם ביחסים שבין הפרטים בינם לבין עצמם. תחולה זו היא עקיפה, והיא עושה שימוש ב"מוסדות" המשפטיים של המשפט הפרטי. העוולה בדבר היפר חובה חקוקה מתאימה במיוחד לכך. יתרונה על פני עוולת הרשלנות מתבטא בכך, שאין היא דורשת "התרשלות"

לשם גיבוש אחריות על-פיה. אם החובה המוטלת בחיקוק היא מוחלטת, גם האחריות על-פי העוולה של היפר חובה חקוקה היא מוחלטת. רוב החובות המוטלות בחוקי-היסוד הן מוחלטות, ועל כן ניתן להטיל בגינן אחריות בהיקף רחב יותר מזו המתקבלת על-פי עוולת הרשלנות. מובן, כי לשם הטלת האחריות יש לגבש "חובה": זו תימצא בהוראות השונות של חוקי-היסוד. ודוק: על פי חוקי היסוד עצמם, זכותו של פרט אחד הינה חובתו של הפרט אחר. 'החובה' החקוקה היא זו העולה מהאיזון הפנימי בין זכויות האדם השונות

227. כן ראו: ת"א (ת"א) 11258/93 אברהים נעאמנה נ' קיבוץ קליה (פורסם בנבו 1.9.1996), ואמירתו של השופט דנציגר בעניין קול ברמה שהתייחס לתחולת חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו, בין היתר ככלי פרשני לחריגים שבחוק איסור הפליה (ס' 27,56 לפסק דינו).

228. קיומה של עילת תביעה בגין חוק איסור הפליה, לא שוללת עילת תביעה גם בגין הפרת חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו ויפים לעניין זה דבריה של פרופ' דפנה ברק ארז במאמרה "עוולות חוקיות בעידן חוקי היסוד":

"בחוקים הספציפיים המאפשרים הגשת תביעות בגין נזקי הפליה אין לראות מיצוי של דרכי הפעולה האפשריות במצבים של הפרת זכויות אדם. להפך, יש לראות בחוקים אלה ביטוי לרעיון רחב יותר שיש לו קיום גם מחוץ להם – התאמתם של דיני הנזיקין לשמש אמצעי להגנה על זכויות אדם" (ברק-ארז "עוולות חוקיות בעידן חוקי היסוד", משפט וממשל ט, 1 (תשסו) 121, 103-136).

פירוט הנזק ושיעור הפיצוי הראוי

229. פעולותיהם ו/או מחדליהם של המשיבים בניגוד להוראות הדין, גרמו לקבוצה לנזק, כפי שפורט ויפורט להלן. חישוב הנזק מבוצע בדרך של אומדן וזאת בשל דרישת חוק תובענות ייצוגיות והתקנות לציין את סכום הנזק. עם זאת, לאחר אישור הבקשה כתובענה וקבלת נתונים מדויקים אשר מצויים אצל המשיבה יעודכנו סכומי ותחשיבי הנזק.

230. בעניין קול ברמה ציין בית המשפט העליון כך:

"חוק איסור הפליה מניח כהנחת עבודה שכאשר נגרמה הפליה במובן סעיפיו, נגרם בשל אותה הפליה נזק, וכי אותו נזק הוא בר פיצוי. מושכלת היסוד הגלומה בסעיפי החוק היא ש"בסירוב לאפשר לאדם כניסה למקום ציבורי או לספק לו שירות או מוצר, רק בשל השתייכותו לקבוצה, ובמיוחד קבוצה שיש לגביה היסטוריה של הפליה בעבר, יש משום פגיעה קשה בכבודו של אדם."

231. בפסק הדין של בית המשפט המחוזי בעניין קול ברמה (ת.צ. 12-08-23955, פס"ד מיום 20.9.18) תואר הנזק שנגרם לחברות הקבוצה בעקבות ההפליה באופן המתאים גם לענייננו (בשינויים המחויבים):

"מדובר, אם כן, בנזק לא ממוני של תסכול, צער, עלבון, תחושת השפלה, תחושה של פגיעה בכבוד ובערך העצמי, העמקת תפיסות של נחיתות נשית ומניעת השפעה על סדר היום הציבורי. בפסק דינו של בית המשפט העליון צוינו גם 'גלי ההדף' של הפליית נשים, המשפיעה לא רק על מאזינות התחנה, אלא גם על עיצוב השקפת עולמם של כלל מאזיני התחנה, על השיח הציבורי עצמו, על 'שוק הרעיונות' ולפיכך על החברה כולה."

232. בענייננו, נגרם נזק חמור לשתי הקבוצות בשמן מוגשת הבקשה:

א. **באשר לקבוצת הנהגים** - הדרת נהגים ערבים מהשירות של גט מהדרין ומניעת הצטרפותם כנהגים לשירות גורמת לשני סוגי נזקים:

- **נזק ממוני** הנובע מפגיעה בפרנסתם שכן עומדות בפניהם שתי אפשרויות: ללא שירות מהדרין – נחסמת בפניהם האפשרות להסיע נוסעים במהלך השבוע שבחרים באופציה זו. גם אם היו יכולים להצטרף לשירות מהדרין – פירוש הדבר השבתת המונית ביום שהוא

יום עבודה עבורם ולא יום חופש. הנהגים הערבים משלמים עבור השירות כמו הנהגים היהודיים, אולם מקבלים מהמשיבה שירות נחות המאפשר גישה רק לחלק מהנוסעים.

• **נזק לא ממוני** של עלבון והשפלה, פגיעה בזכותם לשוויון, לכבוד ולחופש העיסוק, חיזוק סטיגמות וסטריאוטיפים שליליים והעמקת תפיסות גזעניות, ופגיעה באוטונומיה שלהם לבחור מונית לא מפלה, כל זאת כלפי קבוצה מוחלשת הסובלת ממילא מאפליה.

ב. **באשר לציבור** – הענקת שירות גזעני ומפלה פוגעת בציבור הנוסעים אשר מתנגדים להפליה ולגזענות ומבקשים שלא לתת יד לשירות כזה. יש כמובן גם לקחת בחשבון את הנזק שנגרם לחברה בכללותה כתוצאה מהתנהלות המשיבה.

233. בית המשפט המחוזי ציין בעניין קול ברמה דברים היפים לענייננו :

"לצורך קביעת שיעור הפיצוי יש לקחת בחשבון שבענייננו מדובר בהזדהות מוחלטת, מכוונת ומוצהרת של נשים משידורי התחנה... יש לקחת בחשבון את עוצמת הפגיעה בחברות הקבוצה בהתחשב בטיב זכויות היסוד שנפגעו - הזכות לשוויון, הזכות לכבוד... - וכן את משכה של הפגיעה שהתקיימה לאורך כשנתיים וחצי. יש לפסוק פיצוי אשר יבטא את הסלידה כלפי התופעה של הפליית נשים ויצור הרתעה מפני התנהלות דומה בעתיד."

234. סעיף 20(ה) לחוק תובענות ייצוגיות, קובע כי ניתן לפסוק פיצויים בשל נזק שאינו נזק ממון.

235. בעניין **קול ברמה** ציין עוד בית המשפט המחוזי כי "אכן, קיים קושי להעריך את הנזק הלא ממוני שנגרם לחברות הקבוצה בגין נקיטת הפליה בשידורי התחנה, נזק הנושא עמו היבט אישי-סובייקטיבי... יחד עם זאת, על פי ההלכה, לצורך קביעת גובה הסעד שייפסק לטובת הקבוצה או לטובת הציבור, אין מניעה לנקוט בדרך האומדנה לכימות הנזק בכל אותם מקרים בהם לא ניתן לחשב במדויק את הנזק שנגרם לתובע האינדיבידואלי, ובמיוחד עת מדובר בנזק לא ממוני שהערכתו נעשית, מעצם טיבו, על דרך האומדנה."

236. בעניין **איי.די.איי** קבע בית המשפט כי "בבואנו להעריך על דרך האומדנה את הפיצוי בגין הנזק הלא ממוני שנגרם בשל הפרקטיקה המפלה בה נהגה הנתבעת... עלינו להביא בחשבון שלושה שיקולים מרכזיים: עוצמת הפגיעה בעקרון השוויון, היקף הפרקטיקה המפלה ושיקולי אשם":

א. **עוצמת הפגיעה בשוויון** – "ככל שהפגיעה בעקרון השוויון הכרוכה בהתנהלות המפלה בעקרון השוויון חמורה יותר, כך גם יגדל הפיצוי שראוי לחייב בו את העוסק המפלה. חומרת ההפרה יכולה להתבטא בשני מישורים עיקריים: פגיעתה ברגשות חברי הקבוצה המופלית לרעה ("הפגיעה האישית") וההשלכות השליליות שיש להפרה על השאיפה ליצור חברה שוויונית ("הפגיעה החברתית")." באותו עניין צוין כי "למדיניות זו, המנציחה תפיסות מגדריות מפלות ופוערים בין המינים, עלות חברתית רבה. ודוק, מדיניות המבחינה בין נשים לבין גברים שביסודה נימוקים סטריאוטיפים... מהווה הפליה פסולה. אחת התכליות החשובות של חוק איסור הפליה הוא לעקור מהשורש סטריאוטיפים המשמשים צידוק להבחנה בין המינים. התנהלות הנתבעת עומדת בניגוד לתכלית מרכזית זו, ומהווה לפיכך פגיעה חברתית משמעותית."

ב. **היקף הפרקטיקה המפלה** – "ככל שההפליה ננקטה ביותר מקרים, וככל שהייתה לה תהודה ציבורית משמעותית יותר, כך גם חמורה יותר פגיעתה, וזאת הן במישור האישי והן במישור החברתי."

ג. **שיקולי אשם** – יש מקום להתחשב אף בשאלה אם הפרקטיקה המפלה ננקטה מחמת טעות או בכוונת מכוון, באופן בו טיפל העוסק בתיקונה לאחר שנחשפה, ובשיקולים נוספים הנוגעים לאשם הצדדים. יש לבחון האם שעתה לפניית מוקדמות והאם שינתה את המדיניות המפלה.

237. בענייננו, מדובר בפגיעה חמורה בשוויון, הפוגעת פגיעה קשה ברמה האישית וברמה החברתית. ברמה האישית האפליה כלפי נהגים לא יהודים והדרתם מהשירות גורמת פגיעה קשה ותחושות של השפלה, כעס, תסכול, עוגמת נפש, עלבון וחוסר אונים. הפגיעה אף מעמיקה את הסטיגמה, ההדרה וההשפלה כלפי ציבור הנהגים הערבים ומעבירה כלפיהם מסר של נחיתות. יתירה מכך מדובר במניעת תעסוקה למשך תקופה ארוכה. ראו בהקשר זה את תצהיריהם של המבקשים.

238. הפגיעה היא גם בלקוחות שנאלצים לתת יד לשירות גזעני, פעמים רבות בליט ברירה. גם אדם שמזמין מונית גט רגילה ואינו מזמין גט מהדרין, עלול לקבל מונית מצי מונית המהדרין, בשל האופן בו האפליקציה עובדת. בכך נכפה על ציבור המשתמשים להשתמש במוצר גזעני בהיותם קהל שבוי הנעדר היכולת לבחור מונית בה יכול לנהוג נהג ערבי.

239. בתצהירו של המבקש 4 נמסר כי העובדה שהוא נאלץ לשתף פעולה עם שירות גזעני גורמת לו בושה ותחושה שהוא אנוס לשתף פעולה עם שירות גזעני ומפלה שירות שנוגד את אמונותיו.

240. המצהיר אייל רוזנמן עומד על הנזק שנגרם לציבור הנוסעים:

"לאחר שהשירות החל לפעול במרץ 2015, שמתי לב לכך שכשאני מזמין שירות גט רגיל, לפעמים הגיעו מוניות עם השלט של גט מהדרין. בכך נכפה עלי לשתף פעולה עם שירות ומוצר גזעני בניגוד לרצוני, והעובדה שגט חולשת על מרבית השוק העצימה אצלי את התחושה הזו, כי לא היו לי אלטרנטיבות לשימוש באפליקציה אחרת."

עוד צוין:

"העובדה ששירות גט מהדרין מפלה ומדיר ערבים גרמה ועודנה גורמת לי לתחושות קשות של עלבון, כעס ותחושת חוסר צדק. מקומם אותי שיש שירות שמסתתר מאחורי "צורך הלכתי" כיד לספק ללקוחות שירות ללא ערבים. הפגיעה היא קודם כל בנהגים הערבים אבל גם בנו כנוסעים אשר מקבלים שירות מפלה וגזעני. כפי שצינתי, גם במקרה בו אני מקבל מונית שאינה של גט מהדרין, אני מקבל פעמים רבות מונית מהדרין וכך יוצא שהנוסעים הם קהל שבוי שנכפה עליו לשתף פעולה עם שירות מפלה וגזעני."

העתק תצהירו של אייל רוזנמן מיום 12.2.2020 **מצורף לבקשה זו.**

241. ברמה החברתית, המשיבה מפעילה שירות המנציח תפיסות סטריאוטיפיות וגזעניות כלפי ערבים בחברה והפיכתם למודרים ומוקצים מחמת מיאוס. צי מוניות על טהרת הנהגים היהודים משמר תפיסות אודות עליונות הגזע היהודי לעומת בני דתות אחרות, מנציח תפיסות לפיהן כל הערבים הם מפגעים המבקשים לפגוע ביהודים, כי אין להם מקום במרחב הציבורי וכי אין לתת להם פרנסה.

242. יתירה מכך, כאשר בני קבוצה חברתית מסוימת אינם נוטלים חלק במרחב הציבורי, מודרים ממנו ונדחקים לשוליים בשל אידיאולוגיה גזענית המבקשת לדחוק אותם מצמתי הכח בחברה, הם נוטים לתפוס במונחים אלו את עצמם: בלתי ראויים ולא שווי-ערך.

243. במקביל, לקוחות אשר אינם נתקלים בנהגים ערבים בצי המוניות, ואינם מקבלים שירות מנהגים ערבים, עלולים להפנים סטריאוטיפים ועמדות גזעניות ומפלגות.

244. הדרה מצי המוניות משמעותה יצירת הפרדות אסורות, דבר אשר עלול לגרור הדרה והרחקה של ערבים ממשלחי יד נוספים ומתחומים נוספים בחיים הציבוריים. הדרה זו, מלבד פגיעותיה הישירות שתוארו לעיל, טומנת בחובה סכנות לא מעטות עבור ערבים בפרט והציבור בכלל: פגיעה בשוויון וגזענות המתקבלות בתחום אחד, זולגות גם אל תחומים נוספים כך שהאפליה

ההדרה והגזענות מחלחלות את אט לתוככי החברה, עד שהאפליה והגזענות מתקבלות כדבר מובן מאליה בתחומים רבים. כך, אידיאולוגיה של גזענות כלפי הציבור הערבי עלולה להפוך ואף הופכת לחלק בלתי נפרד מהחיים השגרתיים, כאילו מדובר בצו הגורל ללא עוררין.

245. אפליה והדרת נהגים ערבים מצי המוניות של גט מהדרין, עלולה להשפיע על שירותי מוניות נוספים. מרגע הכנסת אותו שירות גזעני לשוק, בפרט על ידי חברה בעלת נתח שוק אדיר, חברות מתחרות אחרות עלולות לאמץ את אותה מדיניות מפלה. מדיניות מפלה זו יוצאת מנקודת הנחה שלא ניתן לתת שירותי מוניות ללא כניעה ללקוחות והתחשבות בהעדפות מפלות מצדם.

246. מבחינת **היקף הפרקטיקה המפלה** - בירושלים יש מעל אלפיים מוניות וההפליה נקטה כלפי כל נהג ערבי המבקש להצטרף לשירות. נוסף על כך, לגט מהדרין יש עשרות אלפי אם לא מאות אלפי לקוחות בירושלים החשופים למדיניות המפלה והגזענית של המשיבה ולכן לתופעה תהודה רבה, כפי שמשתקף גם ברשתות החברתיות בהן מתקיים שיח באשר למוניות גט מהדרין ולהדרת ואפליית ערבים בשירות זה. כאמור, המשיבה היא בעלת נתח שוק גדול ביותר והיא זו המכתיבה כיום את המתרחש בשוק המוניות.

247. מבחינת משך הזמן – המדובר בשירות הפועל מזה כמעט חמש שנים, מאז מרץ 2015. **המדובר אפוא בהפליה בוטה וחמורה הנמשכת מזה זמן רב.**

248. בנוגע ל**שיקולי אשם**, מדובר במדיניות מכוונת, שלמרות פניות אל המשיבה, לא השתנתה. המשיבה הכחישה את מדיניותה המפלה, התנערה מתוצאותיה וממשיכה לפעול כדי לגייס נהגים יהודים לשירות המוניות ולהדיר נהגים ערבים. השירות מתפרסם באפליקציה של המשיבה ובשלטים במוניות המעניקות את שירות ה"מהדרין" ומדובר **על השירות היחיד בארץ בהיקף כה נרחב המכריז קבל עם ועדה כי הוא מעניק שירות גזעני בראשי חוצות.**

249. לפי סעיף 5(ב) לחוק איסור אפליה, בית המשפט רשאי לפסוק בשל עוולה לפי חוק זה פיצוי שלא יעלה על 50,000 ₪ בלא הוכחת נזק, שכיום בהצמדה למדד הוא מעל 64,000 ₪. סעיף זה לא חל בתובענה ייצוגית אך המחוקק גילה דעתו כי במקרה אפליה יש לפצות בסכומים משמעותיים.

250. בנוסף, על פי סעיף 4(ב)(2) לחוק תובענות ייצוגיות די בכך שהמבקש יראה כי לכאורה נגרם נזק לחבר הקבוצה או כי קיימת אפשרות סבירה שנגרם נזק לקבוצה שבשמה הוגשה הבקשה.

חישוב הקבוצה ונזקה

251. יש מקום לאשר את ניהול התובענה הן בשם הנהגים הערבים שנפגעו מהאפליה והן בשם ציבור הנוסעים היהודי והערבי שנחשפו למדיניות המפלה, בעקבות כך שעשו שימוש בשירות, ואף בשם ציבור הנוסעים שהיו רוצים לעשות שימוש אלמלא האפליה וסבלו נזק לא ממוני מהאפליה.

252. לצרכי תביעה זו, גודל הקבוצה יוערך כדלקמן :

קבוצת הנהגים :

253. לפי נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה (להלן ה"למ"ס"), נכון לשנת 2018 בירושלים חיים 919,438 תושבים.¹⁰ מתוכם 555.8 אלף תושבים יהודים וכ-349.5 אלף תושבים ערבים. יוצא אפוא כי תושבי ירושלים הערבים מהווים כ-38% מתושבי העיר.

¹⁰ <https://www.cbs.gov.il/he/settlements/Pages/default.aspx?mode=Yeshuv>

254. לפי נתוני הלמ"ס לשנת 2018, מצבת המוניות בירושלים הינה 2,327 מוניות.¹¹ אם נחשב את מספר נהגי המוניות הערבים לפי שיעורם היחסי באוכלוסייה בירושלים העומד על 38% הרי שמדובר בכ- 884 נהגי מוניות ערבים. העתק נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה לשנת 2018, מצ"ב כנספח ט"ז

נספח ט"ז

255. ואולם, לפי דברי הרצל משה, בירושלים יש כ- 1500 נהגי מוניות ערבים (בשיחה שנערכה בינו ובין החוקר הפרטי מיום 8.11.2018 אמר מר משה בדקה 13:02:55 לשיחה: "לא. זה לא פשוט...עכשיו בני דודים פה רוצים לעבוד מהדרין, אולי אין לי אף, יש לי פה 1500 נהגים ערבים, אפילו אחד מהם אין לו מהדרין."

256. באומדנה נקבע כי הממוצע בין שני הנתונים (884 ו-1500) משקף את מספר נהגי המוניות הערבים בירושלים, כ-1200 **נהגי מוניות ערבים**. עם קבלת נתונים מהמשיבה יעודכן הנתון.

257. יוצא כי 1200 נהגים ערבים זכאים לפיצוי מתוך קבוצת כלל נהגי המוניות בירושלים כאשר גם נתון זה מוערך בחסר שכן למיטב ידיעת המבקשים ישנם יותר נהגי מוניות מאשר מוניות רשומות ושיעור נהגי המוניות הערבים גבוה משיעורם באוכלוסייה.

258. המבקשים יעמידו את הנזק הבלתי ממוני הנגרם לכל חבר בקבוצת הנהגים על סכום שלא יפחת **מעשרות אלפי ₪ לכל חבר קבוצה**.

259. באשר לנזק הממוני, אין ספק כי הנהגים הערבים כולם נפגעו מאז החל שירות גט מהדרין והם חשופים לאפשרות להסיע פחות נוסעים מאשר נהג המשתייך לשירות גט מהדרין (והמקבל נסיעות גם בגט מהדרין וגם בגט הרגיל), זאת אף שהם משלמים למשיבה אותו סכום עבור השירות. דהיינו, בעוד שנהג המנוי בגט מהדרין מקבל עבור תשלום X חשיפה ל 100% מהנוסעים המנויים על השירות, נהג ערבי מקבל עבור אותו תשלום, חשיפה רק לחלק מציבור הנוסעים – אלו שאינם בוחרים לעשות שימוש רק במוניות מהדרין.

260. על כן, נעריך את הנזק הממוני כחלק יחסי מהתשלום למשיבה אותו ניתן לייחס לחשיפה לנוסעים הבוחרים לעשות שימוש רק במוניות מהדרין.

261. על פי הסקר שערך ד"ר שריד המצורף לבקשה זו, 34% מהמשיבים העושים שימוש באפליקציה השיבו כי הם חשו תחושות חיוביות נוכח ההפליה. ניתן להניח כי מדובר באותם משתמשים אשר בוחרים לעשות שימוש בשירות גט מהדרין. כלומר, ניתן להניח כי כ- 34% מהנוסעים בירושלים בוחרים לנסוע רק במונית מהדרין. כלומר, אף שהנהג הערבי משלם סכום זהה עבור השירות, הוא חשוף רק לכ- 66% מהנוסעים בירושלים.

262. בהנחה שנהג מסיע נוסעים רק בירושלים, שיעור הנזק הממוני מוערך ב 34% מהתשלום הקבוע ששילם כל נהג ערבי למשיבה 1. היות ולמיטב ידיעת המבקשים, המסלולים שמציעה המשיבה לנהגים כוללים אפשרות לבצע נסיעות גם מחוץ לעיר ירושלים, ובהנחה כי חלק מהנהגים מבצעים נסיעות מחוץ לעיר ירושלים, בשיעור כלשהו, אולם, עדיין, עיקר עבודתם מתמקדת בעיר ירושלים נעמיד, באופן שמרני ביותר את שיעור הנזק על כ- 15% מהתשלום החודשי (שכן ניתן להניח שנהג שבחר במסלול בפריסה ארצית מבצע יותר נסיעות מחוץ לירושלים מאשר נהג

¹¹ <https://www.cbs.gov.il/he/settlements/Pages/default.aspx?mode=Yeshuv>

אשר בחר במסלול שאינו כולל את אזור גוש דן). יצוין כי מדובר על חישוב שמרני ביותר שכן לקוח המזמין גט מהדרין יכול להזמין שירות זה מירושלים לעיר אחרת.

263. באשר לתשלום החודשי הקבוע שמשלם כל נהג מונית למשיבה, המשיבה מציעה לנהגים מספר מסלולים. לפי הבנת המבקשים אלו המסלולים הפתוחים בפני הנהגים כיום (ייתכן כי המשיבה ביצעה שינויים במסלולים השונים ותעריפיהם לאורך התקופה הרלוונטית):

שם המסלול	עלות חודשית	עלות לפי נסיעה
פלטנום פלוס פריסה ארצית ללא הגבלה	1,499 ש"ח	
פלטנום פלוס ללא הגבלה מחוץ לגוש דן	599 ש"ח	10% עמלה באשדוד וגוש דן
עמלת מזדמנים פריסה ארצית	249 ש"ח	10% לנסיעה
סוף שבוע ללא הגבלה	249 ש"ח	15% עמלה על נסיעות במהלך השבוע

פירוט המסלולים כפי שהופיעו באפליקציית המבקש 1 ביום 6.2.2020 מצ"ב **נספח י"ז**

נספח י"ז

264. דהיינו, נהג ערבי חבר קבוצה משלם למשיבה מדי חודש בחודשו, תשלום קבוע הנע בין 249 ₪ ל-1,499 ₪ בדומה לנהגים המשתייכים לשירות מהדרין, אולם, מקבל שירות נחות הכולל חשיפה רק ל- 66% מהנוסעים הירושלמים, ובהערכה שמרנית לכ- 85% מכלל ציבור הנוסעים.

265. בידי המבקשים אין מידע אודות התפלגות בחירת הנהגים בין המסלולים השונים, קל וחומר בהינתן שקיימת אפשרות לעבור בין מסלולים במהלך תקופת קבלת השירות.

266. לפיכך, הנזק הממוני לכל נהג מוערך בכ- 225-37.5 ₪ לחודש (15% מדמי השימוש החודשיים שמשלם הנהג). **סה"כ הנזק הממוני לכל אחד מנהגי המוניות הערבים חברי הקבוצה בכלל התקופה הרלוונטית (קרי, החל ממרץ 2015, כ- 5 שנים) מוערך ב- 13,500-2,250 ש"ח.**

267. נציין בהקשר זה כי בחירתם של נהגים רבים לעבור למסלול סוף שבוע ללא הגבלה נבעה מההפליה הנהוגה על ידי המשיבה וקושי לקבל עבודה בימות חול. בחירה זו יש בה כדי להוות פעולה להקטנת הנזק.

קבוצת הנוסעים:

268. בסקר שערכו ב"כ המבקשים ביחס לשירות של חברת גט ומדיניותה כלפי נהגים ערבים, 49% מהנשאלים השיבו כי הם משתמשים באפליקציה של גט, כלומר ציבור המייצג את מחצית מתושבי ירושלים. לפי נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה (להלן ה"למ"ס), נכון לשנת 2018 בירושלים חיים 919,438 תושבים.¹² לפי תוצאות הסקר, 49% שהינם 450,525 איש ואישה, משתמשים באפליקציית הזמנת המוניות של חברת גט.

269. 33% מהנשאלים בסקר העושים שימוש באפליקציה, השיבו כי לדעתם קיימת הפליה כלפי נהגים ערבים בשירות גט מהדרין. עמדה זו משקפת בהתאמה את העמדות של 148,673 מתושבי ירושלים העושים שימוש באפליקציה.

270. 26% מהנשאלים בסקר העושים שימוש באפליקציה, שהם כ- 117,000 מתושבי ירושלים, השיבו כי מפריעה להם העובדה שמונעים מנהגים ערבים להצטרף לשירות, בהנחה שאין איסור הלכתי על כך.

¹² <https://www.cbs.gov.il/he/settlements/Pages/default.aspx?mode=Yeshuv>

271. 26% מהנשאלים בסקר העושים שימוש באפליקציה שהם כ-117,000 מתושבי ירושלים, השיבו כי יש לשנות את המצב לפיו מונעים מנהגים ערבים להצטרף לשירות.

272. דהיינו, מתוך קבוצה של 450,525 לקוחות יהודים וערבים של המשיבה, 26% חשים פגיעה כתוצאה מהמדיניות המפלה של המשיבה, כלומר כ-117,000 לקוחות. הפגיעה הן מהידיעה כי מפלים נהגים ערביים הן מהידיעה שניתן לנוסע שירות ומוצר מפלה והן מהעובדה שהנוסעים נאלצים לשתף פעולה עם פרקטיקה מפלה וגזענית.

273. הנתונים מהווים הערכה מינימלית ושמרנית בלבד. מטבע הדברים הנתונים המדויקים באשר למספר הנהגים ומספר הלקוחות מצויים בידי המשיבה והחשוב יעודכן בשלב התובענה.

274. **המבקשים יעמידו את הנזק לכל חבר קבוצה בקבוצת הנוסעים על סכום שלא יפחת מ-1,500 ₪ לכל חבר קבוצה.** מדובר על תקופה של כ-5 שנים בה נמשכת האפליה הגזענית של המשיבה, כך שמדובר על נזק של כ-300 ₪ לשנה לחבר קבוצה עבור עשרות עד מאות נסיעות כל שנה.

ד. התאמת התובענה כתביעה ייצוגית

275. סעיף 3(א) לחוק התובענות קובע כי תובענה ייצוגית ניתן להגיש בין היתר, **"בתביעה כמפורט בתוספת השנייה"**. התובענה נכנסת בגדרו של פרט 7 לתוספת השנייה: **"תביעה בעילה לפי חוק איסור הפליה במוצרים, בשירותים ובכניסה למקומות בידור ולמקומות ציבוריים, התשס"א-2000"**. כפי שפורט בחלק המשפטי של בקשה זו, התביעה הינה מכוח סעיפים 3 ו-4 לחוק איסור אפליה. מכאן שהתובענה עומדת בתנאי הסף של סעיף 3(א) לחוק התובענות.

276. המשיבה היא עוסק ומשתמשי האפליקציה (נהגים ונוסעים) הם לקוחותיה לכן הבקשה לאישור אף נכנסת בגדרו של פרט 1 לתוספת השנייה לחוק התובענות: **תביעה נגד עוסק, כהגדרתו בחוק הגנת הצרכן, בקשר לענין שבינו לבין לקוח, בין אם התקשרו בעסקה ובין אם לאו.**

ה. הגדרת הקבוצה והשאלות המשותפות

277. התובענה הייצוגית תנוהל בשם שתי קבוצות:

- א. כל נהגי המוניות הערבים הפועלים באזור ירושלים העושים שימוש בשירות גט טקסי או היו מעוניינים להשתמש בשירותי גט טקסי ואשר הופלו בשל שירות גט טקסי מהדרין.
- ב. כל הנוסעים היהודים והערבים באזור ירושלים אשר משתמשים בשירותי גט טקסי אשר נפגעו מהאפליה שנוקטת המשיבה בשירות גט טקסי מהדרין וכן כל ציבור הנוסעים אשר היו מעוניינים להשתמש בשירותי גט טקסי אילולא היתה גט טקסי נוקטת בהפליה.

278. סעיף 8(א)(1) לחוק קובע: **"התובענה מעוררת שאלות של עובדה או משפט המשותפות לכלל חברי הקבוצה, ויש אפשרות סבירה שהן יוכרעו בתובענה לטובת הקבוצה"**.

279. עמדת הפסיקה בכל הנוגע לצורך בשאלות משותפות של משפט או עובדה בין חברי קבוצת התובעים הינה שדי בכך שהיסוד המשותף מהווה מרכיב מהותי בהתדיינות כדי למלא תנאי זה (ראה: ע"א 1977/97 ברזני נ' בזק, פ"ד נה(4) 585, 612).

280. השאלות העובדתיות והמשפטיות העיקריות המשותפות בתביעה זו הן:

- (1) האם שירות גט מהדרין מפלה נהגים ערבים?
- (2) האם התנהלות המדירה של המשיבה פוגעת בנהגים ונוסעים?
- (3) האם התנהלות המשיבה מהווה הפרה של חוק איסור הפליה וחוקים נוספים?

281. שאלות אלו משותפות לכלל חברי הקבוצה.
282. קיימת יותר מ"אפשרות סבירה" כי התובענה תוכרע לטובת הקבוצה. העובדות נתמכות בראיות ואינן מעלות מחלוקת של ממש בנוגע לכך שהמשיבה הפלתה נהגים ערבים, בשל העובדה שהיא מנעה הצטרפות של נהגים ערבים לשירות והשיקה את שירות גט מהדרין כדי לפתוח צי מוניות על טהרת הנהגים היהודים וכן פגעה בנוסעים.
283. בענין קול ברמה (רע"א 6897/14) נפסקו דברים היפים לענייננו: "ההפליה במקרה דנן הייתה עניין שבמדיניות, וכי עובדה זו היא הנותנת כי חברות הקבוצה חולקות שאלות משותפות. ודוק, כאשר מדובר במדיניות מפלה, "החוט המקשר" בין חברות הקבוצה הוא המדיניות עצמה שננקטה כלפיהן."
284. לפיכך, על סמך העובדות והחיקוקים הרלוונטיים, קיימת אפשרות סבירה ואפילו למעלה מזה, שהמחלוקת תוכרע לטובת המבקשים והקבוצה. יתירה מכך, מדובר בשירות אשר המשיבה מפרסמת ואיננה מתכחשת אליו.
285. **סעיף 8(א)(2) לחוק קובע כי: "תובענה ייצוגית היא הדרך היעילה וההוגנת להכרעה במחלוקת בנסיבות העניין".**
286. נהגים ערבים רבים עושים שימוש בשירות המשיבה כדי לקבל הזמנות של לקוחות וחוששים להתעמת עם המשיבה וברי שלא היו מגישים תביעות אישיות.
287. כמו כן, הבקשה עוסקת בנושא בעל חשיבות ציבורית מהמעלה הראשונה שבמרכזו מימוש זכויות יסוד (ראו פסקי הדין בענין קול ברמה ובענין איי די איי).
288. אישור התביעה כייצוגית יגשים את מטרות חוק תובענות ייצוגיות כהגדרתן בסעיף 1 לחוק:
- "לקבוע כללים אחידים לענין הגשה וניהול של תובענות ייצוגיות, לשם שיפור ההגנה על זכויות, ובכך לקדם בפרט את אלה:**
- (1) מימוש זכות הגישה לבית המשפט, לרבות לסוגי אוכלוסייה המתקשים לפנות לבית המשפט כיחידים;**
- (2) אכיפת הדין והרתעה מפני הפרתו;**
- (3) מתן סעד הולם לנפגעים מהפרת הדין;**
- (4) ניהול יעיל, הוגן וממצה של תביעות."**
289. תביעה זו מטרתה להביא סעד הולם לנפגעים מאפליה וגזענות וכן לאכוף את הדין ולהרתיע מפני הפרתו.
- א. קבלת הסעד פיצוי לחברי הקבוצה יעשה צדק עם למעלה מ-1,000 נהגי מוניות ערבים ומאות אלפי לקוחות יהודים וערבים שנפגעו מהאפליה והגזענות בשירות של גט מהדרין של המשיבה במשך למעלה מחמש שנים. השפעות האפליה והגזענות וההדרה מרחיקות לכת ואינן תחומות לשירות המוניות בלבד. תובענה ייצוגית המייצגת את כלל הקבוצה תוכל להביא להרתעה ולמניעת הישנות תופעה נפסדת זו.
- ב. ריבוי התביעות הנובעות מהגשת תביעה אישית ע"י כל אחד מחברי הקבוצה יהווה עומס כבד על מערכת המשפט במדינת ישראל ובזבוז משאבים אדיר.
- ג. לאנשים רבים קיים קושי לגשת לערכאות - הן בשל סכום הנזק והן בשל העלות של ניהול הליך משפטי. תובענה ייצוגית תאפשר לקבוצה זו את יומה בבית המשפט.
290. **סעיף 8(א)(3) לחוק: "קיים יסוד סביר להניח כי עניינם של כלל חברי הקבוצה ייוצג וינהל בדרך הולמת".**

- א. לבאי כוח המבקשים ניסיון בניהול תובענות ייצוגיות. הם הגישו את התובענה שעסקה בהדרת נשים מתחנת הרדיו קול ברמה ת"צ 23955-08-12 קולך נ' קול ברמה. בקשתן אף אושרה ע"י בית המשפט העליון ברע"א 6897/14 קול ברמה נ' קולך, וביום 20.9.18 ניתן פס"ד ובו נקבע פיצוי כספי של 1 מיליון ₪ עבור מאזינות התחנה שנפגעו מהאפליה. עוד עוסקים באי כח המבקשים רבות בתביעות נוספות בגין אפליה כנגד אוכלוסיות שונות בכלל (נשים, אנשים עם מוגבלויות ועוד) והאוכלוסיה הערבית בפרט.
- ב. עורכות הדין של המרכז הרפורמי לדת ומדינה עוסקות שנים רבות בייצוג בהליכים הנוגעים לאיסור הפליה ולגזענות בפרט למשל: ת"א 9532-10-14 המרכז הרפורמי לדת ומדינה – התנועה ליהדות מתקדמת בישראל ואח' נ' ארז ליברמן, תא"מ 28226-02-18 סוהד בדיר נ' כלמוביל בע"מ, ת.א. 55114-04-18 יהונדב אליס נ' מכבי שירותי בריאות ואח', ותא"מ 62833-07-18 היאם אזברגה נ' רכבת ישראל ואח'.
- ג. קיים יסוד סביר להניח כי עניינם של כל חברי הקבוצה ינוהל ויוצג בדרך הולמת. למבקשים, אין ניגוד עניינים בינם ובין יתר חברי הקבוצה שבשםם מוגשת התובענה. כלל חברי הקבוצה נפגעו באופן דומה והמבקשים רואים עצמם כשלוחיהם של חברי הקבוצה.
291. סעיף 8(א)(4) לחוק: "קיים יסוד סביר להניח כי עניינם של כלל חברי הקבוצה ייוצג וינוהל בתום לב."

- א. למבקשים אין ניגוד עניינים, ועניינם של כלל חברה הקבוצה ינוהל תוך הקפדה על יושר והגינות, על מנת לתקן את העוול שנעשה לחברי הקבוצה.
- ב. התועלת שתצמח לחברי הקבוצה תהיה רבה. חברי הקבוצה יזכו לפיצוי על נזקיהם והדבר יביא להרתעת גופים נוספים שימנעו מאפליה וגזענות לצרכים שיווקיים, תופעה שהפכה לרעה חולה. קבלת התובענה אף תהווה איתות לכל גוף שפועל באופן דומה ותתרום לאינטרס הציבורי לשוויון, אי אפליה ומיגור הגזענות.
- ג. למבקשים יכולת כלכלית לנהל תביעה ייצוגית.

ו. הסעדים המבוקשים

292. לאור האמור לעיל, מתבקש בית המשפט הנכבד להורות על מתן הסעדים הבאים:
- א. לאשר את התובענה כתובענה ייצוגית;
- ב. להגדיר את הקבוצה המיוצגת לצורכי התובענה הייצוגית, כאמור לעיל;
- ג. ליתן הוראות בדבר אופן פרסום ההחלטה בבקשה זו לכשתקבל, לקבוע את נוסח פרסום ולחייב את המשיבה בהוצאות הפרסום;
- ד. לקבוע ולהצהיר כי המשיבה הפרה את סעיפים 3-4 לחוק איסור אפליה וכן את חוק החוזים, חוק הגנת הצרכן, פקודת הנזיקין וחוקי היסוד.
- ה. להורות על מתן פיצוי לחברי הקבוצה בגין נזק (ממוני וכן לא ממוני).
- ו. להורות למשיבים לחדול מלהפעיל את שירות גט מהדרין.
- ז. חיוב המשיבים בהוצאות התובענה, בגמול למבקשים ובשכ"ט לבאי כוחם.
- ח. ליתן כל סעד נכון וצודק בנסיבות העניין, לפי שיקול דעת בית המשפט הנכבד.

ז. סיכום

293. במרץ 2015 השיקה המשיבה את שירות גט מהדרין אשר מונע בפועל מנהגים ערבים להצטרף לשירות ומבטיח ללקוחות נהג מונית יהודי ושירות נטול ערבים, תוך ניסיון לעשות שימוש באצטלה הלכתית כביכול, אף שהיא לא קיימת.

294. השקת שירות גזעני זה הביאה להדרה והפליית נהגי מוניות ערבים ולפגיעה בנוסעים שאינם מעוניינים לעשות שימוש בשירות מפלה, אך נאלצים לשתף פעולה עם שירות גזעני. בכך הפרו המשיבים את חובתם לספק לנהגים ולנוסעים שירות שוויוני. שירות גזעני, פסול ולא חוקי זה מעביר מסר לפיו יש פסול בכלל הנהגים הערבים וכי ראוי ומותר לחברה להדיר קבוצה שלמה ממתן שירות אך בשל היותם ערבים.

295. אפליה, גזענות והדרה זו פוגעת בצורה קשה בציבור נהגי המוניות הערבים, ציבור הלקוחות של גט, יהודים וערבים כאחד ואף במעגלים רחבים יותר פוגעת בחברה כולה.

296. המשיבה סירבה לבקשת ב"כ המבקשים לחדול משירות זה ואף הכחישה את האפליה והגזענות, תוך התנערות מאחריותה. בכך אין כל תיקון של האפליה אלא הנצחת סטריאוטיפים שליליים כלפי הציבור הערבי ועידוד הגזענות תוך הפיכתה לגליטימית.

297. קיימת חשיבות כי בית המשפט הנכבד יורה על הפסקת השירות המפלה וכן יחייב את המשיבה בפיצוי משמעותי, שישקף את עוצמת הזכויות שנפגעו וחומרת התנהלותה של המשיבה ובכך יגשים את התכלית ההרתעתית של חוק תובענות ייצוגיות.

298. לאור האמור בסעיפים 3(א) ו-5 לתקנות סדר הדין האזרחי התשמ"ד-1984, לבית המשפט המחוזי בירושלים את הסמכות המקומית והעניינית לדון בבקשה זו.

299. הבקשה נתמכת בתצהירים מטעם המבקשים המצורפים לבקשה – תצהיריהם של המבקשים 1-4 ותצהירו של אייל רוזנמן, וכן תצהיריהן של מיטל ארבל, יהודית ברוזה ועמית מזרחי, בחוות דעת מומחה של הסוקר ד"ר יוסי שריד ובדו"ח חקירה של חוקר פרטי.

300. כפי שצוין בעניין **ליברמן** – נציין כי לא רק שערכיה הדמוקרטיים של המדינה אוסרים על הפליה מטעמי דת גזע ולאום (ראו בג"ץ 6698/95 **קעדאן נ' מנהל מקרקעי ישראל**) אלא שגם ערכיה של המדינה כמדינה יהודית אוסרים על הפליה ומחייבים שוויון בין יהודים לערבים:

"יש לזכור כי למשוואה שנקבעה בחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו, יש שתי צלעות. מדינת ישראל היא מדינה יהודית ודמוקרטית...היותה של המדינה יהודית – וכזאת תישאר, ואיש לא יקעקע זאת – אינה סותרת את אופייה הדמוקרטי ואת שאיפתה למתן שוויון זכויות – ההיפך הוא הנכון. לא בכדי בחרו מנסחי מגילת העצמאות לבסס את החירות, הצדק והשלום אשר יעמדו בבסיסה של המדינה, על חזונו של נביאי ישראל, שכן אלה תמיד היו עמוד האש למאבק למען החלש והשונה, ולמען השוויון בין בני-אדם, ברוח קריאתו של מלאכי הנביא "הלוא אב אחד לכלנו, הלוא אל אחד בראנו" (מלאכי, ב', י')." (**א' רובינשטיין "על השוויון לערבים"**, **נתיבי ממשל ומשפט**, תשס"א, 279).

היום, כ"ד שבט, התש"פ, 19 בפברואר 2020.

			
שני ארזי, עו"ד	אורי ארזי-לחובסקי, עו"ד	אסף פינקל, עו"ד	מירי נחמיאס, עו"ד
ב"כ המבקשים			